

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง
โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภوتاชัง จังหวัดสิงห์บุรี

THE RESULT OF LEARNING ACTIVITIES ARRANGEMENT ON THE THAI-NESS
UNDER THE CIVIC DUTIES SUBJECT BY USING PRACTICAL LAARNING OF
THE 3rd PRIMARY SCHOOL STUDENTS, WAT THONSAMO SCHOOL,
THACHANG DISTRICT, SINGBURI PROVINCE

พระรณชัย ปโยควิจิตโต (จันทร์หอม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง
โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดสิงห์บุรี

พระรณชัย ปโยควิจิตโต (จันทร์หอม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Result of Learning Activities Arrangement on the Thai-ness
under the Civic Duties Subject by using Practical Learning of
the 3rd Primary School Students, Wat Thonsamo School,
Thachang District, Singburi Province

Phraronnachai Payogavicitto (Junhom)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Art
(Teaching Social Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์เรื่อง
“ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์” เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระครูโสภณพุทธศาสตร์, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล)

กรรมการ

(รศ. ดร.สมชัย ศรีนอก)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ชวาล ศิริวัฒน์)

กรรมการ

(ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร.สมชัย ศรีนอก

ประธานกรรมการ

ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระรณชัย ปโยควิจิตโต)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรง จังหวัดสิงห์บุรี
- ผู้วิจัย** : พระธรรมชัย ปโยควิจิตโต (จันทร์หอม)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : รศ. ดร.สมชัย ศรีนอก, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
 - : ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, พธ.บ. (สังคมศึกษา), M.A. (Linguistics), Ph.D. (Social Science)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ ๑) เพื่อศึกษากิจกรรมมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรง จังหวัดสิงห์บุรี ๒) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย โดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรง จังหวัดสิงห์บุรี ก่อนเรียนและหลังเรียน ๓) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรง จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน ๔ แผน ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ความเป็นไทย แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความเป็นไทย และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนโดยภาพรวม พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง
๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทย โดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
๓. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วย

Thesis Title : The Result of Learning Activities Arrangement on the Thai-ness under the Civic Duties Subject by using Practical Learning of the 3rd Primary School Students, Wat Thonsamo School, Thachang District, Singburi Province

Researcher : Phraronnachai Payogavicitto (Junhom)

Degree : Master of Arts. (Teaching Social Studies)

Thesis Supervisory Committee

- : Assoc.Prof. Dr. Somchai Srinok B.A. (English), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)
- : Dr. Niwes Wongsuwan, B.A. (Teaching Social Studies), M.A. (Linguistics), Ph.D. (Social Science)

Date of Graduation : Marus 8, 2019

Abstract

The thesis entitled “The results of Thai-ness learning activities arrangement on the subject of civic duties by using practical learning to the 3rd secondary school students of Wat Thonsamo school, Thachang district, Singburi province” was an experimental research with three objectives. The study aimed: 1) to study the Thai etiquette learning activities by using practical learning to the 3rd secondary school students of Wat Thonsamo school, Thachang district, Singburi province, 2) to compare the achievement results of before and after the Thai-ness learning activities on the subject of civic duties by using practical learning to the 3rd secondary school students of Wat Thonsamo school, Thachang district, Singburi province, and 3) to study the opinions of students towards the practical learning. The research samples consisted of 20 students who were studying in the 3rd secondary school in 2nd semester of year 2018 of Wat Thonsamo school, Thachang district, Singburi province. The research instruments were the learning management plans consisting of 4 plans from learning unit number 1 on the topic of Thai-ness namely, the observation form of Thai etiquette behavior, the observation form of before and after learning the subject of Civic duties on Thai-ness and the questionnaire of students’ towards the Thai etiquette teaching and learning activities arrangement by using practical learning. The statistics used in data collection were Percentage, Average ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.) and t-test.

The results of research were as follows:

1. The results of students on Thai etiquette behavior by using practical learning were overall moderate.
2. The achievement results of the comparison between before and after the Thai etiquette teaching and learning activities by using practical learning found that students with after the activities had the average score significantly higher at the level of .01.

3. The opinions of students towards the Thai etiquette teaching and learning activities by using practical learning were at the agreed level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำลือ จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการสำเร็จลงตามเป้าหมาย ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิ อันประกอบด้วย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. บุญเลิศ จีรภัทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และที่สำคัญที่สุดที่ขาดไม่ได้ คือ อาจารย์ธนวรรณ จารุไพบูลย์ จาก มจร หอเรียนวัดพิบูลทอง จังหวัดสิงห์บุรี ที่ให้คำสอนและคำแนะนำดีๆ ตั้งแต่เริ่มตั้งชื่อเรื่อง จัดทำโครงร่าง วัตถุประสงค์ เนื้อหา การจัดทำ ๕ บท จนที่สุดของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์มาตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือทั้ง ๕ ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวาล ศิริวัฒน์, นางนฤตารณ พลสุจริต, นายประเสริฐ สุขชุม, นางสุรีย์พร รุ่งเรือง, นายมารุณ ติเต ที่ได้ให้การอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน

ขอขอบพระคุณนางนพรัตน์ พงษ์ยิ้ม รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำลือ จังหวัดสิงห์บุรี และคณะครูทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวก สถานที่ในการทำการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ทั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างภายในโรงเรียน

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความกระจ่างและทำถูกต้องในหลักการวิชาการซึ่งประกอบด้วย ๑. พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, ผศ. ดร. ประธานกรรมการ, ๒. ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ, ๓. รศ. ดร.สมชัย ศรีนอก กรรมการ, ๔. ผศ. ดร. ขวาล ศิริวัฒน์ กรรมการ, และ ๕. ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ กรรมการและเลขานุการ

ขอขอบพระคุณในความเมตตาของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา อันประกอบด้วย รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก ผู้อำนวยการหลักสูตรฯ, พระวิเทศพรหมคุณ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร, ผศ.ดร.ขวาล ศิริวัฒน์ อาจารย์ประจำหลักสูตร, ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ อาจารย์ประจำหลักสูตร, ผศ. ดร.บุญเลิศ จีรภัทร์ อาจารย์ประจำหลักสูตร, นาย กิตติศักดิ์ ณ สงขลา อาจารย์พิเศษ, พระศักดิ์ดา อคฺคปญฺโญ เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร และนางสาวยุภาพร ศรีนอก เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร ที่ได้ให้การอนุเคราะห์ความสะดวกทั้งในเรื่องการเรียนและจัดทำหนังสือราชการต่าง ๆ มาด้วยดี

พระรณชัย ปโยควิจิตโต (จันทร์หอม)

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
อธิบายสัญลักษณ์คำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ	๘
๒.๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๑๐
๒.๓ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๑๕
๒.๔ พฤติกรรมการแสดงออก	๒๒
๒.๕ ความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทย	๒๗
๒.๖ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การปฏิบัติจริง	๓๗
๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	๔๕
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๙
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๔

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๕
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๕
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	๕๕
๓.๓ การสร้างเครื่องมือ	๕๖
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๙
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๐
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๖๒
๔.๑ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย	๖๒
๔.๒ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	๖๓
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ	๖๓
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๖๕
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	๖๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๗
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๖๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะทั่วไป	๗๑
บรรณานุกรม	๗๑
ภาคผนวก	๗๘
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๙
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๘๑
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ioc)	๘๗
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)	๑๐๐
ภาคผนวก จ ผลวิเคราะห์จากการทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)	๑๐๒
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย	๑๐๙
ภาคผนวก ช ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจริง	๑๑๑
ภาคผนวก ซ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	๑๑๔
ประวัติผู้วิจัย	๑๘๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๑	คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย	๖๗
ตารางที่ ๒	การเปรียบเทียบผลต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอนาทม จังหวัดสกลนคร	๖๘
ตารางที่ ๓	คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอนาทม จังหวัดสกลนคร	๖๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

๒.๒ กรอบแนวคิดทางการวิจัย

หน้า

๘๕

อธิบายสัญลักษณ์คำย่อ

อักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงพระไตรปิฎกจะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.ม. (ไทย) ๖/๑๖/๔๗ หมายถึง วินัยปิฎก มหาวรรค ภาษาไทย เล่ม ๖ ข้อ ๑๖ หน้า ๔๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ ดังนี้

คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระวินัยปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม.	มหารวรรค	ภาษาไทย

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม.	ทีฆนิกาย	ภาษาไทย
ที.ปา.	ทีฆนิกาย	ภาษาไทย
ม.ม.	มัชฌิมนิกาย	ภาษาไทย
ส.ม.	สังยุตตนิกาย	ภาษาไทย
อง.ปญจก.(ไทย)	อังคุตตรนิกาย	ภาษาไทย
ขุ.ป.	ขุททกนิกาย	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างมากเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม ให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามความสามารถและเต็มศักยภาพ การที่สังคมโลกจะดำรงอยู่อย่างสันติสุข ประชากรจะต้องเป็นพลเมืองดี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน^๑ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป็นคนที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์^๒

การศึกษามุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม คิดเป็น ทำเป็น พึ่งตนเองได้ รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สรรค์สร้างสังคมที่สงบสุข มีความรักเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรู้ มีความสามารถที่เป็นสากล ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย^๓ มุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ หรือจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนา คือ ให้มุ่งให้ทุกคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาคนที่เป็นหน่วยเล็กที่สุด และมีความสำคัญที่สุดของสังคมสมควรมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ จะเป็นพื้นฐานสร้างพลังครอบครัว ชุมชน และสังคมที่จะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ^๔ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวดที่ ๔ การจัดการศึกษา มาตรา ๒๒ ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ^๕

^๑ กรมวิชาการ, แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภา ลาตพรวี, ๒๕๔๖), หน้า ๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภา ลาตพรวี, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑.

^๕ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒ (กรุงเทพมหานคร: ครูสภา ลาตพรวี, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ^๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ คือ^๗

๑. ด้านความรู้ จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์และสังคมวิทยา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ในลักษณะบูรณาการ

๒. ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม เป็นต้น

๓. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่มรักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่า อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เยาวชนกับมารยาทในสังคม เยาวชนไทยในปัจจุบันใช้เวลาเกือบครึ่งวันอยู่ในโรงเรียน และห้องเรียน เด็กจึงควรที่จะเรียนรู้วิธีที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมเมื่ออยู่ในห้องเรียน มารยาทในห้องเรียนซึ่งมีวิธีปฏิบัติต่างๆ และหลายๆ คนก็พอจะรู้จักและปฏิบัติได้ แต่เด็กๆ ทุกคนคงไม่มีใครจะใช้ชีวิตในห้องเรียนอย่างเดียว แน่แน่นอนว่าเด็กยังมีเวลาที่เหลือนอกจากการเรียนที่เด็กสามารถไปทำสิ่งต่างๆ ที่เด็กชอบในสังคมภายนอก หากเด็กต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมได้อย่างสงบสุข แล้วเด็กต้องไม่รู้เพียงมารยาทในห้องเรียนเท่านั้น แต่ต้องรู้ที่จะปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในสังคมอื่นๆ อีกด้วย การไปลามาไหว้เป็นมารยาทไทยที่เป็นวัฒนธรรมการทักทายเวลาพบปะกันหรือลาจากกัน “การไหว้” เป็นการแสดงถึงความมีสัมมาคารวะและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน นอกเหนือจากการกล่าวคำว่า “สวัสดี” แล้วยังแสดงออกถึงความหมาย “การขอบคุณ” และ “การขอโทษ” การไหว้เป็นการแสดงมิตรภาพ มิตรไมตรีที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามซึ่งนับวันจะค่อยๆ จางหาย

^๖ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔.

^๗ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี, เอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษา (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน) พุทธศักราช ๒๕๕๑, (สิงห์บุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี, ๒๕๕๑), มปน.

ออกไปจากสังคมไทยด้วยเยาวชนไทยส่วนใหญ่รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติมายึดถือปฏิบัติ เช่น การทักทายกันด้วยการจับมือ ด้วยการผกหัวหรือพยักหน้า ความอ่อนน้อมถ่อมตนอันเป็นวัฒนธรรมไทยที่แสดงความเคารพด้วยการไหว้ผู้อาวุโสหรือการรับไหว้ผู้อาวุโสน้อย ปัจจุบันกลายเป็นวัฒนธรรมที่เกิดเฉพาะกลุ่ม แทนที่จะเป็นวัฒนธรรมในสังคมของคนทุกชนชั้นด้วยสาเหตุที่เยาวชนไทยมองข้ามวัฒนธรรมไทยที่ดั้งเดิมถูกต้องมารยาทในสังคมไทยจึงผิดเพี้ยนไป^๘

ชาติไทยเป็นชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรมมาเป็นเวลาช้านานแล้ว วัฒนธรรมที่เรามีและปฏิบัตินั้น ส่วนหนึ่งเป็นของบรรพบุรุษซึ่งได้ถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง อีกส่วนหนึ่งได้มาจากการติดต่อกับชนชาติอื่น มารยาทไทยซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ไทยนั้น นับเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากในสภาพสังคมปัจจุบันได้รับวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้แนวคิด ความรู้สึก และวิธีการดำเนินชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะแนวความคิดที่ว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ มีความเสมอภาคทางความคิด ความรู้สึก และวิธีดำเนินชีวิตควรมีอิสระในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติตนในสังคม ทำให้เกิดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกัน จากช่องว่างที่เกิดขึ้นนี้ได้ทำให้เกิดปัญหาสังคมได้ง่ายและนับวันจะมากยิ่งขึ้น ปัญหาในเรื่องมารยาทไทยนั้นมีตัวอย่างให้เห็นได้ชัดเจนว่า เยาวชนไทยในปัจจุบันมักไม่ยำเกรงพ่อ แม่ ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ใหญ่ที่ควรเคารพ แม้ในการกราบไหว้หรือปฏิบัติตนตามมารยาทที่พึงปฏิบัติก็ไม่มั่นใจ ในที่สุดก็คิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจนเลยไปถึงคิดว่าเป็นเรื่องที่ล้าสมัย ไม่ทันกาลเวลา ผลจึงปรากฏว่าเป็นคนที่มีความหยาบกระด้างทั้งกายแลวจา ซึ่งจะมีผลเสียถึงจิตใจด้วย^๙

การจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรงลง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น และอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อนๆ^{๑๐}

โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน ๑๙๓ คน นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางผู้ปกครองต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ไม่มีเวลาอบรมดูแลบุตรธิดาในเรื่องการแสดงออกเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบมารยาทไทย จึงทำให้การแสดงออกของนักเรียนส่วนใหญ่ต่อผู้อื่นหรือผู้ใหญ่ ขาดความเคารพ ขาดความอ่อนโยนเรียบร้อย ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาการแสดงออกดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเหมาะสมกับนักเรียน

^๘ พรทิพย์ เกษุณานนท์, มารยาททางสังคมสิ่งที่ดูเล็กน้อยแต่สำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://www.winnews.tv/news/\[๒๘ ตุลาคม.๒๕๖๑\]](https://www.winnews.tv/news/[๒๘ ตุลาคม.๒๕๖๑]).

^๙ สมจินตนา ภักดิ์ศรีวงศ์, มารยาทในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทต้นอ้อ แกรมีจำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๖-๗.

^{๑๐} ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. Active Learning การเรียนรู้แบบลงมือทำ (ปฏิบัติ). [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://pamward8.info.wordpress.com.> [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑]

ช่วงอายุของระหว่าง ๖-๘ ปี มากที่สุด เพราะการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุก ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ กระตุ้น และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนรู้มีความหมายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญควบคู่กับศิลปวัฒนธรรมที่จักเป็นดัชนีชี้วัดถึงคุณภาพอ่อนโยนให้กับทุกเพศ ทุกวัย อย่างถูกแบบ ถูกบท กับกาลเทศะนั้น ๆ ที่สมควรเริ่มต้นจากเด็กและเยาวชนด้วยมารยาทของความเป็นไทยที่งดงามคู่ชาติบ้านเมือง และเป็นวัฒนธรรมชาติ วัฒนธรรมองค์กรที่ทุกภาคส่วนควรให้การดูแลและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนามารยาทไทยโดยการปฏิบัติจริงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อที่นักเรียนจะสามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตรประจำวันทั้งที่บ้านและโรงเรียนได้อย่างดีและถูกต้อง และเพื่อสร้างสรรค์เยาวชนยุคใหม่ที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นผู้มีเอกลักษณ์ไทยจากการแสดงออกด้วยมารยาทงามตามแบบไทย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้เห็นคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยตลอดไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑. เพื่อศึกษากิจกรรมมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสิงห์บุรี

๑.๒.๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย โดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสิงห์บุรี ก่อนเรียนและหลังเรียน

๑.๒.๓. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑. การจัดการเรียนการสอนเรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสิงห์บุรี ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสิงห์บุรี โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ก่อนและหลังเรียนเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสิงห์บุรีได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

๑.๔.๑. ขอบเขตเนื้อหา

สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ความเป็นไทย จำนวน ๔ ชั่วโมง ได้แก่
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง มารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การปฏิบัติตนในการต้อนรับผู้มาเยือน
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การมีมารยาทที่เหมาะสมตามกาลเทศะ
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ

๑.๔.๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.๑ ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนทั้งหมด นักเรียนรวม ๑๙๓ คน

๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๒๐ คน

๓. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการจัดการเรียนสอนโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

- ชั้นเตรียมการสอน
- ชั้นดำเนินงาน
- ชั้นประเมิน
- ชั้นแลกเปลี่ยนการเรียนรู้
- ชั้นสรุปผลการเรียน

๓.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออกด้านมารยาทไทย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓ วัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย

๔. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี มีระยะเวลาการศึกษา ๖ เดือน คือตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๑ - เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑. พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ (Definitions)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การพัฒนามารยาทไทยโดยการลงมือปฏิบัติเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เกิดการรู้จักจริงเห็นจริงด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พฤติกรรมกรรมการแสดงออก หมายถึง มารยาทต่าง ๆ และความความสามารถในการแสดงออกด้านการคิด การพูด การกระทำ ซึ่งรวมถึงอารมณ์ความรู้สึก อาจจะมีทั้งการกระทำที่ดีและไม่ดี ในลักษณะที่ผู้อื่นสามารถที่จะสังเกตการณ์กระทำนั้นๆ ได้หรือไม่ก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการแสดงออกดังกล่าวของบุคคลต่อสถานการณ์ต่างๆ นั้นควรจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยไม่ไปก้าวก่ายหรือล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และที่สำคัญเมื่อเจ้าตัวแสดงออกไปแล้วจะต้องไม่รู้สึกผิดด้วย

การฝึกพฤติกรรมกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม หมายถึง การแสดงมารยาทถึงความเป็นไทยด้วยวิธีการที่ช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม โดยสามารถแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนทั้งด้านคำพูด ท่าทาง ได้อย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา รวมถึงการช่วยเสริมสร้างให้บุคคลมีความมั่นใจในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

มารยาท หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นกิริยา วาจา การแต่งกายที่แสดงออกมาด้วยความสุภาพเรียบร้อย ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคมโดยมีระเบียบแบบแผน อันเหมาะสมตามกาลเทศะ บางคราวอาจดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และกาลสมัยได้ ถ้าทุกคนมีมารยาทที่ดีต่อกันก็จะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างมีความสุข

มารยาทไทย หมายถึง การแสดงออกถึงความเป็นไทยที่งดงามทางกิริยาและวาจา ที่ปฏิบัติต่อกันด้วยความสุภาพอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะและมีมิตรภาพที่ดี มารยาทไทยเป็นกิริยามารยาทที่คนไทยได้สร้างสรรค์ให้เหมาะกับลักษณะนิสัยของคนไทย และสภาพแวดล้อมของประเทศไทย ดังนั้นกิริยามารยาทในแต่ละท่าแต่ละแบบต่างๆ งดงามและถูกต้องตามหลักของกายวิภาคและมีความทันสมัยได้รับการยอมรับ ถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของคนไทย

การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Active Learning) หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้กระทำการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติจริงคือผู้เรียนได้ฝึกในสภาพสิ่งแวดล้อมจริง ได้ฝึกคิดและลงมือทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่ต้องเนื่องทั้งการเรียนรู้ การสะท้อนความคิดหรือการไตร่ตรอง และการแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๒๐ คน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. การเรียนรู้โดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ สามารถพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมในการแสดงออกเกี่ยวกับมารยาทไทยที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ก ๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย โดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำลือ จังหวัดสิงห์บุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนามารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและหลักการต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการดำเนินงานวิจัยโดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๑. การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๔๕

๒.๒. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒.๓. การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๔. พฤติกรรมการแสดงออก

๒.๕. ความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทย

๒.๖. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การปฏิบัติจริง

๒.๗. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๒.๘. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ไว้ในมาตรา ๖ ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปโดยพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นมีความสุข มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวดที่ ๔ แนวการจัดการศึกษา มาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๓๐ มีสาระสำคัญดังนี้^๑

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

^๑ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ครั้งที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖), หน้า ๕-๑๒.

มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

๑. ความรู้สึกรู้สีกเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

๓. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

๔. ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

๕. ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๓. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

๔. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

๕. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

๖. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

สรุปว่า จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ภาพการจัดการศึกษา ในอนาคตตามแนวพระราชบัญญัตินี้ ครูจะต้องทำการปฏิรูปการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

โดยจะต้องจัดการศึกษานั้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นได้ จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โดยเน้นการบูรณาการความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษา ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ให้สถานศึกษาจัด การประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจาก พัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

๒.๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็น สาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ประกอบด้วยศาสตร์ต่างๆ หลายสาขา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ กระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและ ความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสภาพแวดล้อม

๑. โครงสร้าง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนด โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้^๒

๑.๑ สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ทักษะ หรือ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น ๘ กลุ่มสาระการ เรียนรู้ ได้แก่

- ๑.๑.๑ ภาษาไทย
- ๑.๑.๒ คณิตศาสตร์
- ๑.๑.๓ วิทยาศาสตร์
- ๑.๑.๔ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ๑.๑.๕ สุขศึกษาและพลศึกษา
- ๑.๑.๖ ศิลปะ
- ๑.๑.๗ การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ๑.๑.๘ ภาษาต่างประเทศ

๑.๒ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของ ตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง ๘ กลุ่มสาระกิจกรรมผู้เรียนแบ่งเป็น ๓ ลักษณะคือ

- ๑.๒.๑ กิจกรรมแนะแนว
- ๑.๒.๒ กิจกรรมนักเรียน

^๒ กรมวิชาการ, แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, หน้า ๕-๘.

๑.๒.๓ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

๑.๒ สารการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทและสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ดังนี้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

๑.๓ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ ๑ : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ : เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาศาสนาหรือพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ ๒ : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ : เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ : เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ : เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส ๓.๒ : เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ : ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส ๔.๒ : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส ๔.๓ : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ ๕ : ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ : เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวិเคราะห์ สรุปและใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพข้อมูล ภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส ๕.๒ : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และมีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

๑.๔ ตัวชี้วัดรายปี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรม พระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย

๒. สรุปพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๓. เชิญชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด

๔. บอกความหมายความสำคัญของพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ

๕. แสดงความเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรม โอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๖. เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๗. บอกชื่อความสำคัญและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่นๆ

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

๑. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

๒. เห็นคุณค่า และปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนาที่กำหนดได้ถูกต้อง

๓. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ
สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

๑. สรุปประโยชน์และปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น

๒. บอกพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย

๓. อธิบายความสำคัญของวนอุทยานที่สำคัญ

๔. ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑. ระบุบทบาทหน้าที่ของสมาชิกชุมชนในการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย

๒. วิเคราะห์ความแตกต่างของกระบวนการการตัดสินใจในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน โดยวิธีการออกเสียงโดยตรง และการเลือกตัวแทนออกเสียง

๓. ยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชนที่เป็นผลจากการตัดสินใจของบุคคลและกลุ่ม

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

๑. จำแนกความต้องการและความจำเป็นในการใช้สินค้าและบริการในการดำรงชีวิต

๒. วิเคราะห์การใช้จ่ายของตนเอง

๓. อธิบายได้ว่าทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมีผลต่อการผลิตและบริโภคสินค้าและบริการ

มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ และ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

๑. บอกสินค้าและบริการที่รัฐจัดหาและให้บริการแก่ประชาชน

๒. บอกความสำคัญของภาษีและบทบาทของประชาชนในการเสียภาษี

๓. อธิบายเหตุการณ์แข่งขันทางการค้า ที่มีผลทำให้ราคาสินค้าลดลง

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

๑. เทียบศักราชที่สำคัญตามปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. แสดงลำดับเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียนและชุมชนโดยระบุหลักฐานแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชน

๒. สรุปลักษณะที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

๓. เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองกับชุมชนอื่นๆ

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

๑. ระบุพระนามและพระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพระมหากษัตริย์ไทยที่ เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรไทย

๒. อธิบายพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบันโดยสังเขป

๓. เล่าวีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

๑. ใช้แผนที่ แผนที่ และภาพถ่ายในการหาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เขียนแผนผังง่ายๆ เพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน

๓. บอกความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพกับลักษณะทางสังคมของชุมชน

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน

๒. อธิบายการพึ่งพาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และการประกอบอาชีพ

๓. อธิบายเกี่ยวกับมลพิษ และการก่อให้เกิดมลพิษโดยมนุษย์

๔. อธิบายความแตกต่างของเมืองและชนบท

๕. ตะหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและชุมชน

สรุปว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ประกอบด้วยศาสตร์ต่างๆ หลายสาขา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสภาพแวดล้อม

๒.๓ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๑. ความหมายของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับการอุดมศึกษาตามแนวทางเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมุ่งพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ทักษะชีวิตและทักษะสังคม^๓ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์^๔ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัดเน้น การบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอนหลากหลายแหล่งความรู้สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พหุปัญญา รวมทั้งเน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี

พัชรา ทรงประศาสน์^๕ กล่าวว่า กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ “การจัดการเรียนการสอน ต้องยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพของท้องถิ่น มีการสอนแบบบูรณาการร่วมกับวิชาต่าง ๆ โดยเขียนแสดงเป็นผังความคิด พร้อมจัดการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก สอดแทรกคุณธรรมและค่านิยมในตอนเข้าก่อนเข้าเรียน เช่น

^๓ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, คู่มือการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, มปป.), หน้า ๑๓.

^๔ พิมพันธ์ เดชะคุปต์, ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑.

^๕ พัชรา ทรงประศาสน์, ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบปฏิบัติ เรื่องเศษส่วนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีศรีน่าน จังหวัดน่าน, (นันทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑), หน้า ๓๓.

การมีน้ำใจต่อเพื่อน ความสามัคคีและค่านิยมที่เป็นพื้นฐานต่างๆ เช่น ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน มีวินัย เป็นต้น”

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์^๖ กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องศึกษา และทำความเข้าใจทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างถ่องแท้ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการวางแผนการสอน ออกแบบการสอน และจัดการสอน ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ และสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จริงเห็นจริงด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. หลักการพื้นฐานของแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุด ตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัดและยังมีทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้ อันได้แก่ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ความสามารถทางสมอง ระดับสติปัญญา ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน และหาวิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนนั้นให้บรรลุถึงศักยภาพสูงสุดที่มีอยู่ หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีสาระที่สำคัญ ๒ ประการคือ การจัดการโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนและ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำเอาสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ศักยภาพสูงสุดที่แต่ละคนจะมีและเป็นการจัดการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือที่รู้จักในชื่อเดิมว่าการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered หรือ Child Centered) สำหรับในการจัดกิจกรรมหรือออกแบบการเรียนรู้อาจทำได้หลายวิธีการและหลายเทคนิค แต่มีข้อควรคำนึงว่า ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง แต่ละเรื่อง ได้เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนในเรื่องต่อไปหรือไม่

๑. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนหรือไม่

๒. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิดได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่ซึ่ง

^๖ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (ฉบับปรับปรุง), (นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซด์ แอนพริ้นติ้ง, ๒๕๕๘), หน้า ๑๗.

ทศนา แคมมณี^๗ ได้นำเสนอแนวคิดในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ ดังนี้

๑. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ที่ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในทางด้านร่างกาย(Physical Participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นการรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อม แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดีๆ ผู้เรียน ก็ไม่สามารถรับได้ ดังจะเห็นได้ว่า ถ้าปล่อยให้ผู้เรียนนั่งนานๆ ในไม่ช้าผู้เรียนก็จะหลับหรือคิดเรื่องอื่น ๆ แต่ถ้าให้มีการเคลื่อนไหวทางกายบ้างก็จะทำให้ประสาทการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัวและพร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี ดังนั้น กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน จึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของผู้เรียน

๒. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีสามารถควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual Participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาต้องเป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดการเคลื่อนไหวต้องเป็นเรื่องที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไปทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกที่จะคิด

๓. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะมนุษย์ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และสภาพแวดล้อมต่างๆ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคม

๔. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้นั้นเกิดความหมายต่อตนเองโดยกิจกรรมดังกล่าวควรเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง โดยปกติการมีส่วนร่วมทางอารมณ์นี้มักเกิดขึ้นพร้อมกับการกระทำอื่นๆ อยู่แล้ว เช่น กิจกรรมทางกาย สติปัญญาและสังคม ทุกครั้งที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเคลื่อนที่ เปลี่ยนอิริยาบถ เปลี่ยนกิจกรรม ผู้เรียนจะเกิดอารมณ์ความรู้สึก อาจเป็นความพอใจ ไม่พอใจ หรือเฉยๆ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถใช้ได้กับการจัดการเรียนการสอนทุกวิชาเพียงแต่ธรรมชาติของเนื้อหาวิชาที่ต่างกันจะมีลักษณะที่เอื้ออำนวยให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในจุดเด่นที่ต่างกัน คือ

๔.๑ รายวิชาที่มีเนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้กฎเกณฑ์และการนำเอากฎเกณฑ์ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ หรือการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองโดยใช้วิธีสอนแบบอุปนัย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำกฎเกณฑ์ที่ทำความเข้าใจได้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นก็จะเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืนเพราะผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตัวเอง

^๗ ทศนา แคมมณี, รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕.

๔.๒ รายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้จากการค้นคว้าทดลองและการอภิปรายโดยใช้หลักเหตุผล เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้สร้างความรู้เองโดยตรง เพียงแต่ผู้สอนต้องรู้จักการใช้คำถามที่ยั่วและเชื่อมโยงความคิด ประกอบกับการได้มีโอกาสทำการทดลองเป็นการปฏิบัติร่วมกัน ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสร้างความรู้ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ทำกันมาอยู่แล้ว

๔.๓ รายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลข้อมูลที่มีลักษณะยั่วให้ออกความคิดเห็นได้ เช่น วิชาสังคมศึกษา และวรรณคดีเป็นลักษณะพิเศษที่ผู้สอนจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือให้เกิดกิจกรรมการใช้ความคิดอภิปราย นำไปสู่ข้อสรุป เป็นผลของการเรียนรู้และการสร้างนิสัยยอมรับฟังความคิดเห็นกัน เป็นวิถีทางที่ดีในการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

๔.๔ รายวิชาที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลัก เช่น วิชาพลศึกษาและการทำงานอาชีพ ผู้สอนควรใช้โอกาสดังกล่าว ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ผ่านกระบวนการทำงาน

๔.๕ รายวิชาที่ส่งเสริมความคิดจินตนาการ และการสร้างสุนทรียภาพ เช่น วิชาศิลปะและดนตรี นอกจากจะมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ผู้เรียนยังมีโอกาสได้สร้างความรู้และความรู้สึกที่ดี ผ่านกระบวนการที่ผู้สอนออกแบบไว้ให้ผู้สอนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมักเป็นผู้สอนที่มีความตั้งใจและสนุกในการทำงานสอน เป็นคนช่างสังเกตและเอาใจใส่ผู้เรียนและมักจะได้ผลการตอบสนองที่ดีจากผู้เรียน แม้จะยังไม่มากในจุดเริ่มต้น แต่เมื่อปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอก็จะสังเกตได้ถึง การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนในทางที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ ที่มีลักษณะแตกต่างจากการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบดั้งเดิมทั่วไป คือ

๑. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้บทบาทของผู้สอน คือ ผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ของผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่เลือก และวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียนหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกและจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้ารับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๒. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยได้แก่ เนื้อหาวิชาประสบการณ์เดิมและความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับสิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน)

๓. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ๆ สิ่งใหม่ๆ ประเด็นที่ท้าทายและความสามารถในเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นรวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง

๔. สัมพันธภาพระหว่างผู้เรียน การมีสัมพันธภาพในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามการพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงานและการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในกลุ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

๕. ผู้สอนคือผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งความรู้ ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียน และสามารถค้นคว้าหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับ ผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือความเต็มใจของผู้สอนที่จะช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ผู้สอนจะให้ ทุกอย่างแก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝนโดย ผู้เรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้ นั่นก็ได้

๖. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเอง และควบคุมตนเองได้มากขึ้นสามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็นมีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมับเหตุการณ์ต่างๆ มากขึ้น

๗. การศึกษา คือการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆ ด้านพร้อมกันไป การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นจุดเริ่มของการพัฒนาผู้เรียนหลายๆ ด้านเช่นคุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน

๓. ประเภทของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ คือการสอนแบบเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหลัก และการสอนแบบเน้นสื่อ

ลีลาการสอน หรือ พุทธลีลาในการสอน หรือ เทศนาวิธี ๔ การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้ที่เป็นเพียงธรรมีกถา หรือการสนทนาทั่วไป ซึ่งมีใช้คราวที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษ ก็ดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดีโดยมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะ ๔ ประการ ^๑

๑. สันทิสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังงูมีมือไปดูเห็นกับตา

๒. สมาทปนา ขวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญ จนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

๓. สมุตเตชนา เราใจให้อาจหาญกล้ากล้า คือ ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้ สู้งาน ไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก

๔. สัมปหังสนา ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือ บำรุงจิตให้ชุ่มชื่นเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ

^๑ ฎายละเ็นดใน ที.สี.๙/๑๙๘/๑๖๑: ๗๒ ที.อ. ๒/๘๙: อุ.อ. ๓๐๔,๔๕๗/๔๙๐ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๖

อรรถกถาชี้แจงเพิ่มเติมว่า ข้อ ๑ ปลดเปลื้องความเขลาหรือความมืดมัว ข้อ ๒ ปลดเปลื้องความประมาท ข้อ ๓ ปลดเปลื้องความอึดคร้าน ข้อ ๔ สัมฤทธิ์ การปฏิบัติ จำ ๔ ข้อนี้สั้นๆ ว่า ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ ไร้ให้กล้า ปลุกให้ร่าเริง หรือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่กล้า ร่าเริง

สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม^๙ ได้เสนอยุทธศาสตร์การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ๕ แบบ

๑. การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการเรียนที่ให้นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนๆ

๒. การเรียนแบบประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์ออกมาเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ๆ เจตคติใหม่ๆ หรือวิธีการคิดใหม่ๆ

๓. การเรียนแบบอภิปัญญา เป็นการเรียนที่ให้ผู้เรียนคิดโดยเป็นการคิดที่รู้ตัวว่าคิดอะไร มีวิธีคิดอย่างไร สามารถตรวจสอบความคิดของตนได้และสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีการคิดของตนได้ด้วย

๔. การเรียนแบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นการเรียนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ เช่น ให้ผู้เรียนระดมสมอง ให้ผู้เรียนคิดออกแบบในวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ให้ผู้เรียนคิดเขียนภาพในวิชาศิลปะ เป็นต้น

๕. การเรียนแบบทำโครงการ เป็นการเรียนโดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเรื่องที่ตนเองสนใจ และทำเป็นโครงการ (Project) อาจทำเป็น รายงาน ภาคนิพนธ์ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ก็ได้

๔. การเรียนรู้ของผู้เรียน

กัลยาณมิตรธรรม ๗ องค์คุณของกัลยาณมิตร, คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ^{๑๐}

๑. ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม

๒. ครุ น่าเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจ เป็นที่พึ่งใจ และปลอดภัย

๓. ภาวนีโย น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ

๔. วตฺตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

^๙ สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม, **เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓), หน้า ๕๙-๖๐.

^{๑๐} ดูรายละเอียดใน อัง.สตุตถก. ๒๓/๓๔/๓๓ **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม** พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๖

๕. วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื้อ ไม่นุนเฉียว

๖. คมกิริยจ กถ กตดา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

๗. โน จณฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

องค์ประกอบที่สำคัญและนับว่าเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากเดิมที่เน้นเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ก็เพื่อเน้นให้มีผลต่อการเรียนรู้ ดังนั้นตัวบ่งชี้ที่บอกถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน^{๑๑} ประกอบด้วย

๔.๑ การเรียนรู้อย่างมีความสุข อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คำนึงถึงการทำงานของสมองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องที่ต้องการเรียนรู้ในบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ บรรยากาศของการเอื้ออาทรและเป็นมิตรตลอดจนแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตรจริงได้

๔.๒ การเรียนรู้จากการได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง หรือกล่าวอีกลักษณะหนึ่งคือ “เรียนด้วยสมองและสองมือ” เป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิด ไม่ว่าจะเกิดจากสถานการณ์หรือคำถามก็ตาม และได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งเป็นการฝึกทักษะที่สำคัญคือ การแก้ปัญหา ความมีเหตุผล

๔.๓ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเป้าหมายสำคัญด้านหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยทั้งที่เป็นเอกสารวัสดุสถานที่ สถานประกอบการบุคคลซึ่งประกอบด้วย เพื่อน กลุ่มเพื่อนหรือผู้เป็นภูมิปัญญาของชุมชน

๔.๔ การเรียนรู้แบบองค์รวมหรือบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ได้สัดส่วนกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ความดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชาที่จัดให้เรียนรู้

๔.๕ การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจของผู้สอนที่ยึดหลักการว่าทุกคนเรียนรู้ได้และเป้าหมายที่สำคัญคือพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจึงควรสังเกตและศึกษาธรรมชาติของการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าถนัดที่จะเรียนรู้แบบใดมากที่สุด ในขณะเดียวกันกิจกรรมการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเองผู้เรียนจะได้รับการฝึกด้านการจัดการแล้วยังฝึกด้านสมาธิความมีวินัยในตนเอง และการรู้จักตนเองมากขึ้น

^{๑๑} มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, คู่มือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, หน้า

๒.๔ พฤติกรรมการแสดงออก

๑. ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออก

อิงอร รอดน้อย^{๑๒} กล่าวว่า พฤติกรรมการแสดงออกเป็นการแสดงซึ่งสิทธิ ความรู้สึกของบุคคลออกมาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพทั้งภาษา ท่าทาง และน้ำเสียง โดยไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น เพื่อเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

ประสาธ อิศปรีดา^{๑๓} กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง กริยาอาการ การกระทำหรือกิจกรรมทุกชนิดของมนุษย์หรือสัตว์ซึ่งกิจกรรมหรือการกระทำนั้นอาจเป็นการกระทำที่เฉพาะเจาะจงหรือไม่ก็ได้หรืออาจเป็นกิจกรรมที่แสดงให้ปรากฏเห็นได้หรือเป็นอากัปกริยาภายในซึ่งผู้อื่นไม่สามารถสังเกตเห็นหรือสังเกตเห็นได้ยาก เช่น ความรู้สึก การจำ การคิดก็ได้

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์^{๑๔} ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ทั้งที่เป็นการแสดงออกซึ่งสังเกตได้และที่ถูกควบคุมไม่แสดงออกมาให้เห็นเมื่ออาจารย์เป็นผู้แสดงออก จึงเป็นพฤติกรรมของอาจารย์

อัครศักดิ์ หมื่นจักร^{๑๕} และคณะ กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของร่างกายหรืออินทรีย์ทั้งที่ทำโดยรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้อาจรู้ได้ด้วยการสังเกตหรืออาจจดจำจำเป็นต้องใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกตด้วยก็ได้

ประชุม รอดประเสริฐ^{๑๖} ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง ลักษณะการกระทำที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า พฤติกรรมหมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ที่ได้กระทำไปโดยไม่รู้สึกตัว และการกระทำนั้น อาจจะมีทั้งการกระทำที่ดีและไม่ดี ในลักษณะที่ผู้อื่นสามารถที่จะสังเกตการณ์กระทำนั้นๆ ได้หรือไม่ก็ตาม

เพ็ญศรี วชิราวิโรจน์^{๑๗} ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการแสดงออก คือ การแสดงออกของความนึกคิด และอารมณ์ที่เหมาะสมตรงไปตรงมาตามสิทธิที่แสดงออกอย่างถูกต้องโดยไม่ก้าวร้าว ล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่น และเมื่อทำลงไปแล้วก็ปราศจากความวิตกกังวล

^{๑๒} อิงอร รอดน้อย, "พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริง", *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต(สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย)*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๙.

^{๑๓} ประสาธ อิศปรีดา, *จิตวิทยาวัยรุ่น*, (กรุงเทพมหานคร: ศึกษิตสยาม, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓.

^{๑๔} กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, *จิตวิทยาการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์หามงกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๑๑๒.

^{๑๕} อัครศักดิ์ หมื่นจักร และคณะ, *จิตวิทยาธุรกิจ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โคมทองจำกัด, ๒๕๒๓), หน้า ๒.

^{๑๖} ประชุม รอดประเสริฐ, *ผู้นำและพฤติกรรมบริหารงาน*, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๖), หน้า ๑๔.

^{๑๗} เพ็ญศรี วชิราวิโรจน์, "การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพื่อลดความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนดุสิตวิทยุอุปถัมภ์ จังหวัดชัยนาท", *ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาศึกษาปฐมวัย)*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๗), หน้า ๒๒.

หลุย จำปาเทศ^{๑๘} กล่าวว่า พฤติกรรมการแสดงออก หมายถึง การแสดงออกถึงความนึกคิด และอารมณ์ที่เหมาะสมของบุคคลทั้งด้านภาษาถ้อยคำ และท่าทางตามสิทธิที่ตนมีโดยไม่ก้าวร้าว สิทธิผู้อื่น และเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น และเมื่อทำลงไปแล้วก็ปราศจากความวิตกกังวลหรือมีความก้าวร้าว

Bower & Bower^{๑๙} ได้ให้ความหมายพฤติกรรมการแสดงออกว่ามีหลายรูปแบบ กล่าวคือ เป็นความสามารถที่จะแสดงความรู้สึกต่างๆ เป็นการเลือกจะทำอย่างไรเป็นการแสดงสิทธิของตนเองตามเหมาะสม เป็นการเพิ่มความภาคภูมิใจแก่ตนเอง เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเองมากขึ้น โดยการแสดงออกความไม่เห็นด้วยเป็นการวางแผนที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง และเป็นการขอรับรองให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อต้านเขา

วิลค์ และคอฟแลน^{๒๐} ว่า การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกเป็นเทคนิคที่ช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองตลอดจนมีผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ต่อการเพิ่มระดับความตระหนักรู้ในตนเอง และความเคารพนับถือต่อตนเองและบุคคลอื่น

โวลเป^{๒๑} ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออกว่าเป็นการแสดงออกถึงสิทธิความรู้สึกส่วนบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมไปถึงการปฏิเสธการขอร้องที่ไร้เหตุผล การแสดงความรัก การยกย่องชมเชย และการแสดงออกถึงความรู้สึกของบุคคล

ดังนั้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมการแสดงออก หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกด้านการคิด การพูด การกระทำ ซึ่งรวมถึงอารมณ์ความรู้สึก อาจจะมีทั้งการกระทำที่ดีและไม่ดี ในลักษณะที่ผู้อื่นสามารถที่จะสังเกตการณ์กระทำนั้นๆ ได้หรือไม่ก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการแสดงออกดังกล่าวของบุคคลต่อสถานการณ์ต่างๆ นั้นควรจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยไม่ไปก้าวร้าวหรือล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และที่สำคัญเมื่อเจ้าตัวแสดงออกไปแล้วจะต้องไม่รู้สึกผิดด้วย

๒. วัตถุประสงค์ของการแสดงออก

พฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ทุกคน ย่อมเกิดจากเหตุผลหรือวัตถุประสงค์บางอย่าง จึงแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ซึ่งมีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการแสดงออก ดังนี้

Bower & Gordon^{๒๒} กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมช่วยให้บุคคลรู้จักควบคุมตนเอง กัดความอายให้น้อยลงแล้วเพิ่มความกล้าในการแสดงออก

^{๑๘} หลุย จำปาเทศ, **จิตวิทยาสัมพันธ, พิมพ์ครั้งที่ ๒**, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๒๖.

^{๑๙} Bower, Sharon Anthony & Gordon H. Bower, "**Asserting Yourself: A practical Guide for Positive Change**", (Massachusetts: Addison Wesley Publishing Company, 1976), p. 7.

^{๒๐} จันทรฉาย พัทธศิริกุล, "ผลการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓", **ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๙.

^{๒๑} สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, **ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม**, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๑๖๒-๑๖๔.

มากขึ้น ซึ่งจะทำให้บุคคลมีแนวทางที่จะปฏิบัติต่อผู้ที่ชอบแสดงอิทธิพลเหนือเขา หรือให้การทำงาน บรรลุผลสำเร็จด้วยดีโดยการพัฒนาทักษะ และความสามารถในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ความสามารถปฏิบัติต่อบุคคลที่ชอบจัดการหรือชอบวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น โดยปราศจากการตอบโต้ที่รุนแรง หรือหลีกเลี่ยงด้วยความรู้สึกเจ็บปวด ความรู้สึกผิด หรือความรู้สึกอาย

๒. ความสามารถในการขอร้อง มีความเชื่อมั่นในตนเองด้วยท่าทางที่มั่นคงโดยปราศจากการใช้เสียงดังรบกวนผู้อื่น หรือแสดงความโกรธ

๓. ความสามารถที่จะให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เพื่อทั้งสองฝ่ายจะได้มีการเปลี่ยนแปลงความคิดซึ่งกันและกัน ตลอดจนได้รับในสิ่งที่แต่ละฝ่ายต้องการมากที่สุด

วัลลภ ปิยะมโนธรรม^{๒๓} กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกเป็นการฝึกความรู้สึกให้เป็นอิสระเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำที่เป็นลักษณะเปิดเผยตรงไปตรงมา จริงใจ และลงท้ายผลก็เป็นการแสดงความรู้สึกออกมาได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ

สรุปได้ว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม หมายถึง วิธีการที่ช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม โดยสามารถแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนทั้งด้านคำพูด ท่าทาง ได้อย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา รวมถึงการช่วยเสริมสร้างให้บุคคลมีความมั่นใจในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

๓. องค์ประกอบของพฤติกรรมแสดงออก

อัลเบิร์ต และเอมมอนส์^{๒๔} กล่าวว่า ในการฝึกพฤติกรรมแสดงออกนั้น ผู้เข้ารับการฝึกต้องได้รับการฝึกเป็นพิเศษในเรื่องขององค์ประกอบต่อไปนี้

๑. การประสานตา (Eye Contact) เพื่อสนทนากับผู้ใด ผู้พูดสามารถที่จะมองประสานตากับผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังทราบถึงความรู้สึกจริงใจเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังพูดอยู่

๒. การวางตัว (Body Posture) เรื่องราวที่กำลังพูดจะมีน้ำหนักมากขึ้น ถ้าหากว่าผู้พูดเว้นระยะห่างจากตัวผู้ฟัง หรือการยืน การนั่ง การโน้มตัวเข้าหาผู้ฟังหรือการวางตัวให้ตรงเป็นไปอย่างเหมาะสม

๓. การแสดงท่าทาง (Gesture) เรื่องราวที่จะพูดจะมีความหนักแน่นยิ่งขึ้น ถ้าหากมีการแสดงท่าทางเหมาะสม

๔. การแสดงออกทางใบหน้า (Facial Expression) ผู้ที่จะแสดงพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมจะสามารถแสดงสีหน้าได้ตรงกับเรื่องราวที่กำลังพูด เช่นจะแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ว่าคุณกำลังโกรธ กลายเป็นคนยิ้มแย้ม หรือหัวเราะนับว่าการแสดงออกทางสีหน้าไม่สอดคล้องกับเรื่องราวที่กำลังพูด

^{๒๒} Bower, Sharon Anthony & Gordon H. bower, *Asserting Yourself: A practical Guide for Positive Change*, p. 7.

^{๒๓} วัลลภ ปิยะมโนธรรม, *เทคนิครักษาโรคประสาทด้วยตัวเอง*, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๓๓๘.

^{๒๔} เพ็ญศรี วชิราวิโรจน์, *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)*, หน้า ๓๐-๓๑.

๕. น้ำเสียงในการสะท้อนและระดับ (Voice Tone, Reflection and volume) การพูดเสียงเรียบ เสียงกระซิบ จะเป็นการยากที่จะชักจูงผู้อื่นให้เชื่อ ในทำนองเดียวกัน เสียงตะโกนก็เป็นอุปสรรคในการสื่อสารกับผู้อื่น ดังนั้น การใช้ระดับเสียงสูงๆ ต่ำๆ ที่เหมาะสมในการสนทนาจะเป็นการชักจูงใจให้เชื่อถือได้โดยไม่ต้องใช้การขู่บังคับ

๖. จังหวะในการพูด (Timing) การแสดงออกโดยความสมัครใจจะเป็นเป้าหมายของผู้ที่ต้องการความกล้าในการแสดงออก แต่บางครั้งจะลังเลใจ จะสะท้อนผลที่ได้จากการแสดงออกแต่อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจเลือกจังหวะอันเหมาะสมนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็น

๗. เนื้อหาที่จะพูด (Content) บุคคลมักจะมีกำลังใจอยู่นานเพราะไม่รู้ถึงความรู้สึกที่แท้จริงของผู้พูดในขณะนั้นได้

๔. ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออก

ซอลเตอร์^{๒๕} สรุปว่า บุคคลที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกจะสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้ คือ

๑. การพูดแสดงความรู้สึกที่แท้จริง (User-Feeling-Talk) เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกชอบ และสนใจอย่างไม่ซัดเซิน แทนการพูดอะไรออกมาอย่างเป็นกลางๆ สามารถที่จะใช้คำว่า "ฉันรู้สึกว่..." หรือ "ฉันคิดว่า..." ได้ในเวลาอันเหมาะสม

๒. การพูดเกี่ยวกับตนเอง (Talk about yourself) เมื่อบุคคลทำสิ่งใดที่มีค่าและน่าสนใจ บุคคลนั้นสามารถเล่าให้เพื่อนๆ ทราบได้

๓. การพูดทักทายปราศรัย (Make Greeting Talk) สามารถแสดงความเป็นมิตรกับบุคคลที่ต้องการรู้จักให้มากขึ้นได้ด้วยการแสดงความยินดีที่พบ และทักทายกับเขามากกว่าที่จะพยักหน้าเฉยๆ

๔. ยอมรับคำยกย่องชมเชย (Accept Complement) สามารถยอมรับคำชมเชยได้อย่างจริงใจ แทนที่จะแสดงความไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการลงโทษผู้กล่าวชมเชย

๕. การแสดงทางสีหน้าอย่างเหมาะสม (Use Appropriate Facial Talk) เป็นการแสดงออกทางใบหน้าและน้ำเสียง ที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงและสามารถสบสายตากับคู่สนทนาได้อย่างตรงไปตรงมา

๖. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ (Disagree mildly) เมื่อมีความไม่ตรงหรือไม่เห็นด้วยอย่างนุ่มนวล ด้วยการแสดงกิริยาบางอย่าง เช่น มองไปทางอื่น หรือ เลิกคิ้ว สั่นศีรษะ หรือ เปลี่ยนเรื่องสนทนา

๗. การขอให้แสดงความกระจ่าง (Ask for Clarification) เมื่อได้รับคำสั่งคำแนะนำหรือคำอธิบายที่ไม่กระจ่าง ก็สามารถซักถามให้ผู้อื่นพูดใหม่อีกครั้งให้ชัดเจน

๘. การถามหาเหตุผลว่าทำไม (Ask Why) เมื่อมีผู้ใดมาขอร้องให้ทำในสิ่งที่ไม่ดี ผลักสามารถถามได้ว่า “ทำไมคุณถึงต้องการให้ดิฉันทำสิ่งเหล่านั้นเล่า”

^{๒๕} พรรณราย ทรัพย์ะประภา , "การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก, (เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการหน่วยพัฒนาคณาจารย์วิชาการ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), อัดสำเนา.

แลงก์ และจากุโบสกี^{๒๖} ได้แบ่งลักษณะของพฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็น ๖ ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

๑. การกล้าแสดงออกขั้นพื้นฐาน (Basic Assertion) เป็นการแสดงออกเพื่อรักษาสีติตลอดจนความเชื่อความรู้สึกและความคิดเห็นของตน โดยไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะทางสังคมอื่นๆ เช่น ความเข้าอกเข้าใจ การชักจูง เป็นต้น
๒. การกล้าแสดงออกในการเข้าอกเข้าใจ (Empathic Assertion) บ่อยครั้งที่เรามีความต้องการที่แสดงออกถึงความรู้สึก หรือความต้องการที่มากกว่าการแสดงออกอย่างปกติวิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อความต้องการที่จะสื่อให้รู้ถึงความรู้สึกที่มีต่อความเข้าอกเข้าใจที่มีต่อบุคคลอื่น การกล้าแสดงออกในลักษณะเข้าอกเข้าใจ จึงสมควรที่จะนำมาใช้ในลักษณะของประโยคที่แสดงถึงความรู้สึกดังกล่าว จะประกอบไปด้วยประโยคที่บอกถึงการรับรู้
๓. การกล้าแสดงออกในลักษณะของการเพิ่มระดับ (Escalating Assertion) ในการแสดงพฤติกรรมออกนั้น ควรจะแสดงออกในลักษณะที่จะให้เกิดความรู้สึก หรืออารมณ์ทางลบให้น้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกัน ก็ได้ผลตามต้องการแต่ถ้าแสดงออกในลักษณะดังกล่าว ยังคงถูกละเมิดจึงควรค่อยๆ เพิ่มระดับความเข้มของพฤติกรรมกล้าแสดงออกขึ้นไป
๔. การกล้าแสดงออกในลักษณะการเผชิญหน้า (Confrontation Assertion) เป็นการแสดงออกที่ใช้เมื่อเห็นว่าคำพูด หรือการกระทำของบุคคลนั้นไม่ไปด้วยกัน ลักษณะของการแสดงออกลักษณะนี้ จะบอกอย่างเป็นวัตถุวิสัยว่าอะไรที่บุคคลได้พูดว่าจะทำ และอะไรที่บุคคลนั้นกระทำไปจริงๆ และหลังจากนั้นจะบอกถึงสิ่งที่ต้องการแสดงออกนี้จะเป็นการพูดไปตามความจริงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการตีความหรือประเมินค่าใดๆ ทั้งสิ้น
๕. การแสดงออกในลักษณะของการใช้ภาษา ผม/ดิฉัน (I - Language Assertion) ภาษา ผม/ดิฉัน นี้มีประโยชน์อย่างมากต่อการแสดงออกและความรู้สึกทางลบไม่ว่าความรู้สึกนั้นจะเกิดจากการที่ผู้อื่นพยายามจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับความรู้สึก หรือสิทธิส่วนบุคคลของเขา ตลอดจนความรู้สึกทางลบอันเกิดจากการที่ผู้อื่นพยายามยัดเยียดค่านิยม และความคาดหวังของตนให้กับเขา
๖. การกล้าแสดงออกและการชักจูง (Assertion and Persuasion) บ่อยครั้งที่เราต้องการถามตนเองว่าต้องทำอะไรที่เสนอความคิดเห็นต่างๆ ในการประชุม หรือในกลุ่ม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับโดยไม่แสดงความก้าวร้าวออกมาซึ่งวิธีการที่จะเสนอความคิดให้ได้ผลนั้นจะต้องพิจารณา ๒ ปัจจัย นั่นคือ เวลาและลักษณะของประโยคที่พูดซึ่งแน่นอนการพูดต้องแสดงให้เห็นถึงความจริงใจของผู้พูด

ลักษณะของพฤติกรรมการกล้าแสดงออกมีหลายประเภท บุคคลควรเลือกใช้วิธีการแสดงออกตามความเหมาะสมกับสีติ ความรู้สึกของตนและผู้อื่นเพราะการแสดงออกที่ดีจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

^{๒๖} ระวีวรรณ แก้วคงทอง, "ผลการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี", วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาคลินิก), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๙), หน้า ๔๒.

๒.๕ ความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทย

๑. ความหมายของมารยาท

ราชบัณฑิตยสถาน^{๒๗} ได้ให้ความหมายว่า มารยาท หรือ มรรยาท เป็นคำไทยซึ่งนำมาจากภาษาบาลีว่า มริยาท และภาษาสันสกฤตว่า มรยาทา ซึ่งแปลว่า กิริยาวาจาที่ถือว่าเรียบร้อย หมายถึง การปฏิบัติตนโดยผ่านกระบวนการฝึกอบรม ชัดเจนให้เป็นไปตามความนิยมยอมรับของสังคมแต่ละสังคม มารยาทที่ดีของสังคมหนึ่งอาจกลายเป็นมารยาทไม่ดีของอีกสังคมหนึ่งก็ได้ ความเยียมยอและความยำเยำของมรรยาท จึงขึ้นอยู่กับมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นประการสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ^{๒๘} ได้ให้ความหมายของมารยาทว่า หมายถึง กิริยาอาการที่ควรประพฤติปฏิบัติอย่างมีขอบเขต หรือมีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสมแก่กาลเทศะและทางสังคม ได้แก่ การยืน การนอน การแสดงความเคารพ การรับของส่งของ

ดุซงึ่ มาลากุล ณ อยุธยา^{๒๙} กล่าวว่า มารยาท คือ กิริยาวาจา ที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อย ซึ่งบางขณะต้องประกอบด้วยการเสียสละความพอใจส่วนตัวทำให้ความพอใจให้ผู้อื่น

กรมวิชาการ^{๓๐} กล่าวว่า มารยาท หมายถึงกิริยาวาจาที่ถือว่าเรียบร้อยเป็นที่ยอมรับของสังคม คนเราเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคมจำเป็นต้องมีมารยาทต่อกันอันจะทำให้อยู่ร่วมกันเป็นไปโดยราบรื่น เรียบร้อย ยิ่งกว่านั้นการมีมารยาทต่อกันยังแสดงออกถึงนิสัยของกันและกันด้วย ซึ่งลักษณะเด่นชัด คือ ความสุภาพ อ่อนน้อม และเคารพในระบบอาวุโส

ผอ. โปษะกฤษณะ^{๓๑} กล่าวว่า มารยาท หมายถึง ความประพฤติเรียบร้อยซึ่งมุ่งไปถึงกิริยาท่าทาง แต่ความจริงมีความหมายกว้างออกไปถึงการแสดงออกทุกอย่างของมนุษย์เรา เช่น กิริยาท่าทาง สีหน้า คำพูด และการแต่งกาย

ชำนาญ นิสารัตน์^{๓๒} ได้แบ่งมารยาทออกเป็น ๒ ประเภท คือ มารยาททางกายและมารยาททางวาจา ซึ่งมารยาททางกายแบ่งออกเป็น ๗ ประการ ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง การแสดงความเคารพการเข้าพบผู้ใหญ่การส่งและรับของจากผู้ใหญ่และการฝ่าทุลละองธุลีพระบาทส่วนมารยาททางวาจา ได้แก่ การระวัง การไม่กล่าววาจาเท็จ การสำรวจวาจา การไม่กล่าววาจาที่ยังไม่กล่าวคำหยาบคายหรือไม่สุภาพ การแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี การกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ และลงท้ายคำพูดว่าครับ/ค่ะ

^{๒๗} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๐), หน้า ๖๑๓- ๖๑๖.

^{๒๘} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, มารยาทไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๕), หน้า ๒.

^{๒๙} ดุซงึ่ มาลากุล ณ อยุธยา, มารยาทไทยเล่มน้อยและระเบียบในโอกาสพิธีต่างๆ, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕), หน้า ๑.

^{๓๐} กรมวิชาการ, การศึกษาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๔), หน้า ๔๑.

^{๓๑} ผอ. โปษะกฤษณะ, มารยาทไทย, (กรุงเทพมหานคร: องค์การคำครุสภา, ๒๕๓๐), หน้า ๒.

^{๓๒} ชำนาญ นิสารัตน์, มารยาทไทย, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑), หน้า ๘๖-๘๗.

สุทธิ ภิบาลแทน^{๓๓} กล่าวว่า มารยาทเป็นองค์ประกอบช่วยย่อยของวัฒนธรรมชาติไทยมีเอกลักษณ์ ชาติไทยมีเอกลักษณ์ประจำชาติมีองค์ประกอบหลายอย่างที่สามารถจำแนกได้ว่า เป็นคนไทย เป็นชาติไทย เช่น ภาษา พิธีกรรมบางอย่าง และการแต่งกาย เป็นต้น คนไทยมีมารยาทซึ่งสั่งสมมาหลายสมัย สมควรถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมสืบไป

อิงอร รอดน้อย^{๓๔} ได้ให้ความหมายว่า มารยาทนั้น หมายถึง กิริยาวาจาที่คนไทยเห็นว่าเรียบร้อย ถูกลักษณะนิสัยของคนไทยที่เป็นคนอ่อนโยน มีความสงบเสงี่ยมทั้งกาย วาจา เป็นการควบคุมกาย วาจาให้อยู่ในกรอบที่สังคมยอมรับและต้องการ

ดังนั้นสรุปได้ว่า มารยาท หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น กิริยา วาจา การแต่งกายที่แสดงออกมาด้วยความสุภาพเรียบร้อย ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคมโดยมีระเบียบแบบแผน อันเหมาะสมตามกาลเทศะ บางคราวอาจดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และกาลสมัยได้ ถ้าทุกคนมีมารยาทที่ดีต่อกันก็จะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างมีความสุข

๒. ความหมายของมารยาทไทย

การประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบแบบแผนของความเป็นไทยที่ได้สืบทอดกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน คือมารยาทที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย อันอ่อนช้อยงดงาม และสุภาพอ่อนโยน

สมจินตนา ภักดิ์ศรีวงศ์^{๓๕} กล่าวถึงที่มาของมารยาทไทยว่า ความเข้าใจโดยทั่วไปในเรื่องของมารยาทไทยนั้น มักจะเข้าใจกันว่า มารยาทเป็นเรื่องวิธีการเข้าสังคม ปรับตัวให้เข้ากับหมู่คณะเพื่อความเป็นระเบียบ เพื่อความงดงามน่าดู ดังนั้นแต่ละชนชาติก็จะมีวิวัฒนาการของมารยาทต่างรูปแบบกัน เพราะมารยาทเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติอื่นๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมของไทยเป็นที่ทราบดีว่าส่วนหนึ่งมาจากสังคมเกษตรกรรมตามสภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอีกส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาต่างๆ ทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์

พั่ว อนุรักษ์ราชมณเฑียร^{๓๖} กล่าวไว้ว่า ความมีมารยาท หมายถึง การมีกิริยาวาจา ใจ สุภาพเรียบร้อย สังคมไทยได้กำหนดแบบอย่างของมารยาทไว้หลายชนิดทั้งมารยาทในอิริยาบถต่างๆ การยืน เดิน นั่ง การแสดงความเคารพ ฯลฯ ล้วนแต่เหมาะสมและอาจดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและกาลสมัย กิริยามารยาทของไทยในแต่ละท่า แต่ละแบบล้วนไม่ขัดกับการใช้อวัยวะประกอบท่าทาง จึงเป็นท่าทางที่งดงามและถูกต้องตามลักษณะของกายวิภาคทั้งสิ้น กุลบุตรกุลธิดาไม่ว่าชาติใด ถ้าได้รับการศึกษาและอบรมมาดีแล้วทั้งกาย วาจา ใจย่อมได้ชื่อว่าเป็น

^{๓๓} สุทธิ ภิบาลแทน, **มารยาทและราชาศัพท์**, (กรุงเทพมหานคร: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิคอาร์ต, ๒๕๒๓), หน้า ๑๐๔-๑๐๕.

^{๓๔} อิงอร รอดน้อย, “พฤติกรรมแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม การเล่านิทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริง”, หน้า ๙.

^{๓๕} สมจินตนา ภักดิ์ศรีวงศ์, **มารยาทในสังคมไทย**, หน้า ๓๔-๓๗.

^{๓๖} พั่ว อนุรักษ์ราชมณเฑียร, **วัฒนธรรมและประเพณีไทย**, (กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๑.

สุภาพชน สุภาพชนจะรู้จักเหนียวรั้งใจตนเอง มีความละอายใจตนเอง ไม่ยอมประพฤติสิ่งที่ไม่เหมาะสมและสำนึกในเรื่องกิริยามารยาทของตนเองอยู่เสมอ

กฤษกร เพชรนอก^{๓๗} ให้ความหมายของ คำว่า “มารยาทไทย” ว่าเป็นการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบแบบแผนของความเป็นไทยที่ได้สืบทอดกันมา จากอดีตสู่ปัจจุบัน เป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอันอ่อนช้อยงดงาม และสุภาพ อ่อนโยน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า มารยาทไทย หมายถึง การแสดงออกถึงความเป็นไทยที่งดงามทาง กิริยา และวาจา ที่ปฏิบัติต่อกันด้วยความสุภาพอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ และมีมิตรภาพที่ดี มารยาท ไทยเป็นกิริยามารยาทที่คนไทยได้สร้างสรรค์ให้เหมาะกับลักษณะนิสัยของคนไทย และสภาพแวดล้อม ของประเทศไทย ดังนั้น กิริยามารยาทในแต่ละท่าแต่ละแบบต่างๆ งดงามและถูกต้องตามหลักของ กายวิภาคและมีความทันสมัยได้รับการยอมรับ ถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของคนไทย

๓. องค์ประกอบของมารยาทไทย

ผู้มีมารยาทดีต้องประกอบไปด้วยการแสดงออกในทุกด้านที่ดูงดงาม อ่อนช้อยและ แสดงออกได้ถูกต้องตามกาลเทศะและสถานที่

สมทรง ปุณณฤทธิ^{๓๘} กล่าวถึงองค์ประกอบของมารยาทไทย ดังต่อไปนี้

๑. มีกิริยา วาจา สุภาพ เรียบร้อยอ่อนโยนต่อชนทุกชั้น
๒. ตกแต่งร่างกายด้วยเสื้อผ้า ตลอดจนใบหน้าและทรงผมให้ดูกระเปียบสมส่วนแต่ พองาม สุภาพเหมาะสมทุกโอกาส สะอาดและประหยัดอีกด้วย
๓. มีอิริยาบถอยู่ในท่าธรรมดา ไม่ฝืน งามแต่สุภาพ ไม่แข็งกระด้าง ไม่ตีเสมอ ไม่ ตื่นกลัว ไม่หัวเราะเปิดเผยเสียงดังหรือหลุกลุกลและไม่เก้อเขินหรือกระดากอาย
๔. การแสดงมารยาทไม่จำเป็นต้องซ้ำเกินควร และต้องไม่ลุกลกจนขาดความ เรียบร้อยงดงาม

การแสดงออกทางกิริยาท่าทางหรือทางวาจาก็ดี ล้วนมีใจเป็นหลักเป็นประธาน สั่งการ ให้ทำ ให้พูด ให้คิด นำมาก่อนเสมอ ดังนั้นจึงควรตั้งใจไว้ให้ถูกก่อนสิ่งอื่นใดทั้งหมด ถ้าใจคิดไปในทาง ที่ดีงามก่อนแล้ว วาจาหรือท่าทางก็จะแสดงออกมาดีตาม แต่ถ้าใจไม่สำนึก หงุดหงิด รุนแรง เศร้า หมอง ฯลฯ กิริยาท่าทางตลอดถึงวาจาที่แสดงออกมาจะไม่ดีตามไปด้วยอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีมารยาท ดีต้องมีการฝึกฝนอบรมจิตใจ เมื่อจิตใจดีย่อมหมายถึงการแสดงออกทางกาย และวาจาดีตามไปด้วย ยิ่งประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเองและสังคม

^{๓๗} กฤษกร เพชรนอก, **มารยาทไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สกายบุ๊กส์, ๒๕๕๐), หน้า ๗.

^{๓๘} สมทรง ปุณณฤทธิ, **มารยาทไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

๔. ประเภทของมารยาทไทย^{๓๙}

กิริยามารยาทเป็นเอกลักษณ์ส่วนหนึ่ง เป็นเรื่องของการปฏิบัติตนต่อบุคคลของคนในชาติไทย ผู้ที่มีมารยาทนั้นต้องประพฤติดีทั้งทางกาย วาจา ใจ คือ ทำดี พูดดี คิดดี ดังปรากฏในหนังสือสมบัติของผู้ดีของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี โดยแบ่งประเภทของมารยาท ดังนี้

๔.๑ มารยาททางกาย

มารยาททางกาย คือ การทำดี เป็นการแสดงอาการที่กระทำทางกายว่าสมควรทำในสิ่งที่ไม่ควรทำหรือไม่ ด้วยการระมัดระวังการกระทำต้องไม่เดือดร้อนทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วยมารยาทในอิริยาบถต่างๆ อย่างเช่น มารยาทการยืน การยืนเป็นอิริยาบถที่ใช้กระดูกส่วนยาวของขาและหัวเข่า ทุกส่วนช่วยยกกระดูกเชิงกราน กระดูกสันหลังพร้อมด้วยศีรษะขึ้นให้ตรง เพื่อให้น้ำหนักลงมาอยู่ที่ปลายเท้าทั้งสองข้างในเวลาตั้งตัวให้ตรง มารยาทในการยืนของไทยมีหลายลักษณะดังนี้

ก. การยืนตามลำพัง ควรยืนในลักษณะสุภาพ สง่างาม ไม่เกร็ง มีความสบาย ขาทั้งสองข้างชิดกัน ตัวตรง แขนปล่อยแนบลำตัวอาจยืนเอียงข้างพองาม แต่ต้องให้มีความมั่นใจ มีความสง่างามแก่ผู้ที่พบเห็น ในการยืนไม่ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ไม่ยืนขาถ่าง ไม่ยืนแกว่งแขน ไม่เอามือล้วงกระเป๋ากางเกงหรือกระโปรง เกาโน่นแกะนี่
๒. ไม่ยืนโดยยืนขาข้างใดข้างหนึ่งออกไปข้างหน้าให้กีดขวางทางผู้อื่นที่จะเดินผ่านไปมา
๓. ไม่ยืนซุ่มในที่มืดหรือลับตาคนเกินไป
๔. ไม่ยืนหันรีหันขวางทำท่าล่อกล่อก

ข. การยืนร่วมกับผู้อื่น ต้องระมัดระวังพอดู และควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ไม่ยืนจับกลุ่มกันจนเป็นที่กีดขวางทางเดินของผู้อื่น
๒. ไม่ยืนบังหน้าผู้อื่นเมื่อผู้อื่นอยู่ข้างหลังต้องการดูสิ่งอยู่ข้างหน้าด้วยกัน
๓. ผู้น้อยควรยืนหลังผู้ใหญ่หรือผู้ที่อาวุโสกว่า
๔. ในกรณีที่จะต้องยืนค้ำศีรษะผู้อื่นด้วยความจำเป็น ควรกล่าวคำขอโทษก่อน

๕. ถ้ายืนเฉพาะหน้าผู้ใหญ่ ควรอยู่ในลักษณะสำรวม สุภาพ ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรยืนตรงหน้าผู้ใหญ่ ควรยืนเฉียงไปทางซ้ายหรือขวาของผู้ใหญ่เล็กน้อย ยืนตรงขาชิดกัน และมือทั้งสองข้างควรจะประสานกันไว้ข้างหน้า

๔.๒ มารยาททางวาจา

วาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ย่อมเป็นคุณสมบัติสำคัญในการพูดเพื่อยืดเหนียวใจของผู้ฟังให้เกิดความนิยมรักใคร่และเชื่อถือ และแสดงออกถึงความคิดที่สะท้อนมาจากจิตใจ ทำให้เห็นถึงคุณลักษณะผู้พูด การอบรมขัดเกลาจิตใจของบุคคลนั้น ดังผู้มีมารยาทจะต้องระมัดระวังในการใช้วาจา

มารยาทการพูด แบ่งเป็นการพูดทางการหรือกึ่งทางการ อาจพูดอยู่ในบุคคล ๒ บุคคล หรือกลุ่มๆ การพูดผู้พูดอาจพูดคนเดียว โดยมีผู้ฟังกลุ่มใหญ่ฟังอยู่ ซึ่งกฎระเบียบต่างๆ ในการพูด

^{๓๙}

ไม่ปรากฏชื่อ. สมบัติผู้ดี-สมบัติผู้ดีมาจากไหน. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [http://www.dmc.tv/pages/top_of_week/\[๒๓ มกราคม.๒๕๖๒\]](http://www.dmc.tv/pages/top_of_week/[๒๓ มกราคม.๒๕๖๒]).

ขึ้นอยู่กับกาลเทศะเท่านั้น และต้องรวมกับมารยาทการแต่งกาย การใช้ถ้อยคำ ท่าทีประกอบการพูด น้ำเสียง ฯลฯ การพูดเป็นเสมือนดาบสองคม พูดให้ดีหรือไม่ดีก็ได้ การพูดดีต้องอาศัยการฝึกฝนเป็นอย่างมาก เพราะไม่ใช่เป็นการสนทนากับบุคคลอื่นซึ่งเป็นเรื่องปกติ แต่การพูดนั้นมีผู้ฟังเป็นจำนวนมากและผู้ฟังมีระดับสติปัญญาที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้พูดควรระมัดระวังในการพูดดังนี้

๑. พูดให้ชัดถ้อยชัดคำ ไม่พูดคำหยาบคาย
 ๒. ไม่พูดวกไปเวียนมาจนผู้ฟังไม่เข้าใจ
 ๓. ไม่พูดนอกเรื่องที่กำหนด
 ๔. ควรคำนึงถึงเวลาที่เขากำหนดให้พูด ไม่พูดเกินเวลา
 ๕. ไม่ควรพูดคำที่รุนแรงเกินไป และควรขอโทษในการล่วงเกินซึ่งกันและกัน
 ๖. ไม่สอดสวณวาทหรือแย้งซึ่งพูด
 ๗. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามปัญหาต่างๆ ได้เท่าที่เวลาอำนวยให้
 ๘. ไม่พูดด้วยเสียงอันดังเหลือเกิน
 ๙. ไม่ใช่เสียงหวาด หรือพูดจากระโชกกระชาก
 ๑๐. ไม่ใช่จากอันหักหาญดังดัน
 ๑๑. ไม่ซอกแซกไต่ถามธุระส่วนตัวหรือการในบ้านของเขาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องแก่ตน
 ๑๒. ควรระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ ไม่ใช่ถ้อยคำพรวดพราด
 ๑๓. พูดสิ่งใดยอมให้เป็นที่ยึดถือได้
 ๑๔. ไม่กล่าวถึงสิ่งควรปิดบังท่ามกลางประชุมชน
 ๑๕. ไม่เยาะเย้ยถากถางผู้กระทำความผิดพลาด
- ๔.๓ มารยาททางใจ

การกระทำต่างๆ ที่แสดงออกทั้งทางกาย วาจา ล้วนสะท้อนออกมาจากจิตใจทั้งสิ้น ถ้าจิตใจดี ความคิดดี ก็แสดงออกให้เห็นทางกิริยา วาจาที่ดี ถูกต้องงดงาม เหมาะสมกับกาลเทศะ จนเป็นที่นิยมเลื่อมใสเคารพนับถือแก่ผู้ที่คบค้าสมาคมด้วย

บุคคลพึงระวังสำรวมความคิดจิตใจที่มักจะแสดงออกมาให้เห็นทางกิริยาและวาจาให้ถูกต้องแลงดงามเหมาะสมกับกาลเทศะและแก่บุคคลเวลาอยู่ในสมาคมหรือในที่สาธารณะ ดังนี้

๑. ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านกำเริบหยิ่งยโส
๒. ไม่บันดาลโทสะให้เสียกิริยา ต้องรู้จักอดทน และควบคุมอารมณ์ให้ได้
๓. พึงรักษาความสะอาดทางใจ ในความคิดเห็นแต่ในทางที่ดีที่ชอบและที่ควร
๔. ต้องมีสัมมาคารวะ เคารพยำเกรงบิดามารดาและอาจารย์
๕. ต้องนับถือนอบน้อมต่อผู้ใหญ่อันหมายถึงผู้ที่มีความเจริญกว่าเรา ซึ่งประกอบด้วย

ก. เจริญโดยชาติ หมายถึง เกิดในสกุลที่ประชาชนยกย่องนับถือว่าสูงศักดิ์ เช่น ตระกูล

กษัตริย์ เป็นต้น

ข. เจริญโดยวัย หมายถึง เกิดก่อนเรามีอายุมากกว่า แม้มีศักดิ์ต่ำกว่าก็ต้องเคารพท่าน

ค. เจริญโดยคุณ หมายถึง บุคคลผู้มีคุณธรรมสูง เป็นภิกษุสามเณรหรือบุคคลอื่น เช่น ครูอาจารย์ ท่านเหล่านั้นชื่อว่าผู้ทรงคุณวุฒิ

๖. ควรมีความอ่อนหวานต่อผู้น้อย นั้นหมายถึง ต้องมีเมตตากรุณาเป็นหลักใจเห็นผู้น้อยกว่าตนไม่ว่าสถานใดสถานหนึ่งแล้ว ต้องแสดงเมตตากรุณาและ อ่อนหวานต่อผู้น้อยจึงทำให้ผู้น้อยเคารพรักด้วยน้ำใสใจจริง

๗. รู้จักเกรงใจผู้อื่น

๘. รู้จักฝึกใจให้รู้จักเลือกแต่สิ่งที่ดีที่งาม

๙. มีอัสมาสัยอันกว้างขวางเข้าไหนเข้าได้ โดยการสังเกตและรอบรู้เกี่ยวกับบุคคลรอบๆ ตัวเราเป็นเช่นไร

๑๐. มีอัสมาสัยเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักผิด รู้จักถูก รู้จักยกโทษให้ ผู้อื่น มองคนแต่ในทางที่ดีที่ชอบ

๑๑. มีความเข้าใจไหวพริบรู้เท่าถึงการณ์

๑๒. มีใจองอาจกล้าหาญ อดทน ไม่ย่อท้อต่อภัยอันตรายใดๆ ที่มาขวางกั้น

๑๓. เป็นผู้รักษาความสัตย์ในเวลาคือตรงต่อเวลา ไม่เป็นผู้เกียจคร้าน สามารถทำงานต่างๆ ด้วยตนเองได้

๑๔. ไม่เพลิดเพลินจนละเลยให้การงานเสีย

๑๕. เป็นผู้รักษาความเป็นระเบียบ มีแบบแผน ข้อบังคับ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้ตั้งไว้

๑๖. เป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชา เมื่ออยู่ในหน้าที่

๑๗. มีมานะในการงาน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

๑๘. เป็นผู้ทำอะไรทำจริง ต้องทำสิ่งนั้นให้เสร็จ

๑๙. ไม่เป็นผู้ตั้งคั่นที่ผิด

๒๐. ในการทำงานต้องคอยหมั่นตรวจตราพิจารณาให้รอบคอบเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการงาน

๒๑. ร่วมสุขร่วมทุกข์ให้ปรากฏ แสดงความเมตตาปรานีให้ปรากฏ

๒๒. ควรยกย่องก็ยกย่องตามควรแก่กาลเทศะ

๒๓. มีใจโอบอ้อมอารีแก่คนอื่น มีโอกาสก็ช่วยเหลือ แสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และแบ่งปันซึ่งกันและกัน

๒๔. เมื่อเห็นผู้ใดตกทุกข์ได้ยากหรือได้รับอันตรายใดๆ ก็เข้าช่วยเหลือตามโอกาสและตามกำลังความสามารถเท่าที่จะทำได้

๒๕. ไม่เป็นผู้ซ้ำเติมคนเสียที

๒๖. ไม่เป็นผู้อาฆาตจองเวร

๒๗. ไม่มีใจมักได้ เทียวขอของเขาร่ำไร

๒๘. ไม่ตั้งใจปรารภนาของรักเพื่อน ไม่ว่าเป็นสิ่งใดๆ ก็ตาม

๒๙. ไม่พึงหยิบยืมข้าวของทองเงินซึ่งกันและกัน

๓๐. ไม่หวังแต่จะพึงอาศัยผู้อื่น

๓๑. ควรรู้คุณผู้อื่นที่ได้ทำแล้วแก่ตน

๓๒. ไม่มีใจริษยา เมื่อเห็นใครได้ดี ก็ควรพลอยยินดีกับเขา

๓๓. ไม่เป็นคนต่อหน้าอย่างหนึ่งลับหลังอย่างหนึ่ง

๓๔. เป็นผู้รักษาความไว้วางใจของผู้อื่น

๓๕. ไม่แสวงหาประโยชน์ในทางผิดธรรม

๓๖. เป็นผู้ตั้งอยู่ในความเที่ยงตรง คือ ความยุติธรรมโดยปราศจากอคติ ๔ ประการ ได้แก่ ความลำเอียงเพราะรัก เพราะโกรธ เพราะกลัว และเพราะหลง

๓๗. ไม่ปองร้ายผู้อื่น

๓๘. ไม่คิดทำลายผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตน

๓๙. รู้จักเหนียวรั้งใจตนเอง

๔๐. เป็นผู้มีความละเอียดรอบคอบ

พัว อนุรักษราชมณเทียร^{๔๐} กล่าวว่า ผู้ที่มีมารยาททางใจ คือ ผู้ที่ได้มีการปรับปรุงจิตใจ ให้ฝึกฝนในศีลธรรม และยอมทราบบว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรประพฤติและอะไรไม่ควรประพฤติ ดังนั้นศีลธรรมจึงเป็นเครื่องมือปรับปรุงพฤติกรรมให้ผู้ที่ได้ปฏิบัติแสดงออกมาในทางที่ดี ถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ กับบุคคลและในที่สาธารณะต่างๆ และยังช่วยประคับประคองใจคนให้เที่ยงตรงต่อจุดหมายคือความดีงามตามสมควรแก่เหตุ และสามารถพิสูจน์ให้รู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง

ดังนั้น การมีมารยาททางใจจำเป็นต้องฝึกฝนจิตใจให้มีความสันโดษ คือ ยินดี พึงพอใจแต่ในลาภผลซึ่งเกิดจากผลงานที่ตนแสวงหามาได้โดยชอบธรรม กำหนดจิตใจให้มีสติ จำการที่ทำ คำที่พูดแล้วไว้ได้ รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่มีความประมาท อันจะทำให้เกิดความผิดพลาดเสียหาย ไม่ปล่อยปละละเลย ทั้งโอกาสที่จะกระทำความดีงาม

๕. คุณค่าของมารยาทไทย

ผอบ โปษะกฤษณะ^{๔๑} กล่าวถึงคุณค่าของมารยาทว่าคนไทยได้รับการยกย่องจากต่างชาติมาช้านานว่า เป็นผู้ที่มีมารยาทอ่อนโยน นุ่มนวล น่ารัก บางคนในสมัยนี้คิดว่ามารยาทไทยนั้นล้าสมัย แต่ถ้าคิดให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีมารยาทดีนั้นคือ ผู้ที่ปรับปรุงตนให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ หรือกาลเทศะเห็นสำคัญ ฉะนั้นผู้ที่มีมารยาทคือ ผู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ ประโยชน์ของผู้ที่มีมารยาทมีอยู่ ๒ ประเภท ดังนี้

๑. เพื่อประโยชน์ของผู้ปฏิบัติ คือ

๑.๑ เป็นการเสริมบุคลิกลักษณะของตนเองให้เป็นผู้มีเสน่ห์ เป็นที่ชื่นชมหรือนับถือแก่ผู้ได้พบเห็นได้ติดต่อด้วย

๑.๒ ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพดี เพราะห่วงท่าที่มีมารยาทอันดีนั้น ทำให้ร่างกายสมดุลไม่เป็นสาเหตุของโรคภัยในภายหลัง

๒. เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม สังคมมีความสุข ทำให้ผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกันไม่ได้รับความเดือดร้อน

^{๔๐} พัว อนุรักษราชมณเทียร, วัฒนธรรมและประเพณีไทย, หน้า ๕๐.

^{๔๑} ผอบ โปษะกฤษณะ, มารยาทไทย, หน้า ๒.

คุณค่าของมารยาทไทยเป็นสิ่งที่ทุกคนควรอนุรักษ์ไว้ให้อยู่กับคนไทยตลอดไปโดยการปลูกฝังและส่งเสริมคุณค่าเหล่านี้กับชนรุ่นหลังต่อไป

๖. พฤติกรรมของผู้มีมารยาทที่ดี

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา^{๔๒} กล่าวถึงลักษณะของผู้มีมารยาทดีโดยทั่วไปดังนี้

๑. เจรจาไพเราะ มีหางเสียงครับหรือค่ะ ฟังรื่นหูชื่นใจ
๒. หัดกล่าวคำว่า “ขอบคุณ” และ “ขอโทษ” ให้เป็นนิสัย เป็นการสร้างเสน่ห์ให้แก่ตนเอง การกล่าวคำขอบคุณแก่ผู้มีไมตรี เอื้อเฟื้อ แม้ในเรื่องเล็กน้อยก็กระทำหรือการกล่าวคำขอโทษให้เคยชินยอมเป็นผลดีแก่ตนเองทั้งสิ้น
๓. ไม่พูดเสียงดังเกินควร หรือตะโกน เป็นกิริยาที่ไม่น่าชมอย่างยิ่ง ถ้ามีผู้อาวุโสอยู่ในที่นั้นด้วย ยิ่งแสดงความไม่เคารพ การพูดโหวกเหวก ขาดการสำรวมจะบั่นทอนบุคลิกที่ดีอย่างน่าเสียดาย
๔. หลีกเลี่ยงการแย่งกันพูด นอกจากไม่น่าดูแล้ว ยังทำให้หมดโอกาสที่จะฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ควรรับความคิดเห็นของผู้อื่นและรอจังหวะของตน
๕. ฝึกทำทางประกอบการพูดให้เหมาะสม อย่างยกมือให้ขวักไขว่ หรือแสดงท่าทางอยู่ตลอดเวลา เพราะไม่ได้เป็นการแสดงละคร บางคนแก้เขินด้วยการแลบลิ้น ยกคิ้ว โดยไม่ได้ตั้งใจ บางคนพูดไปหัวเราะไป ทั้งๆ ที่ไม่ใช่เรื่องที่น่าขบขัน เมื่อทำบ่อยๆ ก็จะได้เป็นนิสัย ทำให้เสียบุคลิกภาพ ควรแก้ไขเสีย ฝึกพูดให้มีจังหวะจะโคนชัดเจน สั้นได้ใจความดี พูดแต่พอสมควรอย่าเพ้อเจ้อเพื่อสร้างบุคลิกของตน
๖. งดกล่าวคำหยาบโดยสิ้นเชิง เพราะไม่เป็นมงคลแก่ทั้งผู้ฟังและผู้พูดซ้ำจะติดเป็นนิสัย
๗. แสดงไมตรีจิตด้วยการทักทายปราศรัย สนใจทุกข์สุขและแสดงความจริงใจเป็นผู้มีมารยาทดี อันจะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จนเป็นที่ยอมรับของสังคม

อิงอร รอดน้อย^{๔๓} กล่าวว่าบุคคลที่มีมารยาทดี จะต้องเป็นผู้มีสัมมาคาราวะ รู้จักเคารพผู้อื่น รู้จักแสดงความอ่อนน้อมทั้งกาย วาจา และใจ ตลอดจนยังต้องแสดงกิริยามารยาทให้กับผู้อื่นได้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส และสถานที่

เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลที่มีมารยาทดีดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมของผู้ที่มีมารยาทดีต้องเป็นผู้ที่มีความสำรวมทั้งทางกายในเรื่องของกิริยามารยาท ทางวาจาในเรื่องของการใช้คำพูด ใช้น้ำเสียง แม้แต่ทางใจก็ไม่ควรให้ตกอยู่ในความโลภ โกรธ หลง ซึ่งจะมีผลออกมาให้ผู้อื่นเห็นได้โดยการแสดงออกทางกายและวาจา

^{๔๒} กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มืออบรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อคิด-ควรทำ เล่ม ๕, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๙๓.

^{๔๓} อิงอร รอดน้อย, "พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม การเล่านิทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริง", หน้า ๑๘.

๒.๖ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การปฏิบัติจริง

ในสถานการณ์ปัจจุบัน มีวิธีการรูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อสร้างการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร อันเนื่องมาจากการฝึกหัดหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ให้เกิด เน้นการทำงานทีม มีความคล่องตัว รวดเร็ว โดยรูปแบบของการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถสร้างให้ผู้เรียนรู้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพวิธีการหนึ่งคือการเรียนรู้ที่เรียกว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Active Learning) เป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัด และศักยภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไป มีความสุขที่จะเรียน^{๔๔}

๑. ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร อันเนื่องมาจากการฝึกหัดหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการเรียนรู้นั้นมีหลายประเภท การเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคน และองค์กรอย่างมากคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติ^{๔๕} ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

การ์ดอน^{๔๖} ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่า หมายถึง กระบวนการนำบุคคลที่มีทักษะและประสบการณ์ต่างระดับกัน มารวมกลุ่มกันเพื่อวิเคราะห์ปัญหาการทำงาน และวางแผนการแก้ปัญหา แล้วมีการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหตามแผนการที่ได้วางไว้ ในระหว่างการดำเนินการแก้ปัญหานั้น กลุ่มผู้เรียนมีการพบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา

แมคกิลและเบียตี้^{๔๗} สรุปความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือกระทำอย่างเป็นระบบของบุคคลแต่ละบุคคล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การเรียนรู้ต้องมีการลงมือปฏิบัติ และขณะเดียวกันการลงมือปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับแต่ละบุคคล เตรียมโอกาสให้บุคคลได้พัฒนาความรู้และความเข้าใจในเวลาที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของบุคคลแต่ละบุคคล

อิงอร รอดน้อย^{๔๘} ได้ให้ความหมายการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทักษะคิด ค่านิยมของตนเองขึ้น โดย

^{๔๒} ภิญญา นิยมเดชา. Action Learning. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.phatthalung2.go.th/myoffice/2557/data>. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑]

^{๔๕} อำนาจ วัดจินดา. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning). [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.hrcenter.co.th>. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑]

^{๔๖} มนัสวาสน์ โกวิทยา, การศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวทางศึกษาและกิจกรรมที่หลากหลาย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๒-๓.

^{๔๗} มนัสวาสน์ โกวิทยา, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒-๓.

^{๔๘} อิงอร รอดน้อย, "พฤติกรรมกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นทวนประกอบการเล่นปฏิบัติจริง", หน้า ๓๒.

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาของตนเองโดยคิดคำถามของตนเอง และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง แสวงหาด้วยการลงมือปฏิบัติกระทำจริงทั้งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง มีการวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย การพิจารณา การไตร่ตรอง การทบทวน และการสะท้อนความคิดของตนเองออกมา โดยสามารถเกิดขึ้นทั้งในชั้นเรียน นอกชั้นเรียน หรือในสถานที่จริงในการทำงานก็ได้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นความพยายามในการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่ หรือประสบการณ์ใหม่เข้ากับความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของบุคคล

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์^{๔๙} กล่าวว่า การปฏิบัติจริงคือการเรียนรู้จากของจริง ทดลองจริงกับสิ่งนั้นๆ เด็กได้สัมผัสและมีส่วนร่วม เกิดความคิดรวบยอดของตนจนเกิดทักษะหรือนิสัยที่ถือเป็นกิจปฏิบัติ เด็กจะเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติต่อไป

สถาพร พุทธิพิฏฐกุล^{๕๐} ได้ให้ความหมายของ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Active Learning) ว่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ที่เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไชยยศ เรืองสุวรรณ^{๕๑} กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป เป็นการจัดการกิจกรรมเรียนรู้ภายใต้สมมติฐาน ๒ ประการ คือ

๑. การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์
๒. แต่ละคนมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

ความรู้ที่ได้เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว เกิดการเรียนรู้จากการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

บุบผา เรืองรอง^{๕๒} ได้ให้ความหมายของ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Active Learning) ว่าเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือทำเป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติ

^{๔๙} สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, การวัดและประเมินผลแนวใหม่เด็กปฐมวัย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙.

^{๕๐} สถาพร พุทธิพิฏฐกุล, "คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้" เอกสารประกอบการฝึกอบรม คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://km.buu.ac.th/article/frontend/article_detail/141. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑].

^{๕๑} ไชยยศ เรืองสุวรรณ, Active Learning, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.drchaiyot.com>. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑].

^{๕๒} บุบผา เรืองรอง, การเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by doing), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://taamkru.com.th>. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑].

สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพ ด้วยการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ใฝ่เรียน ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไป มีความสุขที่จะเรียน

จิราภรณ์ ยกอินทร์^{๕๓} กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำเสนอข้อมูล

ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ^{๕๔} กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง แปลตามตัวก็คือเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือ การลงมือทำ ซึ่ง "ความรู้" ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และการประเมินค่า

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ^{๕๕} ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือ การเรียนเชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นวิธีการเรียนรู้ในระดับลึกผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ สามารถบูรณาการความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่สามารถประเมินต่อเติมและสร้างเป็นแนวคิดของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ในระดับผิวเผิน ซึ่งเน้นการรับรู้ข้อมูลและจดจำข้อมูลเท่านั้น ผู้เรียนลักษณะนี้จะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียน (Learning How to Learn) เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ

มนตรี ศิริจันทร์ชื่น^{๕๖} ได้กล่าวถึงความหมายของ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ว่าเป็นกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังหรืออ่านเพียงอย่างเดียว โดยเป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบโต้ วิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้ กระบวนการคิดขั้นสูง ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ซึ่งผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Active Learning) หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้กระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติ

^{๕๓} จิราภรณ์ ยกอินทร์, การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://nakhonnayok.dusit.ac.th>. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑].

^{๕๔} ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ, Active Learning การเรียนรู้แบบลงมือทำ (ปฏิบัติ), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://pamward8.info.wordpress.com>. [๓ ธ.ค. ๒๕๖๑].

^{๕๕} ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, Active Learning, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.academic.chula.ac.th/elearning/content/active%20learning_PraWeenya.pdf. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑].

^{๕๖} มนตรี ศิริจันทร์ชื่น, "รายวิชา Gsoc 2101 ชุมชนกับการพัฒนา โดยใช้การสอนแบบ Active Learning", (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔).(อัดสำเนา).

จริงคือผู้เรียนได้ฝึกในสภาพสิ่งแวดล้อมจริง ได้ฝึกคิดและลงมือทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องทั้งการเรียนรู้ การสะท้อนความคิดหรือการไตร่ตรอง และการแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

๒. ลักษณะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

ลักษณะของการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการคิด และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน อีกทั้งเป็นการให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง^{๕๗} ลักษณะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Active Learning) ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ไชยยศ เรืองสุวรรณ^{๕๘} กล่าวถึง ลักษณะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

๑. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
 ๒. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
 ๓. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 ๔. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
 ๕. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
 ๖. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิด
 ๗. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง
 ๘. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล, ข่าวสาร, สารสนเทศ, และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอดความคิดรวบยอด
 ๙. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
 ๑๐. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปทบทวนของผู้เรียน
- บุพผา เรืองรอง**^{๕๙} กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยลงมือกระทำมีลักษณะสำคัญคือ มีจุดมุ่งหมายมุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการแก้ปัญหาไปใช้ในการตัดสินใจ จัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นความถนัดและความสนใจ ครูมีลักษณะของการเป็นผู้รอบรู้และมีประสบการณ์ ยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรับประสบการณ์จากการกระทำของตนเอง ผู้เรียนได้ทดลอง ทำปฏิบัติ สืบเสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป

^{๕๗} จิราภรณ์ ยกอินทร์, การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://nakhonnayok.dusit.ac.th>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^{๕๘} ไชยยศ เรืองสุวรรณ, Active Learning, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.drchaiyot.com>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^{๕๙} บุพผา เรืองรอง, การเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by doing). [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://taamkru.com.th>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

และหาวิธีการกระบวนกรด้วยตนเอง จัดหลักสูตรจะเน้นประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นหลักสูตรกิจกรรม

อำนาจ วัดจินดา^{๖๐} กล่าวถึง ลักษณะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

๑. เป็นการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริงในการทำงาน คือการเรียนรู้ ที่มีการนำปัญหาในการทำงานมาเป็นโจทย์ในการเรียนรู้ อีกทั้งต้องมีการคิดหาวิธีในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนรู้เองและองค์กรด้วย

๒. เป็นการเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นคือการเรียนที่ต้องมีการประชุมระดมสมองเพื่อหาวิธีการที่ดีและเหมาะสมในการดำเนินการเนื่องจากเป็นการเรียนรู้ ในลักษณะที่งานย่อยที่มีสมาชิกจำนวนหนึ่งที่ต้องมีการทำงานร่วมกัน

๓. เป็นการเรียนรู้ โดยให้ผู้ร่วมงานวิจารณ์และแนะนำคือการเรียนรู้ ที่ต้องมีการเสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นเมื่อมีการดำเนินการปฏิบัติ และอาจมีการปรับปรุงการปฏิบัติเพื่อความสำเร็จของดำเนินการ

เกษแก้ว วิเศษชาติ และคณะ^{๖๑} กล่าวว่า ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ มีดังนี้

๑. ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน โดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และสื่อที่เน้นความสนใจ

๒. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด ตามศักยภาพของตน ด้วยการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ สร้างองค์ความรู้ได้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่น เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ใฝ่เรียน

๓. กิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เกิดกระบวนการทำงานกลุ่ม เช่น มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบและเสียสละ มีวินัยในตนเอง มีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

๔. ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากการร่วมกิจกรรม และการค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามของผู้สอนและเพื่อนๆ สามารถค้นหาวิธีการและคำตอบได้ด้วยตนเอง สามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล

๕. ทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม จะสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ซึมซับสิ่งที่ดีงามไว้ในตนเองตลอดเวลา

๖. กระบวนการเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้แต่ละคนเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตน

๗. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดการพัฒนารอบด้าน มีอิสระที่จะเลือกสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

^{๖๐} อำนาจ วัดจินดา, การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning), [ออนไลน์],แหล่งที่มา : <http://www.hrcenter.co.th>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^{๖๑} เกษแก้ว วิเศษชาติ และคณะ, การจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติในวิชาคอมพิวเตอร์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://comed5 kku.files.wordpress.com>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ประภัสรา โคตะขุน^{๖๒} กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เป็นสิ่งสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นำไปสู่ทักษะ กระบวนการคิดและการแก้ปัญหาขั้นสูง รูปแบบของการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียนรวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับทั้งการเรียนรู้เป็น รายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่

จากลักษณะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สรุปได้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่ม ปฏิบัติการที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการเผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ฝึกคิด ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และฝึกทักษะการเสาะแสวงหาความรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ

๓. องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

อำนาจ วัตจินดา^{๖๓} กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) ประกอบด้วย

๑. มีประเด็น หรือปัญหาจริง เพราะรูปแบบการเรียนรู้ จะวางบนพื้นฐานประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อบุคคลต่อกลุ่มหรือต่อ องค์การปัญหานั้นจะต้องมีประเด็นที่ต้องการการแก้ไขปรับปรุงเร่งด่วน และเป็นโอกาสที่กลุ่มจะได้เรียนรู้ร่วมกัน และสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น

๒. มีกลุ่มเรียนรู้ กลุ่มนี้ควรมีสมาชิกประมาณ ๔-๘ คน ที่มีความแตกต่างทางความรู้และประสบการณ์บ้างเพื่อทำให้มีแนวคิดที่หลากหลาย กลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ศึกษาประเด็นปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบที่แน่ชัด

๓. มีกระบวนการที่กระตุ้นให้เกิดการศึกษาปัญหาอย่างลึกซึ้ง กระบวนการ Action learning จะเน้นการศึกษาและการใคร่ครวญที่ลึกซึ้งกว่าการถามตอบทั่วไป โดยเน้นการถามคำถามที่ถูกต้องมากกว่าการแสวงหาคำตอบที่ถูกต้อง จะต้องกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนแง่มุมที่ไม่เคยทราบ ไม่เคยคิดมาก่อนมากกว่าจะเน้นการแสวงหาคำตอบที่รู้ อยู่เดิมแล้วคำถามจะเป็นเครื่องมือในการนำไปสู่การพูดคุยกัน การกระตุ้นการคิดและแสวงหาทางเลือกที่เป็นนวัตกรรมและเป็นระบบ และส่งผลต่อการเรียนรู้ ต่อเมื่อผู้มีส่วนร่วมได้เข้าใจในประเด็นปัญหา ได้แสวงหาทางเลือกที่หลากหลาย ได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ แล้วจึงลงมือปฏิบัติ

๔. จะต้องมีความจำเป็นที่ต้องมีการ ปฏิบัติการ กลุ่มจะต้องมีความสามารถและมีความรู้ที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งจะเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การศึกษาทางเลือก และการปฏิบัติการ การเรียนรู้ จะเกิดขึ้น เมื่อกลุ่มได้ใคร่ครวญไตร่ตรองประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

^{๖๒} ประภัสรา โคตะขุน, **Active Learning คืออะไร**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://prapasara.blogspot.com>. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑].

^{๖๓} อำนาจ วัตจินดา, **การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.hrcenter.co.th>. [๓ ธันวาคม. ๒๕๖๑].

๕. จะต้องมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ Action Learning ไม่ได้เน้นการแก้ปัญหาระยะสั้นเท่านั้นแต่ให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล กลุ่มและองค์กร ยิ่งกลุ่มได้พัฒนาความรู้ความสามารถมากขึ้นเพียงใด คุณภาพของการปฏิบัติการเพื่อปัญหาจะเพิ่มขึ้นตามตัว

๖. มีโค้ชแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยทำการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ โดยจะกระตุ้นให้ตั้งประเด็น และเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

ภริยา นิยมเดชา^{๒๔} กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) ประกอบด้วย

๑. ปัญหา (Problem) Action Learning สร้างขึ้นจากปัญหา (โครงการ ความท้าทาย ประเด็นปัญหา หรือ งาน) ทางแก้ ซึ่งเป็นความสำคัญอย่างสูงต่อเอกัตบุคคล ทีม และหรือองค์การ ปัญหาควรเด่นชัด อยู่ในความรับผิดชอบของทีม และให้โอกาสแห่งการเรียนรู้ การเลือกปัญหาเป็นหลักเบื้องต้นของ Action Learning เนื่องจากเราเรียนรู้เมื่อแบกรับการกระทำบางอย่าง ซึ่งสามารถสะท้อนความคิดในการกระทำนั้นๆ ปัญหาให้กลุ่มได้เน้นบางอย่างเป็นจริงและสำคัญ นั่นก็คือตรงประเด็นและมีความหมายต่อกลุ่ม ปัญหาสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้

๒. กลุ่ม (Group of ๔-๘ people) หลักของ Action Learning คือ กลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มประกอบด้วยคนสี่ถึงแปดคนที่มาร่วมกันสำรวจปัญหาขององค์กร การประกอบกันเข้าของกลุ่มหลากหลายและมีพื้นฐานประสบการณ์ของตนเองที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดมุมมองแตกต่างและได้รับจุดมองใหม่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาของ Action Learning

๓. กระบวนการตั้งคำถามและการไตร่ตรอง (สะท้อนความคิดและการฟัง) Reflective questioning and Listening) โดยการเน้นที่คำถามที่ถูกต้องมากกว่าคำตอบที่ถูกต้อง Action Learning เน้นสิ่งที่คนไม่รู้ เท่ากับสิ่งที่ตนรู้ กระบวนการ Action Learning แก้ปัญหาด้วยการถามคำถามเป็นครั้งแรก เพื่อให้เห็นลักษณะอย่างชัดเจนของปัญหา แล้วจึงสะท้อนความคิดหรือคิดไตร่ตรอง แล้วระบุทางแก้ที่เป็นไปได้ก่อนที่จะลงมือทำการ

๔. ลงมือปฏิบัติ สำหรับผู้ทุ่มเทให้กับ Action Learning การเรียนรู้ที่แท้จริงจะไม่เกิดเลยหากไม่ได้ทำการ เนื่องจากไม่มั่นใจว่าความคิดหรือแผนการจะทรงประสิทธิภาพ จนกระทั่งลงมือดำเนินการ ดังนั้น สมาชิกกลุ่ม Action Learning ต้องลงมือทำการ ฝ่าฟันกับการเปลี่ยนแปลงสำคัญใดใดในสภาพแวดล้อม หรือฝ่าฟันกับการขาดสารสนเทศที่สำคัญของกลุ่ม การกระทำจะเพิ่มพูนการเรียนรู้

๕. การมุ่งมั่นสู่การเรียนรู้ (Commitment to Learning) ใน Action Learning การเรียนรู้สำคัญเท่าการปฏิบัติ ไม่ได้เน้นการแก้ปัญหาระยะสั้นเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล กลุ่มและองค์กร ยิ่งกลุ่มได้พัฒนาความรู้ ความสามารถมากขึ้นเพียงใด คุณภาพของการปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นตามตัว

^{๒๔} ภริยา นิยมเดชา, Action Learning, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.phatthalung2.go.th/myoffice/2557/data>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

๖. ผู้ชี้แนะ (Action Learning Coach) ผู้ให้คำชี้แนะในการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีความสำคัญกับกลุ่มเพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มดำเนินการไปตามแนวทางที่ถูก ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ โดยจะกระตุ้นให้ตั้งประเด็น และเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

๔.๑ บทบาทของอาจารย์ผู้สอน

การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติผู้สอนมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ความกระตือรือร้น และพยายามการทำให้สิ่งต่างๆ เป็นผู้อำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนในด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัตการจัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทายและให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลายผู้สอนสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมและส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน สร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน จากการตั้งประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างอิสระ ผู้สอนจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับฟังที่ดี อาจใช้เทคนิคการแสดงความคิดเห็นในเชิงคัดแย้ง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อ และหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดเพิ่มเติม หรือการที่ผู้สอนแสดงความคิดเห็นคล้อยตาม เพื่อกระตุ้นผู้เรียนแต่ละคนได้มีส่วนร่วม ตลอดจนผู้สอนให้ข้อเสนอแนะ คำอธิบายตามหลักการทฤษฎีที่กำหนดไว้เพิ่มเติมผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน โดยเป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม การร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน โดยการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ตลอดจนเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนประสบการณ์ความสำเร็จในการเรียนรู้^{๖๕}

สถาพร พุทธิพิฏฐกุล ได้กล่าวถึง บทบาทของอาจารย์ผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning มีดังนี้^{๖๖}

๑. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน
๒. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
๓. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

^{๖๕} ฌ็ซันน์ แก้วชัยเจริญฤทธิ, Active Learning การเรียนรู้แบบลงมือทำ(ปฏิบัติ), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://parnward8.info.wordpress.com>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^{๖๖} สถาพร พุทธิพิฏฐกุล, “คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้”, [ออนไลน์], https://tcithaijo.org/index.php/EduAdm_buu/article/view/11570. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

๔. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
๕. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย
๖. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรม
๗. ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน

๔.๒ เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ^{๖๗}

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ Mc Kinney ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบหรือเทคนิค การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่

๑. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดแต่ละคน ประมาณ ๒-๓ นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน ๓-๕ นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)

๒. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดเป็นกลุ่มๆ ละ ๓-๖ คน

๓. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่างๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา

๔. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือขั้นการประเมินผล

๕. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอ ๕-๒๐ นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือ การร่วมกันสรุปเป็นรายการกลุ่ม

๖. การเรียนรู้แบบโต้เถียง (Student debates) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

๗. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

๘. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจ

^{๖๗} สภาฯ พุทธมณฑล, เรื่องเดียวกัน

เรียกว่าการสอนแบบโครงการ (project-based learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning)

๙. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

๑๐. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

๑๑. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่นๆ

๑๒. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นแนวคิดที่เน้นความมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งมีพื้นฐานแนวคิดให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รูปแบบการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ อาศัยหลักการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติการทำงานของสมอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างความกระตือรือร้นในการเรียน กระตุ้นทักษะการคิด มากกว่าการสอนแบบบรรยาย หรือการให้ผู้เรียนท่องจำ ส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพสูงและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียน

๕. การเรียนรู้จากการปฏิบัติกับการประยุกต์ใช้

การเรียนรู้โดยการลงมือทำ มีประโยชน์ต่อเด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเอง เด็กจะได้เคลื่อนไหวร่างกาย เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ ลำตัว แขน ขา และกล้ามเนื้อเล็กซึ่งได้แก่ นิ้วมือ เด็กจะได้ใช้ประสาทสัมผัสทำให้เกิดเป็นประสบการณ์ เด็กได้รู้จักการสืบค้นหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา เด็กจะได้เข้าใจธรรมชาติ เด็กจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว เด็กได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กจะได้พัฒนาคุณภาพทางด้านอารมณ์ รวมทั้งรับรู้ลักษณะอารมณ์แต่ละชนิด เช่น ชอบกลิ่นหอม แต่ไม่ชอบกลิ่นเหม็น ไม่ชอบเดินเท้าเปล่าเหยียบก้อนหินที่แข็ง หยาบ แต่จะรู้สึกชอบเดินบนพรมที่อ่อนนุ่มสบายฝ่าเท้า ไม่ชอบเสียงดนตรีที่แผดเสียงดัง แต่ชอบเสียงดนตรีบรรเลงเพลงเบาๆ เป็นต้น เด็กจะได้พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ได้คิดและเข้าใจความเป็นเหตุผล ^{๖๘}

^{๖๘} บุปผา เรืองรอง, การเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by doing), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://taamkru.com.th>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างมากเพราะเหตุว่ามิได้มีการเรียนรู้เฉพาะในส่วนแนวคิด ทฤษฎี เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการนำประเด็นปัญหา หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเข้าสู่ระบบการขบคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาด้วย ซึ่งประโยชน์ที่ได้โดยตรงคือผู้เรียนก็มีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดนั้นๆ อย่างลึกซึ้งมากกว่าในตำรา หรือจากผู้สอนเพียงด้านเดียว แต่ยังสามารถสัมผัสใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่เรียกว่า Learning by doing คือ การเรียนรู้ที่มีการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ^{๖๙}

ทศนา แคมมณี ^{๗๐} กล่าวถึงประโยชน์ของการปฏิบัติจริง ดังนี้

๑. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความรู้ลึก และพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง

๒. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตน

๓. เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา

๔. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

๕. เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน และการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง

๖. ทำให้เด็กเกิดประสบการณ์ตรง แล้วใช้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนสำคัญในการแก้ปัญหา และปรับปรุงให้ดีขึ้น

๗. เด็กมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ มากมาย

๘. เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

๙. เมื่อได้ลงมือปฏิบัติ เด็กจะจำความรู้ได้แม่นยำ และนานกว่าการท่องจำ

๑๐. เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ จากการทำกิจกรรม

สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนผู้สอนอาจนำการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิชาการงาน วิชาศิลปะ และวิชาอื่นๆ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกขณะในการปฏิบัติ และผลจากการปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง จำได้แม่นยำ เพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไป มีความสุขที่จะเรียน และสามารถนำมาใช้ได้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไปได้อย่างเหมาะสม

^{๖๙} อำนาจ วัตจินดา, การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.hrcenter.co.th>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^{๗๐} ทศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๖๑.

๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๑. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เกี่ยวกับความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

เคน จันทรวงศ์^{๗๑} ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงความสามารถของบุคคลที่ได้รับจากความรู้ การฝึกอบรมทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความสามารถด้านวิชาการ รวมทั้งความสามารถของสมองในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถประเมินได้จากระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมที่ได้จากสถาบันการศึกษา

ศิริพร มาวรณา^{๗๒} ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นผลของการเรียน การสอน หรือความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการได้รับการฝึกฝน สั่งสอนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้พัฒนาขึ้นตามลำดับขั้นในวิชาต่างๆ

อุทุมพร จามรมาน อธิบายให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการบอกความสามารถของผู้เรียน ในการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ ความพยายามในการเรียนทักษะในการศึกษาเล่าเรียนและการปฏิบัติ มีการเข้าห้องเรียน มีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ^{๗๓}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “สัมฤทธิ์” ว่า หมายถึง ความสำเร็จ^{๗๔} (ในคำว่า สัมฤทธิ์ผล)

มนตร์วิ นันตะเสน ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จึงถือได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือผลผลิตที่สำคัญของการเรียนการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นกิจกรรมหลักในกระบวนการเรียนการสอนของครู^{๗๕}

^{๗๑} เคน จันทรวงศ์, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศด้วยอริยสัจและการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึม”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการมัธยมศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

^{๗๒} ศิริพร มาวรณา, “ผลการใช้ทักษะการสื่อสารและการประเมินผลตามสภาพจริงที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เรื่องการนำเสนอข้อมูล”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการมัธยมศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖), หน้า ๓๕.

^{๗๓} อุทุมพร จามรมาน, **หลักสูตรวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เอกสารการสอนชุดการพัฒนาแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๓๘.

^{๗๔} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๗๑.

^{๗๕} มนตร์วิ นันตะเสน, “พฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ ๑ วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ที่เรียนรายวิชา ๒๐๐๐๓๐๑ สังคมศึกษา ๑ โดยการสอนแบบซินดิเคท”, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), หน้า ๒๖.

สุดาลักษณ์ เข็มพรมมา ให้ความหมายของ “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” ว่า หมายถึง ความรู้หรือทักษะของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ โดยการแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใด ๆ นั้น สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป^{๗๖}

จากความหมายที่นักวิชาการได้ให้ไว้ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอน การปฏิบัติ ที่จะทำให้มีทักษะในด้านที่ได้รับการฝึกฝนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถวัดได้โดยการแสดงออกมาทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

๒. ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

ซูซีฟ เอี่ยมฉ่ำ^{๗๗} กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มี ๒ ประเภท ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้าง

นิเวศน์ คำรัตน์^{๗๘} กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

๑. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึงแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน คือ แบบทดสอบอัตนัย (Subjective or essay test) และแบบทดสอบปรนัย แบ่งออกเป็น ๔ แบบคือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบแบบเลือกตอบ

๒. แบบทดสอบมาตรฐาน

บุญชม ศรีสะอาด^{๗๙} กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. แบบทดสอบเชิงอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

๒. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดี เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้การรายงานผลการสอบ

^{๗๖} สุดาลักษณ์ เข็มพรมมา, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนกลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร”, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐.

^{๗๗} ซูซีฟ เอี่ยมฉ่ำ, “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙), หน้า ๑๙๓-๑๙๕.

^{๗๘} นิเวศน์ คำรัตน์, **เอกสารประกอบการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียน**, (นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐.

^{๗๙} บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๓), หน้า ๕๓.

อาศัยคะแนนตามมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

พิชิต ฤทธิ์จัญญ^{๔๐} กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

๑. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน (Paper and pencil test) ซึ่งแบ่งออกได้อีก ๒ ชนิดคือ

๑.๑ แบบทดสอบอัตนัย (Subjective or essay test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

๑.๒ แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้นๆ (Object test or short answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้นๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (Restricted response type) ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวาง เหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น ๔ แบบคือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

๒. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไปซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

สมนึก ภัททิยธณี^{๔๑} กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐานซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทที่ครูสร้างมีหลายแบบ แต่ที่นิยมใช้มี ๖ แบบดังนี้

๑. ข้อสอบแบบความเรียงหรืออัตนัย (Subject or Essay) เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

๒. ข้อสอบแบบถูก-ผิด (True-False Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี ๒ ตัวเลือกแต่ละตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่ และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

๓. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำหรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้นั้นเพื่อให้มีความสมบูรณ์และถูกต้อง

๔. แบบทดสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนเป็นประโยคคำถามที่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบความเรียงหรืออัตนัย

^{๔๐} พิชิต ฤทธิ์จัญญ, **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: เข้าออฟ เคอร์มิสท์, ๒๕๕๓), หน้า ๙๖.

^{๔๑} สมนึก ภัททิยธณี, **การวัดผลการศึกษา**, (มหาสารคาม: ภาควิชาวิจัยและการพัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓), หน้า ๗๓-๙๘.

๕. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching) เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่ง โดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น ๒ ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะจับคู่คำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

๖. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ลักษณะทั่วไป คำถามแบบเลือกตอบโดยทั่วไปจะประกอบด้วย ๒ ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตัวเลือก (Choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่ถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดจากตัวลวงอื่น ๆ และคำตอบแบบเลือกตอบที่ดีนิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน คูณกัน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบมาตรฐาน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในเนื้อหา ตัวประกอบของจำนวนนับ โดยใช้แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก

๓. ความหมายแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ศิริพร มาวรณา^{๔๖} กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ เป็นการวัดความสำเร็จเชิงวิชาการว่านักเรียนรู้มาแล้วเท่าใด

สมพร เชื้อพันธ์^{๔๗} กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบหรือชุดข้อสอบที่ใช้วัดความสำเร็จหรือความสามารถในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนว่าผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้เพียงใด

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถ ทักษะ และความสามารถทางสมองในด้านวิชาการของนักเรียนหรือของผู้สอบว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยความสามารถเหล่านั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้

^{๔๖} ศิริพร มาวรณา, ผลการใช้ทักษะการสื่อสารและการประเมินผลตามสภาพจริงที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เรื่องการนำเสนอข้อมูล, หน้า ๓๖.

^{๔๗} สมพร เชื้อพันธ์, “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๗), หน้า ๕๙.

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘.๑. งานวิจัยในประเทศ

สุภาพร ฉั่วพันธ์^{๘๔} ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในการรับประทานอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสัตยาไส อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีมารยาทในการรับประทานอาหารได้เหมาะสมมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ นักเรียนมีมารยาทในการรับประทานอาหารได้เหมาะสมมากขึ้นหลังจากไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีมารยาทในการรับประทานอาหารเหมาะสมมากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

อิงอร รอดน้อย^{๘๕} ศึกษาพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการเล่นหัดประกอบการเล่นฝึกปฏิบัติจริง ผลการศึกษาพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเล่นหัดประกอบการเล่นฝึกปฏิบัติจริง เด็กปฐมวัยมีคะแนนพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์โดยรวม เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตลอดทุกช่วงสัปดาห์อย่างชัดเจนและรายด้านทุกด้าน คือ มารยาทด้านการทำความเคารพ มารยาทด้านวาจา และมารยาทด้านการแสดงอิริยาบถเพิ่มขึ้นตลอดทุกช่วงสัปดาห์อย่างชัดเจนเช่นกัน ยกเว้นมารยาทด้านการแสดงอิริยาบถ ในช่วงสัปดาห์ที่ ๕ เท่านั้น เพิ่มขึ้นเล็กน้อย แสดงว่ากิจกรรมการเล่นหัดประกอบการเล่นฝึกปฏิบัติจริงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์โดยรวม และรายด้านเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

พรสวรรค์ ถนอมพุดรา^{๘๖} ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนสวสดีวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีมารยาทในชั้นเรียนที่ดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

กาญจนา ทองหยัด^{๘๗} ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อมารยาทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร

^{๘๔} สุภาพร ฉั่วพันธ์, “ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในการรับประทานอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสัตยาไส อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี”, สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔), หน้า ๕๗.

^{๘๕} อิงอร รอดน้อย, “พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม การเล่นหัดประกอบการเล่นฝึกปฏิบัติจริง”, หน้า ๖๒.

^{๘๖} พรสวรรค์ ถนอมพุดรา, “ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนสวสดีวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร”, สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้า ๔๗.

^{๘๗} กาญจนา ทองหยัด, “ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อมารยาทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร”, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐), หน้า ๕๓.

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก และนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีมารยาทดีขึ้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อุษา อินทปัญญา^{๘๘} ศึกษาการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดราชสุวรรณรังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๒๐ คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ ๑๐ คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีมารยาทในชั้นเรียนกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

เยาวรัตน์ บุญชัย^{๘๙} ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นกับจรรยาบรรณมารยาทไทยบางประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาจากครอบครัวที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๘๐๐ คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีวิถีชีวิตแบบอนุรักษ์และแบบใหม่ มีความคิดเห็นในเรื่องจรรยาบรรณมารยาททางกายและทางวาจา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

กิตติพงษ์ เทียนตระกูล^{๙๐} และคนอื่นๆ ได้วิจัยการประเมินผลโครงการมารยาทของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน อาจารย์ และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งสิ้น ๒,๖๔๔ คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสังเกตบันทึกพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การทำความเข้าใจอาจารย์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าสูงขึ้น นอกจากนี้อาจารย์และผู้ปกครองนักเรียนได้ให้ข้อเสนอว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมอีก เช่น การแสดงละคร การจัดภาพยนตร์ วีดิทัศน์ สไลด์ประกอบคำบรรยาย การแข่งขันตอบปัญหา เรียงความ การประกวดมารยาทไทย ตลอดจนเชิญวิทยากรและผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีไทย มาบรรยายและสาธิตกิริยามารยาทแบบไทย

จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล^{๙๑} ได้ศึกษาผลการจัดโปรแกรมการศึกษา ความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกความกล้าแสดงออกมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

^{๘๘} อุษา อินทปัญญา, “ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดราชสุวรรณรังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๖), หน้า ๕๓.

^{๘๙} เยาวรัตน์ บุญชัย, “การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับมารยาทไทยบางประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาจากครอบครัวที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๕๙-๖๓.

^{๙๐} กิตติพงษ์ เทียนตระกูล และคนอื่นๆ, รายงานการวิจัยการประเมินผลโครงการมารยาทของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(ฝ่ายประถม), (กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(ฝ่ายประถม), ๒๕๓๒), หน้า ๘๕-๙๒

^{๙๑} จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล, “ผลการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”, หน้า ๕๗.

ยุพิน กองธรรม^{๙๒} ได้ศึกษาผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกมีความก้าวร่วมน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก

อารีย์ ลีลา^{๙๓} ได้ศึกษาผลของพฤติกรรมการแสดงออก ที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนการได้รับการฝึก

๒.๘.๒. งานวิจัยต่างประเทศ

Hollyway.^{๙๔} กล่าวว่า การสำรวจครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความมีประสิทธิภาพของการเรียนรู้จากการปฏิบัติกับการวิธีการบรรยายแบบดั้งเดิมในวิทยาลัย หลักสูตรความซาบซึ้งในดนตรี ผลกระทบของวิธีการทั้งสองในเรื่อง การได้มาซึ่งทักษะการฟังที่รวมถึงการเปรียบเทียบ ทำนอง รูปแบบ มาตรา ลักษณะเสียงและ Modality ทั้งยังตรวจสอบความคล้ายคลึงกันของภูมิหลังกับการตอบโต้ของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักศึกษากลุ่มย่อยสร้างสรรค์ความรู้ด้วยการเรียนรู้แบบค้นพบการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ คล่องรวมเข้ากับการคิดเชิงวิพากษ์ และทักษะทางสังคมกับเนื้อหาวิชาการใช้วิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยวิธีการทดลองกับนักศึกษา ๒๔ คน เป็นเวลาเต็มภาคการศึกษา ๑๕ สัปดาห์ กลุ่มควบคุมประกอบด้วยนักศึกษา ๒๔ คน ซึ่งสอนด้วยวิธีการบรรยายแบบดั้งเดิมเป็นเวลาเต็มภาคการศึกษา ๑๕ สัปดาห์ การออกแบบการทดลองเป็นแบบกลุ่มควบคุมการทดสอบก่อนและหลัง ตัวแปรอิสระคือ วิธีการสอนสองวิธี การสอนแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติกับการสอนแบบบรรยาย ตัวแปรตามมีมาตรการบรรลุลผลการฟัง ทำนอง มาตรา ลักษณะเสียงและ modality ใช้ A single Multivariate Repeated Measures Analysis of Variance (RMANOVA) วัดค่าคะแนนตัวแปรตาม การทดสอบก่อนและหลังเป็นตัววัดซ้ำ เครื่องมือวัดมี Hevner Test for Musical Concept a Musical Background Questionnaire และ Cooperative Action Learning Questionnaire. พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($g < .001$) ในการสอนแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติสามในห้าตัวแปรตาม ผลผลิตที่มีนัยสำคัญสำหรับการสอนแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การสอนแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพิ่มผลสัมฤทธิ์ผลทำนอง อย่างมีนัยสำคัญมากกว่าการบรรยาย ($g < .001$) สัมฤทธิ์ผลการฟัง

^{๙๒} ยุพิน กองธรรม, “ผลการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมในการแสดงออกเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ๒๕๓๒), หน้า ๗๓-๗๕.

^{๙๓} อารีย์ ลีลา, “ผลการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(จิตวิทยาการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ๒๕๓๕), หน้า ๑๖.

^{๙๔} Hollyway, Maetha Snead, "The Use of cooperative action learning to increase music appreciation students listen skills", **Doctoral Dissertation**, (USA: The University of Utah, 2001), p.97.

ของนักศึกษาเรื่องมาตราเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ($g < .001$) ทั้งยังมีการเพิ่มอย่างมีนัยสำคัญในสัมฤทธิ์ผลการฟังของนักศึกษาเรื่องลักษณะของเสียงอันเป็นผลมาจาก การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ($g < .001$) ครูสอนวิชาความซาบซึ้งใจในดนตรีของวิทยาลัยปารณนา ปรับปรุงทักษะของนักศึกษาควรพิจารณาการเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งพบว่าเพิ่มทักษะการฟังอย่างมีนัยสำคัญ

Lee., Hellberg. & Hassard.^{๙๕} ได้ศึกษาผลการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับ ๙ จำนวน ๓๐ คน เป็นชาย ๒๔ หญิง ๖ ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เพื่อนเป็นผู้คัดเลือก กลุ่มตัวอย่งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ของรัฐบาลในลอนดอน ออนตารีโร และแคนาดา โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มที่ฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก
๒. กลุ่มกลาง
๓. กลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกใดๆ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

Gibson.^{๙๖} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้จากการปฏิบัติกับกระบวนการแก้ปัญหาของคนกลุ่มน้อยผ่านการบรรยายจุดประสงค์เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยการเรียนรู้ผ่านการบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับห้วงเวลาเจ็ดครั้งที่เชื่อมกับประสบการณ์ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่ผู้มีส่วนบรรยายข้อมูลระบุได้ชัดเจนในลำดับเหตุการณ์การปฏิบัติจริงซึ่งพบว่าการแก้ปัญหาของคนกลุ่มน้อยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($g < .001$)

Butterfield.^{๙๗} ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้ของผู้จัดการในการปฏิบัติงานในองค์กรโดยใช้คำถามกระตุ้น จุดประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าเพื่อพิสูจน์ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในองค์กรของตนเองได้ ผลการวิจัยสรุปว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติกับลักษณะของที่ทำงาน และการออกแบบการเรียนรู้และถ่ายโอนความรู้ ให้คำมั่นสำหรับการเรียนรู้ และการถ่ายโอนเนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้ใช้ได้ทันทีทันใดในองค์กรธรรมชาติที่เป็นระบบของการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติแสดงให้เห็นคนสัมพันธ์ร่วมของการเติบโตของบุคคลกับการปรับปรุงงานการเรียนรู้ เน้นไปที่การใช้คำถามกระตุ้นตัวผู้เรียนให้เกิดความรับผิดชอบและใช้ความรู้ใหม่ในการแก้ปัญหาในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ รวมทั้งให้คำปรึกษากับคนอื่นในการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานและการพัฒนาวิชาชีพ ผู้เรียนหนึ่งส่วนสี่เจริญก้าวหน้าไปทางลึกของการถามคำถามและโดยทันทีทันใดทำให้ผู้เรียนที่ใช้วิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อตอบสนองความจำเป็นที่เผชิญอยู่และมีนัยสำคัญ ($g < .001$)

^{๙๕} Lee Yul Dong, Erest T. Helllberd And Hervey Hassad, **Effect of Assertive or Aggressive Behavior of Adolescents**, (Journal of Covenseling Psychology, 1979), p.459 – 461.

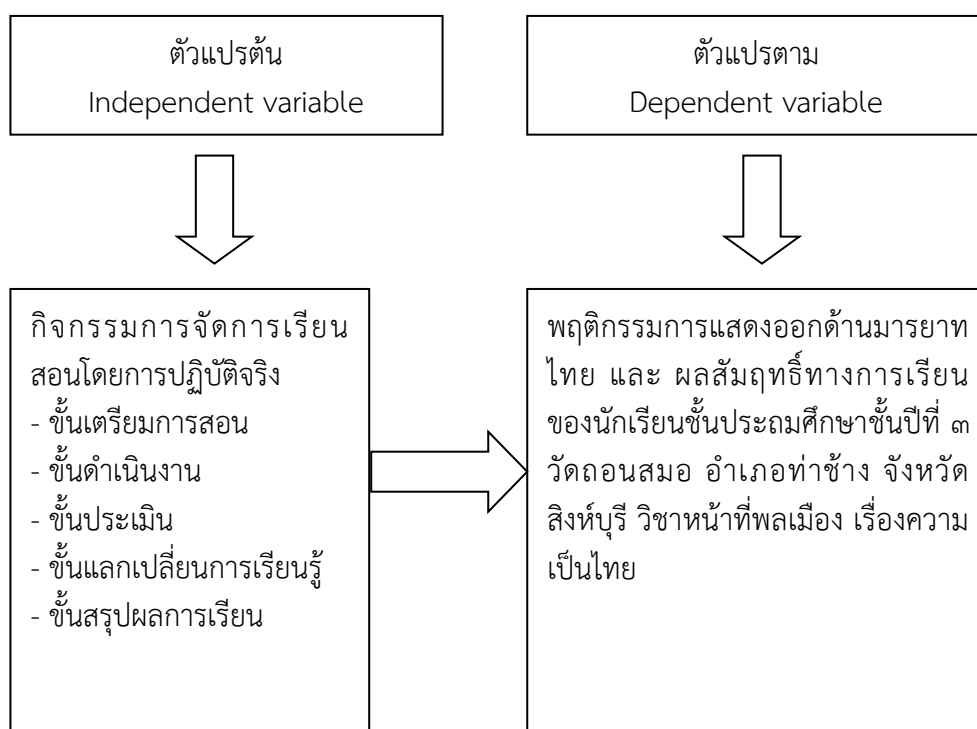
^{๙๖} Gibson, Lucinda Anne, "Phases of learning during action learning experiences: An exploratory study", **Doctoral Dissertation**, (USA: Georgia State University, 2000), p.101.

^{๙๗} Butterfield, Suzanne Denise, "Action learning: case study of learning and transfer for personal and professional development", **Doctoral Dissertation**, (USA: Georgia State University, 1999), p.103.

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมโดยการฝึกปฏิบัติจริงทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกนั้นเป็นวิธีที่สามารถเปลี่ยนแปลงให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เหมาะสมยิ่งขึ้น รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติตนได้ถูกต้องกับบุคคลและกาลเทศะ ทำให้เกิดโอกาสที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยเฉพาะเรื่องมารยาทถ้าได้รับการปลูกฝังและสืบทอดแนวทางการปฏิบัติต่อกันไปเรื่อยๆ จะเป็นการอนุรักษ์ให้มารยาทไทยดำรงอยู่กับชนรุ่นหลังต่อไป

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดตามประเด็นของวัตถุประสงค์ ดังนี้

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนามารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียน วัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
- ๓.๓. การสร้างเครื่องมือ
- ๓.๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖. สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.๑ ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนทั้งหมด นักเรียนรวม ๑๙๓ คน

๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๒๐ คน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามี ๔ ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ จำนวน ๔ แผน ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ความเป็นไทย ประกอบด้วย
 - ขั้นเตรียมการสอนครูผู้สอนเตรียมการสอนและสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
 - ขั้นดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
 - ขั้นประเมินครูผู้สอนและนักเรียนในชั้นเรียนร่วมกันประเมินตามสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

- ชั้นแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีการถาม-ตอบกันในชั้นเรียน และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการคิดที่หลากหลาย
- ชั้นสรุปผลการเรียนครูผู้สอนสรุปให้นักเรียนฟังและต้องเปิดใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดเห็นของผู้เรียนได้ปฏิบัติและแสดงออกมา

๒. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย

๓. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความเป็นไทย โดยการปฏิบัติจริง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี เป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์ชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก ๔๐ ข้อ

๔. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

๓.๓ การสร้างเครื่องมือ

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการมารยาทไทยโดยการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

๑.๑ ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๑.๒ วิเคราะห์หลักสูตร

๑.๓ กำหนดโครงสร้างของเนื้อหา

๑.๔ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ความเป็นไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๔ แผน ๔ ชั่วโมง โดยกำหนดมาตรฐานการจัดการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยเน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้

๒. การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย มีขั้นตอนดังนี้

๒.๑ ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมแสดงมารยาทไทย แล้วนำมาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ โดยสร้างแบบมาตราส่วนประเมินค่าสามระดับ (Numerical Rating Scales) โดยกำหนดคะแนนเป็น ๐, ๑, ๒ ระดับคะแนน ดังนี้

- ๑ หมายถึง ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติตามเพื่อนบางครั้ง
- ๒ หมายถึง ปฏิบัติเมื่อครูเตือน
- ๓ หมายถึง ปฏิบัติด้วยตนเอง

กำหนดเกณฑ์และแปลความหมาย ดังนี้

๐.๐๐ – ๑.๐๐ แปลความหมายว่า ปรับปรุง

๑.๐๑ – ๒.๐๐ แปลความหมายว่า ปานกลาง

๒.๐๑ – ๓.๐๐ แปลความหมายว่า ดี

๒.๒ นำแบบแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่าข้อความที่แสดงพฤติกรรมที่สังเกต สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกตหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนเป็น +๑, ๐, และ -๑

+๑ หมายถึง เห็นใจข้อความวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

๐ หมายถึง ไม่เห็นใจข้อความวัดจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่

-๑ หมายถึง เห็นใจข้อความไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

๓. การสร้างแบบทดสอบ มีขั้นตอนดังนี้

๓.๑ ศึกษาคู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๓.๒ วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาเพื่อใช้วัดพฤติกรรมด้านความรู้ ความจำ และความเข้าใจ

๓.๓ สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ การเรียนรู้แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๔๐ ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลการศึกษาเกี่ยวกับความเที่ยงตรง(Validity) ของแบบทดสอบที่จัดทำขึ้น เพื่อทำการปรับปรุง โดยกำหนดคะแนนการตรวจสอบแบบทดสอบภาคความรู้ดังนี้

ก. ถ้าแบบทดสอบข้อใดสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัดให้คะแนน ๑

ข. ถ้าไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาหรือไม่ให้คะแนน ๐

ค. ถ้าแบบทดสอบข้อใดไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัดให้คะแนน -๑

๔. การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำลือ จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนทั้งหมด นักเรียนรวม ๑๙๓ คนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำลือ จังหวัดสิงห์บุรี

๔.๑ สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำลือ จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนทั้งหมด นักเรียนรวม ๑๙๓ คนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำลือ จังหวัดสิงห์บุรี โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า(Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมี ๕ ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๔.๒ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณาคุณภาพ แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำลือ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๒๐ คน

๔.๓ นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนมาแปลผลให้คะแนนดังนี้

๕ หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๔	หมายถึง	เห็นด้วย
๓	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
๒	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
๑	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๔.๔ กำหนดเกณฑ์และแปลความหมาย ดังนี้

๔.๕๑ – ๕.๐๐	แปลความหมายว่า	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๓.๕๑ – ๔.๕๐	แปลความหมายว่า	เห็นด้วย
๒.๕๑ – ๓.๕๐	แปลความหมายว่า	ไม่แน่ใจ
๑.๕๑ – ๒.๕๐	แปลความหมายว่า	ไม่เห็นด้วย
๑.๐๐ – ๑.๕๐	แปลความหมายว่า	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาการมารยาทไทยโดยการประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนทั้งหมด นักเรียนรวม ๑๔๓ คนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองฯ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อขอทำการทดลองเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ วิชาหน้าที่พลเมืองฯ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องความเป็นไทย จำนวน ๔ แผน แผนละ ๑ ชั่วโมง

๓. เก็บข้อมูลทำการบันทึกโดยแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน ๒ คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย ๑ คน ซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อสิ้นสุดแต่ละชั่วโมง นำคะแนนของผู้สังเกตทั้ง ๒ คนมาหาผลรวม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

๔. ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน ๔๐ ข้อ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ความเป็นไทย

๕. ผู้วิจัยได้ทำการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ซึ่งมี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นนำ หมายถึง ขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมแก่นักเรียน อันได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับระดับชั้น เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนวิธีการเรียนการสอน และเนื้อหาของบทเรียน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ครูเป็นกัลยาณมิตร หมายถึง ครูทำตนให้เป็นพี่เลี้ยงหรือพี่ของศิษย์ โดยมีบุคลิกภาพดี สะอาด แจ่มใส และ สำนวน มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นใจในตนเอง และการเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ เช่น ใช้สื่อการเรียนการสอน หรืออุปกรณ์และวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความสนใจ เช่น การจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการ เสนอเอกสาร ภาพ กรณียปัญหา

กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลอง จัดกิจกรรมที่สนุก น่าสนใจ ให้ศิษย์ได้ตรวจสอบความรู้ความสามารถของตน และได้รับทราบผลทันที

๒) ชั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนที่นักเรียนจะได้ใช้ความสามารถทางปัญญา ผึกทักษะต่างๆ และพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยใช้กิจกรรมในการให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ

ก. คิดกิจกรรมขึ้นมาทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อยากทำอยากลงมือปฏิบัติ และการกระทำที่ดังมาเป็นประโยชน์ในขณะนั้น ๆ

ข. ช่วยแก้ไขนิสัยเดิมพร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่

ค. คิดในเรื่องที่เป็นประโยชน์และดังอย่างมีเหตุผล

ง. นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา เมื่อครูจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนจนครบแล้ว จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มอย่างมีเหตุผล ส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบ คิดถูกวิธี คิดในแนวทางที่เป็นกุศลเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม และนำวิธีการคิดที่ถูกต้องไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๓) ขั้นสรุป หมายถึง ขั้นตอนที่ครูและนักเรียนจะได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการปฏิบัติทุกขั้นตอน นำมาอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ แล้วสรุปผลการปฏิบัติสรุปบทเรียน ครูวัดและประเมินผลการจัดเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ตลอดจนนำความรู้และความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

๖. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน จำนวน ๔๐ ข้อ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

๗. เปรียบเทียบผลต่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน หลังจากจัดการเรียนรู้กิจกรรมมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ วิชาหน้าที่พลเมืองฯ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องความเป็นไทย ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๘. รวบรวมแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (P) ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

๒. เปรียบเทียบความแตกต่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยการทดสอบ t-test

๓. วิเคราะห์แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๔. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

๑.๑ สูตรการหาค่าร้อยละ (Percentage)^๑

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ตัวเลขที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

๑.๒ สูตรการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)^๒

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\sum x$ หมายถึง ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

n หมายถึง จำนวนข้อมูลทั้งหมด

๑.๓ สูตรการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)^๓

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

^๑ พิสนุ พงศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : เทียมฟ้าการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๕๒.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๔.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๗.

เมื่อ S.D. หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ หมายถึง ผลรวมของคะแนน

$\sum X^2$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนยกกำลังสองทีละตัว

n หมายถึง จำนวนข้อมูล

๒. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยการทดสอบ (t-test)^๔ ใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ D หมายถึง ผลต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
ของนักเรียนแต่ละคน

$\sum D$ หมายถึง ผลรวมของผลต่างของคะแนนก่อนเรียน
และหลังเรียนของนักเรียนทุกคน

D^2 หมายถึง ผลต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
ของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง

$\sum D^2$ หมายถึง ผลรวมของผลต่างของคะแนนก่อนเรียน
และหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มุ่งศึกษาการพัฒนา มารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอน สมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๔.๓ ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียน การสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย ซึ่งผล การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนปรากฏผลดังตาราง ๑

ตารางที่ ๑ คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย

ข้อ	รายการ	ผลการวิจัย		การแปลผล การวิจัย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	การแสดงกิริยาต่างๆ	๒.๐๐	๐.๗๓	ปานกลาง
๒	การแสดงความเคารพ	๑.๕๕	๐.๕๑	ปานกลาง
๓	การใช้วาจา	๑.๕๕	๐.๕๑	ปานกลาง
๔	การแสดงออกทางหน้าตา	๒.๒๐	๐.๖๒	ดี
๕	การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	๒.๒๕	๐.๔๔	ดี
รวม		๑.๙๑		ปานกลาง

จากตารางที่ ๑ พบว่า ภาพรวมพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลง มือปฏิบัติ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัด ดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{X}$ = ๒.๒๕) รองลงมา ได้แก่ การ แสดงออกทางหน้าตา ($\bar{X}$ = ๒.๒๐) การแสดงกิริยาท่าทาง ($\bar{X}$ = ๒.๐๐) การแสดงความเคารพ และ การใช้วาจา ($\bar{X}$ = ๑.๕๕) ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความเป็นไทย โดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนปรากฏผล ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ การเปรียบเทียบผลต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรม การเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี

การทดลอง	N	n	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t-test
ก่อนเรียน	๒๐	๒๐	๒๔.๑๕	๗.๖๕	-๖๗	๓๐๑	-๗.๔๖
หลังเรียน	๒๐	๒๐	๒๖.๖๐	๘.๗๗			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑, df = ๑๙

จากตาราง ๒ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้กิจกรรมการเรียน การสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ครั้งหลังสูงกว่าการ ทดสอบครั้งก่อนจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างก่อนและหลัง เรียนไม่ต่างกันมากนักที่ ($\bar{X}$) ๒๔.๑๕ กับ ๒๖.๖๐

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน มารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียน การสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอน สมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี หลังจากวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียบร้อยแล้ว ซึ่งผลการ วิเคราะห์ข้อมูลส่วนปรากฏผลดังตาราง ๓

ตาราง ๓ คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรม การเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อ	รายการ	คะแนน		
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
ด้านบรรยากาศ				
๑	บรรยากาศของการเรียนแบบมารยาทไทยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	๔.๒๖	๑.๑๙	เห็นด้วย
๒	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น	๓.๙๕	๑.๓๑	เห็นด้วย

๓	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านพฤติกรรม	๔.๔๗	๐.๘๔	เห็นด้วย
๔	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเรื่องมารยาทไทยมากขึ้น	๔.๒๑	๑.๑๓	เห็นด้วย
๕	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาเรื่องมารยาทไทยมากขึ้น	๔.๔๒	๐.๖๑	เห็นด้วย
ภาพรวม		๔.๒๖		เห็นด้วย
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
๑	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาต่อการการพัฒนาพฤติกรรม	๔.๑๑	๐.๙๔	เห็นด้วย
๒	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมารยาทไทยส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด	๓.๙๕	๐.๙๗	เห็นด้วย
๓	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดทำทางและการแสดงออกมากยิ่งขึ้น	๔.๑๖	๐.๙๐	เห็นด้วย
๔	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทางพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น	๔.๕๓	๐.๙๖	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
๕	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีจิตใจดีสุขภาพเรียบร้อยมากขึ้น	๔.๑๖	๐.๙๖	เห็นด้วย
ภาพรวม		๔.๑๘		เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	คะแนน		
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
๑	การจัดการเรียนรู้ทำให้พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนได้ง่าย	๔.๓๒	๐.๖๗	เห็นด้วย
๒	การจัดการเรียนรู้แบบมารยาทไทยทำให้พฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้น	๔.๑๑	๐.๘๘	เห็นด้วย
๔	การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำวิธีการแสดงออกตามแบบมารยาทไทยไปใช้ในวิชาอื่นๆ	๓.๘๙	๑.๐๕	เห็นด้วย
๕	การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะด้านการแสดงออกมากขึ้น	๔.๒๑	๐.๙๘	เห็นด้วย
ภาพรวม		๔.๑๙		เห็นด้วย
ภาพรวมทั้งหมด		๔.๒๑		เห็นด้วย

จากตาราง ๓ พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการปฏิบัติจริง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภوتاซัง จังหวัดสิงห์บุรี อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = ๔.๒๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการปฏิบัติจริง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = ๔.๒๖$) รองลงมา ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = ๔.๑๙$) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๑๘$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านบรรยากาศพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านพฤติกรรม ($\bar{X} = ๔.๔๓$) รองลงมา ได้แก่ บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาเรื่องมารยาทไทยมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๔๒$) บรรยากาศของการเรียนแบบมารยาทไทยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๒๖$) บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเรื่องมารยาทไทยมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๑$) และบรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น ($\bar{X} = ๓.๙๕$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทางพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = ๔.๕๓$) รองลงมา ๒ ข้อ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดทำทางและการแสดงออกมากยิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีจิตใจดี สุภาพ เรียบร้อยมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๑๖$) รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาต่อการพัฒนาพฤติกรรม ($\bar{X} = ๔.๑๑$) และกิจกรรมการเรียนรู้แบบมารยาทไทยส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ($\bar{X} = ๓.๙๕$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านประโยชน์ที่ได้รับพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจกับมารยาทไทยด้วยตนเองได้ ($\bar{X} = ๔.๔๒$) รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ทำให้พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนได้ง่าย ($\bar{X} = ๔.๓๒$) การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะด้านการแสดงออกมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๑$) การจัดการเรียนรู้แบบมารยาทไทยทำให้พฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้น ($\bar{X} = ๔.๑๑$) และการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำวิธีการแสดงออกตามแบบมารยาทไทยไปใช้ในวิชาอื่นๆ ($\bar{X} = ๓.๙๕$) ตามลำดับ

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภوتاซัง จังหวัดสิงห์บุรี สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

๔.๔.๑ พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนโยภาพรวม พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

๔.๔.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทย โดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔.๔.๑ ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดย

การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วย

**หลักฐานตามภาคผนวก จ. หน้า ๑๐๒-๑๐๘

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งประเมินและศึกษาแนวทางในการพัฒนามารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี ประเด็นสำคัญสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อพัฒนามารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน ๔ แผน ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ความเป็นไทย แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทย แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความเป็นไทย และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบ t-test

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

การเปรียบเทียบความแตกต่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนามารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ อภิปรายได้ดังนี้

๑. พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ ๑ อาจเป็นเพราะว่านักเรียนอยู่ในวัยเด็กมีอายุน้อยเกินไปจึงไม่สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบและไม่สามารถอยู่ในห้องได้นาน นักเรียนที่สามารถแสดงมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ได้ จะเป็นนักเรียนหญิง นักเรียนชายจะไม่ค่อยสามารถแสดงมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ได้ การแสดงออกของนักเรียนชายจะทำให้ทั้งรู้ตัวและไม่รู้ตัว ทั้งการกระทำดีและไม่ดี ครูต้องมีการตักเตือนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับประชุม รอดประเสริฐ^{๑๑๐} กล่าวไว้ว่า การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ที่ได้กระทำไปโดยไม่รู้ตัว และการกระทำนั้นอาจจะมีทั้งการกระทำที่ดีและไม่ดี ในลักษณะที่ผู้อื่นสามารถที่จะสังเกตการณ์กระทำนั้นๆ ได้หรือไม่ก็ตาม และสอดคล้องกับอรรถศักดิ์ หมั่นจักร และคณะ^{๑๑๑} กล่าวว่า การกระทำของร่างกายหรืออินทรีย์ทั้งที่ทำโดยรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัวพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้อาจรู้ได้ด้วยการสังเกตหรืออาจจดจำเป็นต้องใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกตด้วยก็ได้

นอกจากนี้นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวฐานะปานกลาง ผู้ปกครองต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ไม่มีเวลาอบรมดูแลบุตรธิดาในเรื่องการแสดงออกเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแบบมารยาทไทย นักเรียนส่วนใหญ่จึงไม่ได้รับการปลูกฝังและสืบทอดพฤติกรรมการแสดงออกด้านมารยาทที่พึงประสงค์ ขาดตัวอย่างที่ดีงามสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วลัยลดา ศิริพงษ์วิไล^{๑๑๒} ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง จากกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่านักเรียนไม่ตั้งใจเรียน ชอบพูดคุย ไม่รู้จักกาลเทศะ ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ ของส่วนรวม ไม่รักประเพณี วัฒนธรรม และขาดความมีศีลธรรมจรรยา นอกจากนี้อาจารย์และผู้ปกครองยังมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการที่จะปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เป็นผู้มีมารยาทที่ดีงามนั้น ผู้ใหญ่จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ให้ความเป็นกันเองและความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการปฏิบัติจริง วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์

^{๑๑๐} ประชุม รอดประเสริฐ, ผู้นำและพฤติกรรมบริหารงาน, หน้า ๑๔.

^{๑๑๑} อรรถศักดิ์ หมั่นจักร และคณะ, จิตวิทยาธุรกิจ, หน้า ๒.

^{๑๑๒} วลัยลดา ศิริพงษ์วิไล, ความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน, วิจัยสนเทศ, (กรุงเทพฯ: โรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง, ๒๕๓๐), หน้า ๓๓๗-๓๔๙.

หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ ๒ สอดคล้องกับงานวิจัยของนักรบ บุญถาวร^{๑๑๓} ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียน สังคมศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภารัตน์ วงศ์ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไปจะวัดความรู้ความสามารถตามสาระที่เรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นด้านพุทธิพิสัยหรือด้านความรู้ เครื่องมือที่ใช้วัดส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถาม เรียกว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่าผู้เรียนเมื่อได้รับการเรียนการสอนแล้ว มีความรู้อยู่ในระดับใด เพื่อที่จะหาทางปรับปรุง แก้ไข พัฒนา และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ แต่การจะสร้างแบบทดสอบให้มีคุณภาพ ครูจะต้องรู้เกี่ยวกับลักษณะของแบบทดสอบ การวางแผน การสร้าง หลักการสร้าง การเลือกชนิดของแบบทดสอบให้เหมาะสมกับเนื้อหา และการนำผลจากการสอบไปใช้ปรับปรุง และสรุปผลการเรียน^{๑๑๔}

๓. นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการปฏิบัติจริง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี ภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย และในแต่ละด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านบรรยากาศ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย แต่ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งอาจเกิดขึ้นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมารยาทไทยโดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ทำให้นักเรียนได้ทั้งความรู้และประสบการณ์มากขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนยังได้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเรียน การเรียนรู้โดยการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ จะทำให้นักเรียนเกิดความจำได้แม่นยำกว่าการท่องจำ นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาในขณะที่ร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ได้เรียนรู้เรื่องราวที่มีความหมายต่อตนเองโดยเฉพาะ

^{๑๑๓} นักรบ บุญถาวร, "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ", **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^{๑๑๔} วิภารัตน์ วงศ์อยู่, "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT", **สารานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๑๑๕} วชิรญาณ ด้งวรารักษ์(พระ) และคณะ, "การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพุทธประวัติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้ชุดสื่อประสม", **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๘): ๑๔๓.

อย่างยิ่งเรื่องมารยาทไทยที่นักเรียนปฏิบัติอยู่ทุกวัน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ^{๑๑๖} ที่กำหนดว่าการอบรมสั่งสอนเรื่องมารยาทควรได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เยาว์วัย นอกจากบ้านจะเป็นแหล่งถ่ายทอดกิริยามารยาทให้แก่เด็กแล้ว โรงเรียนก็เป็นสถานที่สำคัญที่ต้องฝึกให้เด็กมีความประพฤติและกิริยามารยาทที่ดี ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีมารยาทที่เหมาะสม

๕.๓ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐและเอกชนควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความเป็นไทย ในหน้าที่พลเมือง แบบลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนำไปใช้

๕.๓.๑.๑ ภาครัฐและเอกชนควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายการพัฒนา มารยาทไทยโดยการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๑.๒ การใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ควรยืดหยุ่นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของผู้สอน โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเนื้อหา ความยากง่าย และผู้เรียนเป็นสำคัญ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติกับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่นๆ

๕.๓.๓.๒ ควรทำวิจัยเช่นนี้กับตัวอย่างอื่นๆ เช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษาตลอด จนถึงระดับมัธยมศึกษา

๕.๓.๓.๓ ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

^{๑๑๖} กรมวิชาการ, หนังสือสังคมศึกษา ส ๑๐๑ สังคมและวัฒนธรรมไทย ระดับ ม.ต้น, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๒๙), หน้า ๕๑.

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎก ภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕, กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา ลาดพร้าว, ๒๕๔๕.

_____. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, กรุงเทพมหานคร :
ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์หามงกุฎราชวิทยาลัย.
๒๕๒๖.

กรมวิชาการ. แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖.

_____. การศึกษาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่มีผลต่อ
พัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๔.

_____. หนังสือสังคมศึกษา ส ๑๐๑ สังคมและวัฒนธรรมไทย ระดับ ม.ต้น. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ศุภสภา ลาดพร้าว, ๒๕๒๙.

กรมสามัญศึกษา หน่วยงานพิเศษ. คู่มืออบรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อคิด-ควรทำ
เล่ม ๕. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๒.

กฤษกร เพชรนอก. มารยาทไทย. กรุงเทพมหานคร : สกายบุ๊กส์, ๒๕๕๐.

ชำนาญ นิสารัตน์. มารยาทไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.

ทิตินา เขมมณี. รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. .
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

_____. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

อัครศักดิ์ หมั่นจักร และคณะ. จิตวิทยาธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
โคมทองจำกัด, ๒๕๒๓.

ดุชนิ มาลากุล ณ อยุธยา. มารยาทไทยเล่มน้อยและระเบียบในโอกาสพิธีต่างๆ. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕.

- นิเวศน์ คำรัตน์. เอกสารประกอบการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียน. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๙.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๓.
- ประชุม รอดประเสริฐ. ผู้นำและพฤติกรรมบริหารงาน. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๖.
- ประสาธ อิศปรีดา. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : ศึกษิตสยาม, ๒๕๒๓.
- ผอบ โปษะกฤษณะ. มารยาทไทย. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำครุสภา, ๒๕๓๐.
- พัชรา ทรงประศาสน์. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบปฏิบัติ เรื่องเศษส่วนสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีศรีน่าน จังหวัดน่าน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑.
- พรรณราย ทรัพย์ะประภา. การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการหน่วยพัฒนาคณาจารย์วิชาการ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : เข้า ออฟ เคอร์มิสท์, ๒๕๕๓.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนแบบ บูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- พิสนุ พองศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : เทียมฟ้าการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- มนัสวาสน์ โกวิทยา. การศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวทางศึกษาและกิจกรรมที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. คู่มือการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, มปป..
- มนตรี สิริจันทร์ขึ้น. “รายวิชา Gsoc 2101 ชุมชนกับการพัฒนา โดยใช้การสอนแบบ Active Learning”. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
- สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ครั้งที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖), หน้า ๕-๑๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๐.
- _____. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์, ๒๕๔๖.
- วัลย์ลดา ศิริพงษ์วิไล. ความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ของนักเรียน. วิจัยสนเทศ. กรุงเทพฯ : โรงเรียนมัธยมสาธิตร่มคำแหง, ๒๕๓๐.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม. เทคนิครักษาโรคประสาทด้วยตัวเอง. กรุงเทพมหานคร : บพิชการพิมพ์, ๒๕๓๒.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. การวัดและประเมินผลแนวใหม่เด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, ๒๕๔๗.

สมจินตนา ภักดิ์ศรีวงศ์. มารยาทในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทต้นอ้อ แกรมีจำกัด, ๒๕๓๘.

สมทรง บุญญฤทธิ์. มารยาทไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๖.

สมนึก ภัททิยธณี. การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรมณ์. เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. เอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษา (หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน) พุทธศักราช ๒๕๕๑. สิงห์บุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สิงห์บุรี, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. มารยาทไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๕.

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ครั้งที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖.

หลุย จำปาเทศ. จิตวิทยาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

อุทุมพร จามรมาน. หลักสูตรวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เอกสารการสอนชุดการพัฒนาแบบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

กาญจนา ทองหยัด. “ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อมารยาทของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร”. **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐.

เคน จันทรวงศ์. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศด้วยอริยสัจและการสอนตามแนว คอนสตรัคติวิซึม”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(สาขาวิชาการมัธยมศึกษา)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖.

จันทรฉาย พิทักษ์ศิริกุล. “ผลการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าใน ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”. **ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

ชูชีพ เอี่ยมฉ่ำ. “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙.

นักรบ บุญถาวร. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ”. **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔.

เพ็ญศรี วชิราวิโรจน์. “การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพื่อลดความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนดุสิตวิทยุวิทยุณูปถัมภ์ จังหวัดชัยนาท”. **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๗.

พรสวรรค์ ฅนอมพุทรา. “ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๔ โรงเรียนสวัสดิศึกษา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร”. **สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗.

มนตร์วิ นันตะเสน. “พฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ ๑ วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ที่เรียนรายวิชา ๒๐๐๐๑๓๐๑ สังคมศึกษา ๑ โดยการสอนแบบซินติเคท”. **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.

ยุพิน กองธรรม. “ผลการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมในการแสดงออกเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ๒๕๓๒.

เยาวรัตน์ บุญชัย. “การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับมารยาทไทยบางประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาจากครอบครัวที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

ระวีวรรณ แก้วคงทอง. “ผลการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยาสตรมหาบัณฑิต(จิตวิทยาคลินิก).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๙.

วิภารัตน์ วงศ์อยู่. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT”. **สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.

ศิริพร มาวรณา. “ผลการใช้ทักษะการสื่อสารและการประเมินผลตามสภาพจริงที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เรื่องการนำเสนอข้อมูล”. **วิทยานิพนธ์**

การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการมัธยมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖.

สุดาลักษณ์ เข้มพรหมมา. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนกลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘.

สุทธิ ภิบาลแทน. **มารยาทและราชาศัพท์.** กรุงเทพมหานคร : มิตรสัมพันธ์กราฟฟิคอาร์ต, ๒๕๒๗.

สุภาพร ฉั่วพันธ์. “ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในการรับประทานอาหารของนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ โรงเรียนสัตยาไส อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี”. **สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔.

สมพร เชื้อพันธ์. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๗.

อารีย์ ลีลา. “ผลการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี”. **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(จิตวิทยาการศึกษา).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ๒๕๓๕.

อิงอร รอดน้อย. “พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริง”. **ปริญญากการศึกษามหาบัณฑิต(สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.

อุษา อินทปัญญา. “ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๖.

(๓) รายงานวิจัย :

ติพงษ์ เทียนตระกูล และคนอื่นๆ. **รายงานการวิจัยการประเมินผลโครงการมารยาทของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(ฝ่ายประถม).** กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(ฝ่ายประถม), ๒๕๓๒.

(๔) บทความ :

วชิรญาณม์ เติ่งวรารักษ์(พระ) และคณะ. “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพุทธประวัติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้ชุดสื่อประสม”. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.** ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๑๔๓.

(๕) หนังสือทั่วไป :

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ ๖ (ฉบับปรับปรุง). นนทบุรี : พี บาลานซ์ดีไซด์ แอนพริ้นติ้ง, ๒๕๕๘.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

เกษแก้ว วิเศษชาติ และคณะ. การจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติในวิชา คอมพิวเตอร์. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://comed5.kku.files.wordpress.com/>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

จิราภรณ์ ยกอินทร์. การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://nakhonnayok.dusit.ac.th>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. Active Learning. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.drchaiyot.com>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. Active Learning การเรียนรู้แบบลงมือทำ(ปฏิบัติ). [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://parnward8.info.wordpress.com>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

บุบผา เรืองรอง. การเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by doing). [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://taamkru.com.th>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. Active Learning. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.academic.chula.ac.th/elearning/content/active%20learning_PraWeenya.pdf. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ประภัสสร โคตะขุน. Active Learning คืออะไร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://prapasara.blogspot.com>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

พรทิพย์ เกษรานนท์. มารยาททางสังคมสิ่งที่คุณต้องรู้แต่สำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.winnews.tv/news>. [๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๑].

พัช อนุรักษ์ราชมนเทียร, วัฒนธรรมและประเพณีไทย, กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๓๐.

ภริญา นิยมเดชา. Action Learning. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.phatthalung2.go.th/myoffice/2557/data>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ไม่ปรากฏชื่อ. สมบัติผู้ดี - สมบัติผู้ดีมาจากไหน. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.dmc.tv/pages/top_of_week/ [๒๓ มกราคม ๒๕๖๒].

อำนาจ วัดจินดา. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.hrcenter.co.th>. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

สถาพร พงษ์พิบูล, "คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้", [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://tci-thaijo.org/index.php/EduAdm_buu/article/view/11570. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

สถาพร พงษ์พิบูล. "คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้" เอกสารประกอบการฝึกอบรม คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://km.buu.ac.th/article/frontend/article_detail/141. [๓ ธันวาคม ๒๕๖๑].

๒. ภาษาอังกฤษ :

Bower, Sharon Anthony & Gordon H. Bower. **"Asserting Yourself : A practical Guide for Positive Change"**. Massachusetts : Addison Wesley Publishing Company, (1976).

Butterfield, Suzanne Denise. "Action learning : case study of learning and transfer for personal and professional development". **Doctoral Dissertation**. USA : Georgia State University, (1999).

Gibson, Lucinda Anne. "Phases of learning during action learning experiences : An exploratory study". **Doctoral Dissertation**. USA : Georgia State University, (2000).

Hollyway, Maetha Snead. "The Use of cooperative action learning to increase music appreciation students listen skills". **Doctoral Dissertation**. USA : The University of Utah, (2001).

Lee Yul Dong, Erest T. Helllberd And Hervey Hassad. **"Effect of Assertive of Aggressive Behavior of Adolescents"**. Journal of Covenseling Psychology, (1979).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	ประวัติการศึกษา
๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวาล ศิริวัฒน์	Ph.D. (Sociology) M.A. (Sociology) พธ.บ. (บริหารการศึกษา) ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. นายประเสริฐ สุขชุม	คบ. (สังคมศึกษา) กศ.ม. (สาขาบริหารการศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)
๓. นายมารุณ ต๊ะดี	คบ. (สังคมศึกษา) กศ.ม. (สาขาบริหารการศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)
๔. นางนุตาวรรณ พลสุจริต	คบ. (สังคมศึกษา) กศ.ม. (สาขาบริหารการศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)
๕. นางสุรีย์พร รุ่งเรือง	คบ. (สังคมศึกษา) กศ.ม. (สาขาบริหารการศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

វិ ក៏ ២១០៣.៥១៦

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนิคมบ่งขวัญ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์		
เรียน	นายประเสริฐ สุขชุม		
ที่ส่งมาด้วย	๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท	จำนวน ๑ เล่ม	
	๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์	จำนวน ๑ ฉบับ	

ด้วย พระณชัย ฉายา ปโยควิจิตโต นามสกุล จันทร์หอม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๓๐
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามารยาทไทย โดยการปฏิบัติจริง ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนดอนสมอ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

[Signature]

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

၁။ အထွေထွေအကျဉ်းချုပ်
 ၂။ အကျဉ်းချုပ်အကျဉ်းချုပ်
 ၃။ အကျဉ်းချုပ်အကျဉ်းချုပ်

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕-๐๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อคฺคปญฺโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

2K
bowl. w. b.g.

ที่ ศร ๖๑๐๓.๔/๖๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนับข
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางสุรีย์พร รุ่งเรือง
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระณชัย ฉายา ปโยควิจิตโต นามสกุล จันทรหอม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๓๐
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามารยาทไทย โดยการปฏิบัติจริง ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนถอนสมอ อำเภอนำช้าง จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณา
เห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อคฺคปญฺโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ได้ดำเนินการแก้ไขและส่งคืนแล้ว
๑๗/๑๐/๖๑
๒๖ พ.ย. ๖๑

ที่ ศร ๖๑๐๓.๔/๖๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางนิตารณ พลสุจริต
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระธมชัย ฉายา ปโยควิจิตโต นามสกุล จันทรหอม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๓๐
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามารยาทไทย โดยการปฏิบัติจริง ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณา
เห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔ ๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อคฺคปญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ได้อ่าน และแสดงความ คิดเห็น
ในเครื่องมือแล้ว เห็นควรดำเนินการต่อไป

26 พ.ย. 2561

27.12.61.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๘๒-๔๕๐-๘๗๓๒
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๒๓๖ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวาล ศิริวัฒน์

ด้วย พระณชัย ฉายา ปโยควิจิตโต นามสกุล จันทรหอม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๓๐
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามารยาทไทย โดยการปฏิบัติจริง ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนดอนสมอ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 หลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณา
 เห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออนุญาตท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
 ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ผู้ประสานงาน

อาจารย์ กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC)

ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยประกอบหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยการใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี

ความคิดเห็นต่อข้อคำถามของแบบสอบถามว่าเหมาะสมกับการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบทดสอบ วิชาหน้าที่พลเมืองฯ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

- +๑ หมายถึง แบบสอบถามวัดได้ตรงกับถ้าแน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 - ถ้าไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- ๑ ถ้าแน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ยังไม่มีมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสอนแบบเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑. มาตรฐานการเรียนรู้								
๑.๑ มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒. ตัวชี้วัด								
๒.๑ ผลการเรียนรู้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓. สาระสำคัญ								
๓.๑ สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๔. จุดประสงค์การเรียนรู้								
๔.๑ จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้อง กับตัวชี้วัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๔.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๔.๓ เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
ตามหลักการเขียน								
๕. สารการเรียนรู้/เนื้อหา								
๕.๑ เนื้อหาสาระสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๕.๒ เนื้อหาสาระสอดคล้องกับตัวชี้วัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๕.๓ การจัดลำดับเนื้อหาสาระ มีความเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๕.๔ เนื้อหาสาระมีความเหมาะสม กับเวลา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๖. การจัดการเรียนรู้								
๖.๑ การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๖.๒ การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับ เนื้อหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๖.๓ การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเวลา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๖.๔ การจัดการเรียนรู้ครบถ้วน ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการ	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	นำไปใช้ได้
๖.๕ การจัดการเรียนรู้มีลำดับ ขั้นตอนเป็นระบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๗. สื่อการเรียนรู้								
๗.๑ สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๘. ภาระงาน/ชิ้นงาน								
๘.๑ ภาระงาน/ชิ้นงานสอดคล้องกับ การจัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๙. การวัดและประเมินผล								
๙.๑ การวัดและประเมินผลสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๙.๒ การวัดและประเมินผลสอดคล้อง กับกิจกรรมการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๙.๓ เครื่องมือที่ใช้วัดผล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ								
๑๐. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้								
๑๐.๑ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๐.๒ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๐.๓ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

จากการนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพบว่า ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสอนแบบเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา มีค่า (IOC) อยู่ระหว่าง ๐.๘๐ – ๑.๐๐ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์โดยใช้กระบวนการสอนแบบเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑. มารยาท หมายความว่าถึง ข้อใด ก. การยืนเรียบร้อย ข. การเดินเรียบร้อย ค. การนอนเรียบร้อย ง. กิริยาวาจาที่เรียบร้อย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒. มารยาทไม่ได้ติดตัวบุคคล มาแต่กำเนิดแต่ได้มาจากอะไร ก. พ่อ-แม่ ข. การศึกษา ค. สิ่งแวดล้อม ง. ไม่มีข้อใดถูก	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓. มารยาทในการฟัง คือข้อใด ก. ไม่พูดแทรกเวลามีคนพูด ข. นั่งหลับ ค. ส่งเสียงดัง ง. ถูกทุกข้อ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๔. ทำนึ่งสุภาพและสำรวม หมายถึง ทำนึ่งในข้อใด ก. นึ่งค่อมตัว หลังจุ่ม มือประสาน บนตัก ข. นึ่งพริกแกงอืดที่ กอดอก ค. นึ่งตามสบายวางแขนบนที่เท้าแขน ง. นึ่งหลังตรง แขนแนบตัว มือประสานกันบนตัก	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๕. การไปงานศพ ไม่ควรแต่งกายแบบใด ก. กระโปรงย้วย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
ข. จีบพอง ค. เบาบาง ง. ถูกทุกข้อ								
๖. นาย ก ไปงานศพญาติผู้ใหญ่ แต่งกายอย่างไรจึงจะเหมาะสม ก. กางเกงแดง เสื้อลายน้ำเงิน ข. กางเกงขาสั้น เสื้อแขนกุด ค. กางเกงชมพู เสื้อเขียว ง. กางเกงดำ เสื้อดำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๗. นางสาว ข พนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง ไปงานต้อนรับลูกค้าสำคัญของบริษัท ช่วงค่ำ ควรแต่งกายตามข้อใด ก. เปลี่ยนชุดราตรียาวปักมุกรอบอก ข. เปลี่ยนชุดราตรีสั้นปักเลื่อมรอบตัว ค. สวมตุ้มหูสร้อยคอมุกเพิ่มเติมชุดเดิม ง. ชุดไทยสวยงาม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๘. ข้อใดคือหลักปฏิบัติ ในการเยี่ยมเยียนผู้อื่น ก. ส่งของไปเยี่ยม ข. ผู้เยี่ยมต้องกำหนดวันและเวลา ค. เยี่ยมถี่ๆทุกวัน ง. ส่งตัวแทนไปเยี่ยม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๙. มารยาทในการเข้าบ้านผู้อื่น ควรปฏิบัติตัวอย่างไร ก. ส่งเสียงดัง ข. เรียงรองเท้าอย่างเป็นระเบียบ ค. มาอย่างรวดเร็ว ง. ลักขโมย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๐. เมื่อมีแขกมาเยี่ยมเยียนเจ้าของบ้านพึงปฏิบัติตามข้อใด ก. ให้การต้อนรับด้วยสีหน้าแสดงความยินดี ข. เชิญแขกให้พักในที่อันควร ค. ไม่ควรเอ่ยปากว่า มาทำไป ง. ถูกทุกข้อ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๑. ข้อใดเป็นมารยาทที่พึงปฏิบัติในสังคม ก. นาย ก ยืมนานจนรู้สึกเมื่อยจึงนั่งขวางทางตรงบันได ข. นาย ก หัดขับรถใหม่ขับช่องทางขวาตลอดทาง ค. นาย ก เห็นคนที่เดินและสวนทางกับเขาแต่งตัวแปลกจึงชี้ให้เพื่อนๆ ดูและวิจารณ์ ง. นาย ก เข้าไปรับประทานอาหารในร้านแห่งหนึ่งเงียบ ๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๒. มารยาทในการต้อนรับที่ดีคือข้อใด ก. เดินชนผู้มาเยือน ข. เชิญผู้มาเยือนนั่งเก้าอี้ ค. พึงความเห็นผู้มาเยือน ง. ยกย่องให้เกียรติผู้มาเยือน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๓. ในการต้อนรับข้อใดไม่ควรปฏิบัติ ก. ตอนรับเฉพาะแขกสำคัญ ข. ตอนรับเฉพาะผู้อาวุโสกว่า ค. ตอนรับอย่างมีมารยาท ง. เดินหนีไปเฉยๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๔. มารยาทในการฟังที่ดี ควรมีลักษณะอย่างไร ก. จ้องหน้าผู้พูด ข. มองหน้าผู้พูด ค. สังเกตจุดบกพร่องที่ใบหน้าผู้พูด ง. หลับตาฟังนึกหน้าผู้พูด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๕. ข้อใดคือมารยาทฟังกระทำต่อ ผู้มาเยือน ก. คิดปองร้าย ข. ต้องมีอัธยาศัยที่ดี ค. หินหน้า ง. ไกลกลับบ้าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๖. สิ่งใดไม่ควรนำมาต้อนรับแขก ผู้มาเยือน ก. น้ำเปล่า ข. อาหารว่าง ค. กาแฟ ง. สิ่งเสพติด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๗. คำใดในข้อต่อไปนี้เป็นผิด ก. สุภาพ ข. มารยาด ค. เรียบร้อย ง. เหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๘. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติเวลามีคนอื่น มาเยี่ยมบ้าน ก. กล่าวคำทักทาย ข. เสร์ฟน้ำ ค. เขย่งนั่งพักในห้องที่จัดไว้ ง. เดินผ่านเฉยๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๙. มารยาทในการคุยกับผู้ใหญ่ ข้อใดควรปฏิบัติ ก. สัมผัสลงท้ายประโยคครบ-ค่ะ ตลอด ข. เคັกเดินหนีเวลาผู้ใหญ่เรียก ค. น้ำพูดเร็วฟังไม่รู้เรื่อง ง. คำขอบเถียงผู้ใหญ่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๐. ของสิ่งใดไม่ควรนำไปเยี่ยมผู้อื่น ก. เหล้า ข. บุหรี่ ค. ช่อดอกไม้ ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ข.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๑. อิริยาบถใดที่พึงหลีกเลี่ยงในวัด ก. อ่านหนังสือพิมพ์ ข. นั่งหวิมมแตงหน้า ค. สวดมนต์ ง. นั่งสมาธิ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๒. ข้อใดคือ “ข้อกลาง” ในการ รับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น ก. ข้อที่มีอยู่ในงานกับข้าวทุกจาน ข. ข้อที่มีอยู่ตรงข้ามแกงจืด ค. ข้อให้ทุกคนมีของตนเพื่อตักกับข้าว ง. ข้อที่เก็บไว้ให้ทุกคนเป็นกองกลาง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๓. บุคคลใดในข้อต่อไปนี้ ไม่มี มารยาทในโรงอาหาร ก. แดงวิ่งเล่นกับเพื่อน ข. ดำนั่งเฉยๆ ค. ข้าวต่อแถวซื้อขนม ง. ถูกทุกข้อ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๔. มารยาทข้อใดควรปฏิบัติ ก. พุดหยาบคาย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
ข. แต่งกายไม่สุภาพ ค. ไม่ส่งเสียงดังในห้องเรียน ง. ชกต่อยเพื่อน								
๒๕. ข้อใด ไม่ใช่ มารยาทในการพูด ก. พูดให้ตรงประเด็นใครพูดไม่ตรง ประเด็นให้ตัดบททันที ข. ใช้คำพูดที่สุภาพเหมาะสมกับ กาลเทศะ ค. ไม่พูดจาเยาะเย้ยถากถางดูหมิ่น เหยียดหยาม ง. ไม่ผูกขาดการพูดและความคิด แต่เพียงผู้เดียว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๖. การปฏิบัติตนตามกาลเทศะ ตรงกับข้อใด ก. การแต่งกายให้ดูเด่นกว่าผู้อื่น ข. การนั่ง ยืน เดิน อย่างมั่นใจ คล่องแคล่ว ค. การนั่ง ยืน เดิน ด้วยความเหมาะสม ง. เข้าไปทักทายทุกคนที่มาร่วมงาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๗. สำนวนไทยที่ว่า "ไม่รู้จักกาลเทศะ" ข้อใดถูกต้อง ก. การแสดงวาจาไม่ถูกเวลาและ สถานที่ ข. การวางตัวอย่างเหมาะสม ค. การมีกิริยานุ่มนวลอ่อนน้อม ง. การพูดจาสุภาพ ไม่พูดหยาบคาย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๘. นักเรียนไปงานแต่งงานกับคุณแม่ ข้อใดปฏิบัติถูกกาลเทศะ ก. ไหว้ผู้ใหญ่ทุกคนที่คุณแม่ทักทายและ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
สนทนา ข. เล่นโทรศัพท์มือถือบนโต๊ะอาหาร ค. หยิบแก้วน้ำบนโต๊ะอาหาร ด้านซ้ายมือมาดื่ม ง. วิ่งเล่นไปรอบๆ บริเวณงาน								
๒๙. ข้อใด คือ มารยาทไทย ก. การไหว้ ข. การวิ่ง ค. การเรียน ง. การนอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๐. แยก ในที่นี้ หมายถึงใคร ก. ผู้ที่มาเยี่ยมบ้าน ข. ครูในโรงเรียน ค. เพื่อนๆ ในห้อง ง. ไม่มีข้อใดถูก	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๑. ข้อใดเป็นวัฒนธรรมการแต่งกาย ในการไปร่วมประเพณีทางศาสนา ก. แต่งกายตามแฟชั่น ข. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ค. แต่งกายตามความพอใจ ง. แต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๒. แต่งกายไม่สุภาพ คือข้อใด ก. กล่าวคำทักทาย ข. เป็นเด็กดี ค. สัมผัสขาสั้นไปทำบุญ ง. แพรวใส่เสื้อดำไปงานศพ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๓๓. อยู่ในวัดควรปฏิบัติอย่างไร ก. ส่งเสียงดัง ข. ไหว้พระ ค. วิ่งเล่น ง. ทิ้งขยะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๔. สถานที่ใดเหมาะสมกับ การต้อนรับผู้มาเยือน ก. ห้องครัว ข. ห้องรับแขก ค. วัด ง. ห้องเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๕. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในการยกน้ำ ต้อนรับผู้มาเยือน ก. โนมศีรษะเล็กน้อย ข. ยกน้ำพร้อมจานรองแก้ว ค. กล่าวขอเชิญให้ดื่ม ง. ยกน้ำด้วยมือข้างเดียว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๖. การรับประทานอาหารที่สุภาพ ต้องปิดปากเคี้ยวเพราะสาเหตุใด ก. ป้องกันการกีดกันตนเอง ข. ป้องกันอาหารหล่นจากปาก ค. ป้องกันผู้เห็นอาหารในปาก ง. ป้องกันการไอขึ้นขณะเคี้ยวอาหาร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๗. การแต่งกายไปงานมงคล ควรแต่งกายแบบข้อใด ก. สุภาพรัดกุม ข. ชุดขาว-ดำ ค. ชุดออกกําลังกาย ง. ชุดนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๘. สิ่งที่เราเจ้าของบ้านควรปฏิบัติ อย่างแรกต่อผู้มาเยือน คือข้อใด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
ก. กล่าวเชื้อเชิญ ข. สอบถามว่ามาทำไม ค. บอกว่าติดธุระ ง. ยกน้ำให้ดื่ม								
๓๙. ข้อใดแตกต่างตัวไม่เหมาะสมกับ สถานที่ ก. น้ำ แต่งชุดนักเรียนไปโรงเรียน ข. โตง ใส่เสื้อยืดลงวิ่งในสนาม ค. แต่ง นุ่งกระโปรงสั้นไปวัด ง. แนน ใส่ชุดว่ายน้ำเล่นน้ำในสระ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๔๐. กิริยาใดไม่ควรทำกับผู้ใหญ่ ก. ยกมือไหว้ ข. ยิ้ม ค. แลบลิ้น ง. พุดจาสุภาพ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

จากการนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพบว่าผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์โดยใช้กระบวนการสอนแบบเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรีมีค่า (IOC) ระหว่าง ๐.๘๐ – ๑.๐๐ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/ ๗๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนสมอ
 ที่ส่งมาด้วย แบบทดลองเครื่องมือวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระณชัย ฉายา ปโยควิจิตโต นามสกุล จันทร์หอม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๓๐
 นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามารยาทไทย โดยการปฏิบัติจริง ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 หลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และ
 แนวทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนสมอ ด้วยดีดังมี
 เอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ
 โอกาสนี้

- ทราบ

- ๑ ชุด ใน ๓๐ ชุด เครื่องมือวิจัย ขอแสดงความนับถือ

๒๕ พย. ๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
 พระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ทดลองเครื่องมือ (try out)

ผลวิเคราะห์ความยาก (P) ของแบบทดสอบ
จากนักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) ป.๔ จำนวน ๑๕ คน ต่อข้อสอบ ๔๐ ข้อ

$$\text{ความยาก (P)} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบถูก}}{\text{จำนวนผู้สอบทั้งหมด}}$$

ค่าความยากอยู่ระหว่าง ๐ - ๑ ที่เหมาะจะนำแบบทดสอบไปใช้คือค่าระหว่าง ๐.๒ - ๐.๘

ลำดับ	จำนวนผู้สอบทั้งหมด	จำนวนผู้ตอบถูก	ค่าความยาก (P)	ผลวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๑	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๒	๑๕	๘	๐.๕๓	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๔	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๕	๑๕	๙	๐.๖๐	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๖	๑๕	๘	๐.๕๓	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๗	๑๕	๗	๐.๔๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๘	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๙	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๑๐	๑๕	๙	๐.๖๐	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๑๑	๑๕	๘	๐.๕๓	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๑๒	๑๕	๑๒	๐.๘๐	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๑๓	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๑๔	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๑๕	๑๕	๗	๐.๔๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๑๖	๑๕	๘	๐.๕๓	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๑๗	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๑๘	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๑๙	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๒๐	๑๕	๑๒	๐.๘๐	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๒๑	๑๕	๙	๐.๖๐	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๒๒	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้

ลำดับ	จำนวนผู้สอบทั้งหมด	จำนวนผู้ตอบถูก	ค่าความยาก (P)	ผลการวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๒๓	๑๕	๙	๐.๖๐	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๒๔	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๒๕	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๒๖	๑๕	๙	๐.๖๐	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๒๗	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๒๘	๑๕	๘	๐.๕๓	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๒๙	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓๐	๑๕	๙	๐.๖๐	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓๑	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๓๒	๑๕	๑๒	๐.๘๐	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๓๓	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓๔	๑๕	๙	๐.๖๐	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓๕	๑๕	๘	๐.๕๓	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓๖	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓๗	๑๕	๗	๐.๔๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓๘	๑๕	๙	๐.๖๐	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้
๓๙	๑๕	๑๑	๐.๗๓	ค่อนข้างง่าย	นำไปใช้ได้
๔๐	๑๕	๑๐	๐.๖๗	ยากพอเหมาะ	นำไปใช้ได้

จากการนำเครื่องมือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไปให้นักเรียนกลุ่มนอกตัวอย่าง (Try Out) ได้ลองทำ พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกข้อ มีค่าความยาก (P) ระหว่าง ๐.๒ - ๐.๘ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

ผลวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ
นักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) ป.๔ จำนวน ๑๕ คน ต่อแบบทดสอบ ๔๐ ข้อ

$$\text{อำนาจจำแนก (r)} = \frac{\text{จำนวนคนกลุ่มสูงตอบถูก} - \text{จำนวนคนกลุ่มต่ำตอบถูก}}{\text{จำนวนคนกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ}}$$

ค่าอำนาจจำแนกที่เหมาะสมมีค่าระหว่าง ๐.๒ - ๑.๐

ลำดับ ข้อสอบ	กลุ่มที่แบ่งตาม ระดับคะแนน	จำนวนคน ที่ตอบถูก	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ผลการวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๑	กลุ่มสูง	๗	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๒	กลุ่มสูง	๕	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๓	กลุ่มสูง	๗	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๔	กลุ่มสูง	๖	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๕	กลุ่มสูง	๗	๐.๗๑	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๒			
๖	กลุ่มสูง	๖	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๒			
๗	กลุ่มสูง	๘	๐.๗๑	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๘	กลุ่มสูง	๗	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๙	กลุ่มสูง	๗	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๑๐	กลุ่มสูง	๖	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๑๑	กลุ่มสูง	๗	๐.๘๕	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑			

ลำดับ ข้อสอบ	กลุ่มที่แบ่งตาม ระดับคะแนน	จำนวนคน ที่ตอบถูก	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ผลการวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๑๒	กลุ่มสูง	๗	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๕			
๑๓	กลุ่มสูง	๗	๐.๔๓	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๑๔	กลุ่มสูง	๖	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๑๕	กลุ่มสูง	๕	๐.๔๓	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๒			
๑๖	กลุ่มสูง	๖	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๒			
๑๗	กลุ่มสูง	๗	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๑๘	กลุ่มสูง	๗	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๑๙	กลุ่มสูง	๗	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๒๐	กลุ่มสูง	๗	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๕			
๒๑	กลุ่มสูง	๖	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๒๒	กลุ่มสูง	๗	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๒๓	กลุ่มสูง	๗	๐.๗๑	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๒			
๒๔	กลุ่มสูง	๖	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๒๕	กลุ่มสูง	๗	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			

ลำดับ ข้อสอบ	กลุ่มที่แบ่งตาม ระดับคะแนน	จำนวนคน ที่ตอบถูก	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ผลการวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๒๖	กลุ่มสูง	๖	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๒๗	กลุ่มสูง	๗	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๒๘	กลุ่มสูง	๗	๐.๘๖	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑			
๒๙	กลุ่มสูง	๖	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๓๐	กลุ่มสูง	๖	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๓๑	กลุ่มสูง	๗	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๓๒	กลุ่มสูง	๗	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๕			
๓๓	กลุ่มสูง	๗	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๓๔	กลุ่มสูง	๖	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๓๕	กลุ่มสูง	๖	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๒			
๓๖	กลุ่มสูง	๖	๐.๒๘	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			
๓๗	กลุ่มสูง	๖	๐.๗๑	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑			
๓๘	กลุ่มสูง	๖	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			
๓๙	กลุ่มสูง	๗	๐.๔๒	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๔			

ลำดับ ข้อสอบ	กลุ่มที่แบ่งตาม ระดับคะแนน	จำนวนคน ที่ตอบถูก	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ผลการวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๔๐	กลุ่มสูง	๗	๐.๕๗	เหมาะสม	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๓			

จากการนำเครื่องมือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไปให้นักเรียนกลุ่มนอกตัวอย่าง (Try Out) ได้ลองทำ พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกที่เหมาะสมอยู่ในระหว่าง ๐.๒ – ๑.๐

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย

ที่ ศร ๐๑๐๑๔/๒๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ผลงานที่ทดลองการสอนจริง เพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนสมอ

ด้วย พระณชัย ฉายา ปโยควิจิตโต นามสกุล จันทร์หอม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๓๐
 นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามารยาทไทย โดยการปฏิบัติจริง ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนดอนสมอ อำเภอน้อย จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 หลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการ
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนสมอ จึงขอขอบคุณในความ
 เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

- กรม

- อ.พ.อ.ดร.วิวัฒน์ชัย

๑๔ ธ.ค. ๖๑

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปญฺญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจริง

การทดสอบผลต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

ขั้นที่ ๑ กำหนดระดับนัยสำคัญลำดับ (α) หรือความเชื่อมั่นแบบทางเดียว ในที่นี้

กำหนด $\alpha = 0.01$ หรือระดับความเชื่อมั่น $1 - 0.01 = 99\%$

ขั้นที่ ๒ คำนวณค่า t ได้ดังตาราง

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (X_1)	คะแนนหลังเรียน (X_2)	ผลต่างของคะแนน ($D = X_1 - X_2$)	ผลต่างของคะแนน ยกกำลังสอง(D^2)
๑	๒๒	๒๔	-๒	๔
๒	๓๒	๓๕	-๓	๙
๓	๑๗	๒๐	-๓	๙
๔	๑๕	๒๐	-๕	๒๕
๕	๓๓	๓๕	-๒	๔
๖	๓๕	๓๘	-๓	๙
๗	๒๐	๒๕	-๕	๒๕
๘	๓๒	๓๕	-๓	๙
๙	๓๑	๓๓	-๒	๔
๑๐	๑๗	๒๐	-๓	๙
๑๑	๓๐	๓๑	-๑	๑
๑๒	๑๒	๒๐	-๘	๖๔
๑๓	๒๙	๓๑	-๒	๔
๑๔	๒๖	๒๙	-๓	๙
๑๕	๒๘	๒๙	-๑	๑
๑๖	๑๖	๑๙	-๓	๙
๑๗	๒๑	๒๘	-๗	๔๙
๑๘	๑๓	๑๕	-๒	๔
๑๙	๓๔	๓๖	-๒	๔
๒๐	๒๐	๒๗	-๗	๔๙
			$\Sigma D = -๖๗$	$\Sigma D^2 = ๓๐๑$

$$\begin{aligned}
 \text{สูตร } t &= \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} \\
 &= \frac{-67}{\sqrt{\frac{(20)(301) - (-67)^2}{20-1}}} \\
 &= -๗.๔๖
 \end{aligned}$$

ขั้นที่ ๓ หาค่า $df = n - ๑ = ๒๐ - ๑ = ๑๙$

ขั้นที่ ๔ เปิดค่าการแจกแจงแบบ t จากตารางที่ $df = ๑๙$ ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑ เป็น

การทดสอบแบบทางเดียว = $\alpha / ๑ = ๐.๐๑ / ๑ = ๐.๐๑$ ได้ค่า $t = ๒.๕๓๙$

ขั้นที่ ๕ นำค่า t ที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับค่า t จากตาราง ค่า t ที่คำนวณได้มากกว่าค่าที่ได้ในตาราง(ไม่คิดเครื่องหมาย) แสดงว่าคะแนนการทดสอบครั้งแรกต่ำกว่าคะแนนการทดสอบครั้งที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑

ขั้นที่ ๖ แปลความหมาย ค่า t ที่คำนวณได้มากกว่าค่า t จากตารางแสดงว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบครั้งที่สูงกว่าการทดสอบครั้งแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๑

ภาคผนวก ซ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คู่มือครู

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

จัดทำโดย
 พระรณชัย ปโยควิจิตโต (จันทร์หอม)
 รหัสนิติ ๖๐๐๑๒๐๒๒๓๐

คู่มือนี้มีเนื้อหาตรงตามกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและ
 งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
 ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ปีการศึกษา ๒๕๖๑

คำนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ประกาศใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศ หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน ซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยในมาตรฐานการเรียนรู้ได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุคุณภาพการเรียนรู้

คู่มือครูเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ใช้ประกอบการเรียนการสอนควบคู่กับหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ พื้นฐาน วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และดำเนินชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

ในการจัดทำคู่มือครูเล่มนี้ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและครูผู้สอน จากหลายหน่วยงาน จึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือครูเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนหน้าที่พลเมืองให้สามารถนำไปใช้หรือปรับใช้ให้เหมาะสม กับศักยภาพของผู้เรียน

พระรณชัย ปโยควิจิตโต
ผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๑
หลักการ	๑
จุดหมาย	๑
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	๒
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	๒
วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้	๓
พันธกิจ	๓
เป้าประสงค์	๓
การจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง	๓
การเรียนการสอนรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง : แนวปฏิบัติสำคัญ	๔
จุดเน้นและขอบข่ายรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ	๗
ค่านิยม ๑๒ ประการ	๗
สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	๙
ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ	๑๐
โครงการสอนรายวิชา	๑๑
คำอธิบายรายวิชา	๑๑
ผลการเรียนรู้	๑๒
มาตรฐานการเรียนรู้	๑๒
ตัวชี้วัดผลการเรียนรู้	๑๒
ตารางโครงสร้างรายวิชา	๑๓
การกำหนดโครงการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้	๑๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑	๑๗
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒	๒๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓	๓๑
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔	๓๙

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
๒. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
๓. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
๔. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการ เรียนรู้
๕. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๖. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบ อาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติ ตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะ ชีวิต
๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๒. **ความสามารถในการคิด** เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓. **ความสามารถในการแก้ปัญหา** เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

๔. **ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต** เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตัวเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

๕. **ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี** เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

พันธกิจ

มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

เป้าประสงค์

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
๓. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๔. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้

๑. การจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองตามจุดเน้นทั้ง ๕ นั้น มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้เยาวชน มีลักษณะที่ดีของคนไทย เห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีไทยเห็นคุณค่าและแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิต ตามวิถีประชาธิปไตย มีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลายและจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ

๒. รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง มีผลการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเน้นให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าในเรื่อง ที่เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการต่อยอดการเรียนรู้จากรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๓. การจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง สามารถจัดทำได้ ๒ ลักษณะ คือ

๓.๑ การจัดการเรียนรู้ตามจุดเน้นแต่ละจุดเน้น โดยบูรณาการจุดเน้นที่ ๕ ความมีวินัยในตนเอง ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของจุดเน้นที่ ๑ - ๔ ที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้ง ๕ จุดเน้น โดยต้องวิเคราะห์ผล การเรียนรู้ในแต่ละจุดเน้นว่า เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงหรือมีประเด็นร่วมกันในเนื้อหาต่างๆ และตั้งเป็น Theme (หัวเรื่อง)

๔. การจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้อาจจัดให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ สถานการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับจุดเน้น ทั้ง ๕ จุดเน้น

การเรียนการสอนรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง : แนวปฏิบัติสำคัญ

การเรียนการสอนรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองมีจุดเน้นสำคัญ คือ ต้องการให้เยาวชนไทย เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย คือ มีความเป็นไทย รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีที่มีวิถีชีวิตและมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปรองดอง สมานฉันท์ พร้อมด้วย คุณลักษณะความมีวินัยในตนเอง ดังนั้น การเรียนการสอนรายวิชาเพิ่มเติมนี้ จึงเน้นที่ การปฏิบัติลงมือทำ (Action) เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลต่อกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องทำให้การเรียนการสอนมีความหมายและมีคุณค่าแก่ผู้เรียน เพื่อจะทำให้เกิดประโยชน์ที่ แท้จริงแก่เยาวชนและสังคมโดยรวม

แนวปฏิบัติสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองบรรลุวัตถุประสงค์ มีดังนี้

๑. ผู้สอนต้องเข้าใจแก่นทัศน์ (Concept) สำคัญของรายวิชานี้ นั่นคือ การเข้าใจในจุดเน้น ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งวัตถุประสงค์ของรายวิชานี้ต้องการพัฒนาทักษะ ค่านิยม และคุณลักษณะ ซึ่ง สะท้อนด้วยการปฏิบัติ (Action)

๒. การวางแผนการสอนจะต้องเน้นการพัฒนาที่ต่อเนื่อง (Continuous Development) ของกระบวนการคิด กระบวนการสืบค้น กระบวนการแก้ปัญหา รวมทั้งกระบวนการพัฒนาค่านิยม เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ ดังนั้น การวางแผนการสอนควรเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม ดังนี้

๑) ตั้งคำถามด้วยตนเองเพื่อการสืบค้น

๒) มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลายในการสืบค้นข้อมูล

๓) ฝึกการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจริง (Real Data) ในสภาพจริงทั้งนี้ มีผู้เชี่ยวชาญการ สอนสังคมศึกษาหลายท่านเสนอว่าต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจ (Survey) หรือสัมภาษณ์จาก แหล่งข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ

๔) ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันกับเพื่อน รวมทั้งบุคคลอื่นในชุมชนตามโอกาสและ ภูมิภาวะของผู้เรียน

๕) นำเสนองาน หรือผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดอภิปราย ทำป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แสดงบทบาทสมมุติ จัดทำ Video Clip เป็นต้น

๓. การสอนหน้าที่พลเมืองต้องเน้นความเชื่อมโยง หรือความเกี่ยวข้อง (Relevant) การลงมือทำ หรือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Engaging) และเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning)

๑) ความเชื่อมโยง หรือความเกี่ยวข้อง (Relevant) คือ การใช้ประเด็นจริง (Real Issue) ที่เป็นปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับความคิดของคนว่าจะถูก หรือผิด ดี หรือไม่ดี มีคุณค่า หรือไม่มีคุณค่า เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง แต่ในกรณีใช้ประเด็นจริง ผู้สอนควรใช้วิจารณญาณ เพราะบางประเด็นอาจมีความอ่อนไหว (Sensitive) ต่อสังคม รวมทั้งควรคำนึงถึงวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนด้วย

๒) การลงมือทำ หรือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (Engaging) การเรียนจากประสบการณ์จริง ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการสอนหน้าที่พลเมืองและเป็นที่ยอมรับของนักการศึกษาทั่วโลก ดังนั้น การลงมือทำ (ปฏิบัติ) อย่างต่อเนื่องกับประเด็นจริง (Real Issue) หรือเหตุการณ์จริง ทั้งในระดับครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียนหรือชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นข้อเสนอแนะในประเด็นจริง หรือเหตุการณ์จริง ที่อาจนำมาใช้กับผลการเรียนรู้ของรายวิชาน้ำที่พลเมืองได้

ประชาธิปไตยในโรงเรียน	เช่น	จัดให้มีกรรมการห้องเรียน สภานักเรียน
การแก้ปัญหา	เช่น	จัดกิจกรรมการดูแลสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติ
วันสำคัญ / เหตุการณ์สำคัญ	เช่น	จัดกิจกรรมการเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จัดกิจกรรมวันรัฐธรรมนูญ วันประชาธิปไตยสากล
การรณรงค์	เช่น	จัดกิจกรรมรณรงค์การต่อต้าน การฉ้อราษฎร์บังหลวง
การมีจิตสาธารณะ	เช่น	จัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ หรือ ผู้ที่เดือดร้อน
การยอมรับ- ในความหลากหลาย- ทางวัฒนธรรม	เช่น	การทำแบบวัดเจตคติ การทำวิจัยเกี่ยวกับ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๓) เรียนอย่างกระตือรือร้น (Active) การเรียนอย่างกระตือรือร้น ก็คือ การเรียนที่ผู้เรียนต้อง “ทำ” หรือ “do” ทั้งนี้ การเรียนโดยผ่านการอภิปราย (Discussion) เป็นวิธีที่สำคัญในการเรียนรายวิชาน้ำที่พลเมือง เพราะการอภิปรายเป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนและทักษะของความเป็นพลเมือง (Citizenship skill) เพื่อแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การอภิปรายโดยทั่วไปคงไม่ใช่การอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเป็นพลเมือง (Citizenship Discussion) Sandie Llewellyn (๒๐๐๑) นักศึกษาด้านความเป็นพลเมือง (Citizenship Education) ได้เสนอว่า การอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองควรมีลักษณะ ดังนี้

- เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นจริง (Real Life Issue)
- เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชน (Deal with Public Dimension of Life)
- เกี่ยวข้องกับเยาวชนในฐานะเป็นพลเมืองคนหนึ่ง(Relate to Young People as Citizens)

๔. การเรียน (Learning) การเรียนรู้เรื่อง หน้าที่พลเมืองจะมีประสิทธิภาพ ต่อเมื่อมีบรรยากาศของห้องเรียนที่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ไม่มีบรรยากาศของการใช้อำนาจ หรือทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่สบายใจ กลยุทธ์สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนในบริบทของสังคมไทยเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ

๑) จัดการทำงานเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้ทั่วถึงกว่าการทำงานในกลุ่มใหญ่

๒) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนกำหนดกติกาในการทำงาน คุณภาพของงาน ประเด็นการอภิปรายหรือประเด็นที่จะศึกษาตลอดจนการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าการเรียน หรือการทำงานนั้นมีความหมายและมีคุณค่า จะได้ทำงานอย่างต่อเนื่องและตั้งใจ (Engaging)

๓) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนแสดงความคิดเห็นและเมื่อมีข้อสรุปความคิดเห็นของทุกคนควรจะอยู่ในข้อสรุปนั้นๆ ด้วย

๔) ครูควรสร้างความรู้สึกรู้ว่าการประสบความสำเร็จ คือ การเรียนรู้ หรือการทำงาน โดยผ่านกระบวนการต่างๆ เป็นรางวัลที่น่าภูมิใจ

๕) ครูควรคำนึงถึงการเรียนรู้หลายๆ รูปแบบ (Learning Style) ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมจึงควรมีหลากหลาย เช่น การสาธิต การตอบคำถาม การอภิปราย การค้นคว้าวิจัย การทำโครงการ การสำรวจ การแก้ปัญหา การใช้เกม การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีศึกษา (Case Study) โดยมีการทำงานกลุ่มเล็กและรายบุคคล

๖) กรณีการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการควรจัดให้ครบขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง แต่ครูก็อาจนำบางขั้นตอนมาจัดกิจกรรมแยกได้ เช่น กิจกรรมการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่อยู่ในขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนหลายรูปแบบสามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมแยกออกมาได้ตามความเหมาะสม เป็นการฝึกความสามารถในการวิเคราะห์ หรือการจัดการกับข้อมูลต่างๆ แก่ผู้เรียน

๗) ครูควรมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาในการจัดการเรียนรู้เพื่อสะท้อนการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพจริง ทั้งนี้ การวัดและประเมินหน้าที่พลเมืองต้องมีการประเมินภาระงานที่เกี่ยวกับกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ การสร้างลักษณะนิสัย รวมทั้งกระบวนการทำงานและคุณภาพงาน ด้วยวิธีการและเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

จากหลักการสอนทั้ง ๔ หลัก ข้างต้น Sadie Llewellyn (๒๐๐๑) ได้สรุปหลักการสอนว่าเป็น R-E-A-L: Relevant, Engaging and Active Learning และแสดงความเห็นว่าการทำงานในลักษณะโครงการ (Project Work) เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเรียนการสอนหน้าที่พลเมือง เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับฝึกหัดชอบในการเรียนรู้มีวินัย และเป็นการเรียนรู้ที่เป็น Active Learning ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาประเด็นต่างๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นจริง ศึกษาปัญหาอุปสรรค และเรียนรู้ในการแก้ไข เรียนรู้บทบาทของพลเมืองดีในสังคมเพื่อการเตรียมตัวเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต

จุดเน้นและขอบข่าย รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จุดเน้นที่ ๑ ความเป็นไทย

๑. ลักษณะที่ดีของคนไทย (มารยาทไทย กตัญญูกตเวที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ)
๒. ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย(การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา ประเพณี)

จุดเน้นที่ ๒ รักษาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

การเห็นคุณค่าและการแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

จุดเน้นที่ ๓ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑. การดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย
๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จุดเน้นที่ ๔ ความปรองดอง สมานฉันท์

๑. การอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลาย
๒. การจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี

จุดเน้นที่ ๕ ความมีวินัยในตนเอง

ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ

เพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ดังนี้

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๘. มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ฝึ้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่ายและขยายกิจการ เมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี
๑๑. ความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

ตัวชี้วัดชั้นปี					
ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
๑. บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน ๒. ยกตัวอย่างความสามารถและความดีของตนเอง ผู้อื่นและบอกผลจากการกระทำนั้น	๑. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ๒. ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย ๓. แสดงพฤติกรรมในการยอมรับความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของบุคคลอื่นที่แตกต่างกันโดยปราศจากอคติ ๔. เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น	๑. สรุปรประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น ๒. บอกพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย ๓. อธิบายความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ ๔. ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน	๑. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ๒. ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ๓. วิเคราะห์สิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามกฎหมาย ๔. อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น ๕. เสนอวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชีวิตประจำวัน	๑. ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ๒. เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก ๓. เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย ๔. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	๑. ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน ๒. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและอารงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม ๓. แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ๔. อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย ๕. ติดตามข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จุดเน้นที่ ๑ ความเป็นไทย

๑.๑ ลักษณะที่ดีของคนไทย (มารยาทไทย กตัญญูกตเวที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ)

ชั้น	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
ป.๓	๑. มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย	มารยาทไทย - การแสดงความเคารพ - การสนทนา - การแต่งกาย - การมีสัมมาคารวะ
	๒. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม

๑.๒ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย (การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา ประเพณี)

ชั้น	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
ป.๓	๓. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาไทย

จุดเน้นที่ ๒ รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

การเห็นคุณค่าและการแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ชั้น	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
ป.๓	๔. เป็นแบบอย่างและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	การปฏิบัติตนที่แสดงออกถึง - ความรักชาติ - การยึดมั่นในศาสนา - การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
	๕. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑. พระบรมราโชวาท - การเสียสละ - ความซื่อสัตย์

		๒. หลักการทรงงาน - ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ - แก้ปัญหาที่จุดเล็ก
--	--	--

โครงการสอนรายวิชา

รหัสวิชา ส. ๑๓๒๐๑ รายวิชา หน้าที่พลเมืองฯ จำนวน ๔ ชั่วโมง ๔ คาบ/ สัปดาห์
ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

สาระ/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด (แกนกลาง)

ส ๒.๑/ ป. ๓/๑ ป. ๓/๒ /รวม ๒ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชา

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย ในเรื่องการต้อนรับผู้มาเยือน และการปฏิบัติตามกาลเทศะ แสดงออกถึง ความกตัญญูทักท้วงต่อบุคคลในชุมชน มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย ในเรื่องการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออก เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัย ในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาท ในเรื่องความซื่อสัตย์และความเสียสละ หลักการทรงงาน ในเรื่องการมีส่วนร่วมและความเพียร และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียนและโรงเรียน ในเรื่องการใช้และการดูแลรักษาสิ่งของ เครื่องใช้และสถานที่ของส่วนรวม ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดี ของห้องเรียนและโรงเรียน ในเรื่องการใช้สิทธิและหน้าที่ และการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่างๆ ของห้องเรียนและโรงเรียน ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เพศ สุขภาพ ความพิการ ความสามารถ ถิ่นกำเนิด สถานะของบุคคล ฯลฯ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ด้วยการไม่รังแก ไม่ทำร้าย ไม่ล้อเลียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแบ่งปัน ยกตัวอย่างความขัดแย้งในชุมชน ในกรณีการใช้ สาธารณสมบัติและการรักษาสิ่งแวดล้อม และเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

๑. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
๒. แสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงที่ต่อบุคคลในชุมชน
๓. เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น
๔. เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์
๕. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง

๖. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียน

และโรงเรียน

๗. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของห้องเรียนและ

โรงเรียน

๘. ยอมรับและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ
๙. ยกตัวอย่างความขัดแย้งในชุมชนและเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
๑๐. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๒.๑

ตัวชี้วัด ป.๓/๑ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย

ตัวชี้วัด ป.๓/๒ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

ตารางโครงสร้างรายวิชา

รายวิชา หน้าที่พลเมืองฯ
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ตัวชี้วัดหรือ ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ความเป็นไทย	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	การเป็นผู้มีมารยาทใน การต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็น ผู้ที่มีมารยาทในการต้อนรับ ผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความค่า และแสดงถึงความเป็น ผู้ที่มีมารยาทไทย	๔	
สอบปลายภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑					
จิตพิสัย					
รวม					

อัตราส่วนคะแนน

คะแนนเก็บปลายภาค: คะแนนปลายภาค = ... : ...

K : P : A = : :

รวม ๑๐๐ คะแนน

คะแนนเก็บก่อนสอบกลางภาค = คะแนน

สอบกลางภาค = คะแนน

คะแนนเก็บก่อนสอบปลายภาค = คะแนน

คุณลักษณะ / จิตพิสัย = คะแนน

สอบปลายภาค = คะแนน

รวม ๑๐๐ คะแนน

การกำหนดโครงการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ หน้าที่พลเมืองฯ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เวลา ๔ ชั่วโมง

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	ตัวชี้วัด/ ผลการเรียนรู้	กิจกรรม/ กระบวนการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ ที่ ๑ ความเป็นไทย	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ มารยาทในการต้อนรับ ผู้มาเยือน	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	นักเรียนแต่ละกลุ่มบันทึกวิธีการ ปฏิบัติตนเมื่อมีผู้มาเยือนที่บ้าน เป็นข้อๆแล้วร่วมกันวิเคราะห์ว่า วิธีการปฏิบัติเหล่านั้นจะสร้าง ความประทับใจให้กับแขกผู้มาเยือน ได้อย่างไร	๑
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ การปฏิบัติตนในการต้อนรับ ผู้มาเยือน	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิด บทสนทนาที่เหมาะสมในการต้อนรับ ผู้มาเยือน แล้วร่วมกันซักซ้อม บทบาทสมมติจนมีความคล่องแคล่ว	๑
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ การมีมารยาทที่เหมาะสม ตามกาลเทศะ	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	ครูสุ่มตัวแทนของแต่ละกลุ่มอธิบาย คำตอบของกิจกรรมชวนคิด ลองทำ หน้าชั้นเรียน แล้วให้กลุ่มอื่นร่วมกัน อภิปรายแล้วเสนอแนะเพิ่มเติม ในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์	๑
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตาม กาลเทศะ	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้อง เหมาะสมตามกาลเทศะ โดยตอบ คำถามตามประเด็น ดังนี้ ๑) วิธีการแสดงกิริยามารยาทอย่าง มีกาลเทศะทำได้อย่างไรบ้าง ๒) วิธีการพูดอย่างมีกาลเทศะทำ ได้อย่างไรบ้าง ๓) วิธีการแต่งกายอย่างมีกาลเทศะ ทำได้อย่างไรบ้าง ๔) วิธีการปฏิบัติตนกับผู้อื่นอย่างมี กาลเทศะทำได้อย่างไรบ้าง	๑

แผนการวัดผลและภาระงาน

แนวการวัดผล อัตราส่วน คะแนนระหว่างภาค : คะแนนปลายภาค = ...๗๐... : ...๓๐...
 อัตราส่วน คะแนน K : P : A = ...๓๐... : ...๔๐... : ...๓๐...

แผนการวัดผล

การประเมิน	คะแนน	วิธีวัด	ชนิดของเครื่องมือ	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ข้อที่	เวลาที่ใช้ (นาที/ครั้ง)
ก่อนเรียน	๒๐	ถาม-ตอบ	แบบถาม-ตอบ	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	๑๐-๑๕
หลังเรียน	๒๐	แบบทดสอบ	แบบทดสอบ	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	๒๐
คุณลักษณะ/จิตพิสัย	๒๐	ตรวจใบงาน	ใบงาน	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	๑๐-๑๕
กิจกรรมกลุ่ม	๑๐	สังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกต	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	ตลอดภาคเรียน
แบบบันทึกข้อความ	๓๐	ตรวจแบบทดสอบ	แบบทดสอบ	ส ๒.๑ ป.๓/๑ ป.๓/๒	๓๐
รวม	๑๐๐ คะแนน				

การกำหนดภาระงานนักเรียน

ในการเรียนรายวิชา หน้าที่พลเมืองฯ ได้กำหนดให้นักเรียนทำกิจกรรม/ ปฏิบัติงาน(ชิ้นงาน).... ..ชิ้น ดังนี้

ที่	ชื่องาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ข้อที่	ประเภทงาน		กำหนดส่งวัน/เดือน/ปี
			กลุ่ม	เดี่ยว	

หากนักเรียนขาดส่งงาน.....ชิ้น หรือขาดส่งชิ้นงานที่ จะได้รับผลการเรียน “ร” ในรายวิชานี้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

- สืบค้นข้อมูล
- อภิปราย
- แบ่งกลุ่ม
- บทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่ครูกำหนดหน้าชั้นเรียน

สื่อการสอน/แหล่งการเรียนรู้

- หนังสือเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองฯ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และอื่น ๆ
 - สื่อ PowerPoint เรื่อง มารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน
 - สื่อ PowerPoint เรื่อง การมีมารยาทที่เหมาะสมตามกาลเทศะ
 - เอกสารประกอบการสอน เรื่อง การปฏิบัติตนในการต้อนรับผู้มาเยือน
 - แบบบันทึกความรู้
 - เอกสารประกอบการสอน เรื่อง มารยาทไทย
 - เอกสารประกอบการสอน
 - สื่อ PowerPoint เรื่อง ความเป็นไทย
 - สื่อ PowerPoint เรื่อง การมีมารยาทที่เหมาะสมตามกาลเทศะ
 - แบบสังเกตพฤติกรรม

ลงชื่อ.....

(พระรณชัย ปโยควิจิตโต)

นิสิตปฏิบัติการสอน

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....วิชา.....หน้าที่พลเมือง ฯ
 หน่วยการเรียนรู้ที่.....๑.....ชื่อหน่วย.....ความเป็นไทย.....เวลา.....๔.....ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....๑.....เรื่อง.....มารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน เวลา.....๑.....ชั่วโมง
 ระดับชั้น.....ประถมศึกษาปีที่ ๓.....ภาคเรียนที่.....๒.....ปีการศึกษา.....๒๕๖๑.....

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

๑.๑ มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

๑.๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

๑.๓ สาระสำคัญ

การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย

๑.๔ สาระการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้(KPA)

ด้านความรู้ (Knowledge)

(รู้อะไร)นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Process)

(ทำอะไรได้)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ

ด้านคุณลักษณะ(Attitude/Affective)

(มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทยปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า

๑.๕ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์

☐ ซื่อสัตย์สุจริต

☐ มีวินัย

☐ ใฝ่เรียนรู้

☐ อยู่อย่างพอเพียง

☐ มุ่งมั่นในการทำงาน

☐ รักความเป็นไทย

☐ มีจิตสาธารณะ

๑.๖ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ☐ ความสามารถในการสื่อสาร ☐ ความสามารถในการคิด
☐ ความสามารถในการแก้ปัญหา ☐ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

๒. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ
๒. ครูจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในกิจกรรม

นำสู่การเรียนรู้ จากหนังสือกิจกรรม

๓. ครูอธิบายความหมายอธิบายเพิ่มเติมว่า การปฏิบัติตนในภาพเหมาะสมหรือไม่ และเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมเพราะอะไร ครูอธิบายเพิ่มเติมว่า การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็น ผู้มีวัฒนธรรมที่ดี

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

เมื่อมีผู้มาเยือนที่บ้านนักเรียนจะต้อนรับอย่างไร เพื่อสร้างความประทับใจต่อผู้มาเยือน

๔. นักเรียนแต่ละกลุ่มบันทึกวิธีการปฏิบัติตนเมื่อมีผู้มาเยือนที่บ้านเป็นข้อๆ แล้วร่วมกันวิเคราะห์ว่า วิธีการปฏิบัติเหล่านั้นจะสร้างความประทับใจให้กับแขกผู้มาเยือนได้อย่างไร

๕. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอวิธีการปฏิบัติตนเมื่อมีผู้มาเยือนที่บ้าน พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลที่ต้องปฏิบัติหน้าชั้นเรียน

๖. นักเรียนกลุ่มอื่นและครูร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตนเมื่อมีผู้มาเยือนที่บ้าน

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

๗. นักเรียนแต่ละกลุ่มปรับปรุงวิธีการปฏิบัติตนเมื่อมีผู้มาเยือนตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ และเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อสร้างความประทับใจต่อผู้มาเยือนจากหนังสือกิจกรรม

๘. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน เสร็จแล้วนำเสนอครู

๙. นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน

๓. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

๓.๑ สื่อการเรียนรู้

หนังสือ วิชาหน้าที่พลเมือง ฯ ป.๓

ชุดวิดีโอมารยาทไทย

๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ประเมินการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
ประเมินความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	แบบประเมินสมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นใน การทำงาน และรักความเป็นไทย	แบบประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตการแสดงออกถึงการรักษา วัฒนธรรม ประเพณีไทยอันงดงาม และมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เคารพผู้ใหญ่	แบบประเมินค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์

๕. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

๕.๑ สาระสำคัญ

.....

.....

.....

๕.๒ สมรรถนะ

.....

.....

.....

๕.๓ คุณลักษณะอันพึงประสงค์/คุณลักษณะอาเซียน/คุณลักษณะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/เอกลักษณ์ของโรงเรียน

.....

.....

.....

๕.๔ ทักษะการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้

.....

.....

.....

๕.๕ สิ่งที่คุณสอนต้องพัฒนา

.....

.....

.....

๕.๖ ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

๕.๗ แนวทางแก้ไขและพัฒนา

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(พระรณชัย ปโยควิจิตโต)

ความคิดเห็นหัวหน้ากลุ่มสาระ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
(.....)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(.....)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(.....)

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓
โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี

[illegible]

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ดี (๓)	ได้คะแนน ๑๐-๑๕	คิดเป็น ๑๐๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปานกลาง (๒)	ได้คะแนน ๕-๑๐	คิดเป็น ๘๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปรับปรุง (๑)	ได้คะแนน ๓-๕	ต่ำกว่า ๖๐%

หมายเหตุ

ถ้าเกณฑ์การประเมินต่ำกว่า ๖๐% นักเรียนจะต้องทำการซ่อมชิ้นงานให้ผ่านต่อไปทันที

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....วิชา.....หน้าที่พลเมือง ฯ.....
 หน่วยการเรียนรู้ที่.....๑.....ชื่อหน่วย.....ความเป็นไทย.....เวลา.....๔.....ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....๒.....เรื่อง.....การปฏิบัติตนในการต้อนรับผู้มาเยือน.....เวลา.....๑.....ชั่วโมง
 ระดับชั้น.....ประถมศึกษาปีที่ ๓.....ภาคเรียนที่.....๒.....ปีการศึกษา.....๒๕๖๑.....

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

๑.๑ มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

๑.๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

๑.๓ สาระสำคัญ

การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย

๑.๔ สาระการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้(KPA)

ด้านความรู้ (Knowledge)

(รู้อะไร)นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Process)

(ทำอะไรได้)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ

ด้านคุณลักษณะ(Attitude/Affective)

(มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทยปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า

๑.๕ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์	☐ ซื่อสัตย์สุจริต	☐ มีวินัย
☐ ใฝ่เรียนรู้	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ มุ่งมั่นในการทำงาน
☐ รักความเป็นไทย	☐ มีจิตสาธารณะ	

๑.๖ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ☐ ความสามารถในการสื่อสาร ☐ ความสามารถในการคิด
☐ ความสามารถในการแก้ปัญหา ☐ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

๒. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ
๒. ครูสุ่มนักเรียน ๒-๓ คน ออกมาเขียนวิธีการปฏิบัติตนในการต้อนรับผู้มาเยือนอย่างมีมารยาทบนกระดาน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้
๓. นักเรียนคนอื่นร่วมกันตรวจสอบและออกมาเขียนเพิ่มเติมจนสมบูรณ์ จากนั้นนักเรียนทุกคนร่วมกันอ่านวิธีปฏิบัติตนในการต้อนรับผู้มาเยือนอย่างมีมารยาทพร้อมกัน
๔. ครูให้นักเรียนกลุ่มเดิม (จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑) ร่วมกันกำหนดสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ ดังนี้

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

เพื่อนของคุณแม่และครอบครัวมาเยี่ยมคุณพ่อและคุณแม่ของนักเรียนที่บ้าน แต่คุณแม่ของนักเรียนกำลังทำอาหารอยู่ในครัว คุณพ่อกำลังรดน้ำต้นไม้อยู่หลังบ้าน จึงให้นักเรียนออกมาต้อนรับ
๕. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดบทสนทนาที่เหมาะสมในการต้อนรับผู้มาเยือน แล้วร่วมกันซักซ้อมบทบาทสมมติจนมีความคล่องแคล่ว
๖. นักเรียนแต่ละกลุ่มผลัดกันออกมาแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่ครูกำหนดหน้าชั้นเรียน
๗. นักเรียนกลุ่มอื่นและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมในการแสดงบทบาทสมมติครูชี้แนะเพิ่มเติมและกล่าวชมเชยกลุ่มที่แสดงบทบาทสมมติได้ดีเพื่อเป็นการเสริมกำลังใจ

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

๘. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันบันทึกข้อคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากการแสดงและการชมบทบาทสมมติของ กลุ่มตนเองและของเพื่อนกลุ่มอื่นลงในกิจกรรมนำสู่การปฏิบัติ จากหนังสือกิจกรรม
๙. นักเรียนร่วมกันวางแผนทางในการปฏิบัติตนในการต้อนรับผู้มาเยือน แล้วนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
๑๐. ครูประเมินผลนักเรียนจากการทำกิจกรรมและการแสดงบทบาทสมมติ

๓. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

๔.๑ สื่อการเรียนรู้

หนังสือ วิชาหน้าที่พลเมือง ฯ ป.๓

๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ประเมินการแสดงบทบาทสมมุติ	แบบประเมินการแสดงบทบาทสมมุติ	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
ประเมินการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
ประเมินความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถ ในการใช้ทักษะชีวิต	แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของ ผู้เรียน	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการ ทำงาน และรักความเป็นไทย	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตการแสดงออกถึงการรักชาติวัฒนธรรม ประเพณีไทยอันงดงาม และมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เคารพผู้ใหญ่	แบบประเมินค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์

เอกสารประกอบการสอน

แบบประเมินการแสดงบทบาทสมมุติเกี่ยวกับการต้อนรับผู้มาเยือน

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ / ระดับคะแนน		
	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ปรับปรุง (๑)
๑. บทบาทการแสดง	สมาชิกทุกคนในกลุ่มแสดงบทบาทเกี่ยวกับการต้อนรับ ผู้มาเยือนได้เหมาะสมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มแสดงบทบาทเกี่ยวกับการต้อนรับผู้มาเยือนได้เหมาะสมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	สมาชิกทุกคนในกลุ่มแสดงบทบาทเกี่ยวกับการต้อนรับผู้มาเยือน ไม่เหมาะสมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย
๒. ความสัมพันธ์ของผู้แสดง	การแสดงบทบาทของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง	การแสดงบทบาทของสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง	การแสดงบทบาทของสมาชิกส่วนใหญ่ ไม่สัมพันธ์กัน
๓. การบรรยายเนื้อเรื่อง	บรรยายเกี่ยวกับการต้อนรับ ผู้มาเยือนได้ถูกต้อง ชัดเจน การแสดงสัมพันธ์กับบทบาท ทุกตอน พูดคำควบกล้ำถูกต้องทุกคำ	บรรยายเกี่ยวกับการต้อนรับผู้มาเยือนได้ถูกต้อง ชัดเจน การแสดงสัมพันธ์กับบทบาท เกือบทุกตอน พูดคำควบกล้ำถูกต้องทุกคำ	พูดบรรยายไม่ชัดเจน พูดคำควบกล้ำไม่ถูกต้อง
๔. ความคิดสร้างสรรค์	มีรูปแบบการแสดงแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร ระวังให้ติดตาม	มีรูปแบบการแสดง ไม่แปลกใหม่ คล้ายคลึงกับแบบทั่วไป แต่ระวังให้ติดตาม	รูปแบบการแสดง ไม่น่าสนใจ
๕. การตรงต่อเวลาในการแสดง	ใช้เวลาในการแสดงตามกำหนดเวลา	ใช้เวลาในการแสดงเกินกำหนดเวลา ๑ นาที	ใช้เวลาในการแสดงเกินกำหนดเวลา ๒ นาที

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	๑๒ - ๑๕	๘ - ๑๑	ต่ำกว่า ๘
ระดับคุณภาพ	ดี	พอใช้	ปรับปรุง

๕. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

๕.๑ สารสำคัญ

๕.๒ สมรรถนะ

๕.๓ คุณลักษณะอันพึงประสงค์/คุณลักษณะอาเซียน/คุณลักษณะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/เอกลักษณ์ของโรงเรียน

๕.๔ ทักษะการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้

๕.๕ สิ่งที่คุณสอนต้องพัฒนา

๕.๖ ปัญหา/อุปสรรค

๕.๗ แนวทางแก้ไขและพัฒนา

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(พระรณชัย ปโยควิจิตโต)

ความคิดเห็นหัวหน้ากลุ่มสาระ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
(.....)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(.....)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(.....)

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ดี (๓)	ได้คะแนน ๑๐-๑๕	คิดเป็น ๑๐๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปานกลาง (๒)	ได้คะแนน ๕-๑๐	คิดเป็น ๘๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปรับปรุง (๑)	ได้คะแนน ๓-๕	ต่ำกว่า ๖๐%

หมายเหตุ

ถ้าเกณฑ์การประเมินต่ำกว่า ๖๐% นักเรียนจะต้องทำการซ่อมชิ้นงานให้ผ่านต่อไปทันที

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....วิชา หน้าที่พลเมือง ฯ
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ชื่อหน่วย.....ความเป็นไทย.....เวลา ๔.....ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การมีมารยาทที่เหมาะสมตามกาลเทศะ เวลา ๑ ชั่วโมง
 ระดับชั้น.....ประถมศึกษาปีที่ ๓.....ภาคเรียนที่ ๒.....ปีการศึกษา ๒๕๖๑.....

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

๑.๑ มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

๑.๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

๑.๓ สาระสำคัญ

การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย

๑.๔ สาระการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้(KPA)

ด้านความรู้ (Knowledge)

(รู้อะไร)นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Process)

(ทำอะไรได้)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ

ด้านคุณลักษณะ(Attitude/Affective)

(มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทยปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า

๑.๕ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์

☐ ซื่อสัตย์สุจริต

☐ มีวินัย

☐ ใฝ่เรียนรู้

☐ อยู่อย่างพอเพียง

☐ มุ่งมั่นในการทำงาน

☐ รักความเป็นไทย

☐ มีจิตสาธารณะ

๑.๖ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ☐ ความสามารถในการสื่อสาร ☐ ความสามารถในการคิด
☐ ความสามารถในการแก้ปัญหา ☐ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

๒. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ

๒. ครูอ่านสถานการณ์ตัวอย่างเกี่ยวกับการปฏิบัติตนแบบมีมารยาทและไม่มีมารยาทที่ละสถานการณ์ ให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนช่วยกันบอกว่า การปฏิบัติตนของสถานการณ์ใดเหมาะสมและสถานการณ์ใดไม่เหมาะสม พร้อมทั้งอธิบายเหตุผล

๓. ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังว่า การปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามกาลเทศะ เช่น กิริยามารยาท การพูด การแต่งกาย และการปฏิบัติต่อผู้อื่นเป็นสิ่งที่บอกถึงความเป็นผู้ที่มีมารยาท

๔. ครูให้นักเรียนกลุ่มเดิม (จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑) ร่วมกันทำกิจกรรมชวนคิด ลองทำ ข้อ ๑-๒ จากหนังสือกิจกรรม

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

๕. ครูสุ่มตัวแทนของแต่ละกลุ่มอธิบายคำตอบของกิจกรรมชวนคิด ลองทำหน้าชั้นเรียน แล้วให้กลุ่มอื่นร่วมกันอภิปรายแล้วเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

๖. ครูสังเกตการทำกิจกรรมของนักเรียน แล้วอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจถึงการปฏิบัติตนตามกาลเทศะว่า สามารถปฏิบัติได้หลายทาง ดังนี้

- ๑) การแสดงกิริยามารยาทอย่างมีกาลเทศะ
- ๒) การพูดอย่างมีกาลเทศะ
- ๓) การแต่งกายอย่างมีกาลเทศะ
- ๔) การปฏิบัติตนกับผู้อื่นอย่างมีกาลเทศะ

๗. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนจับสลากเลือกหัวข้อในการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะตามที่ครูกำหนดไว้ในข้อที่ ๖

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

๘. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนบทสนทนาสำหรับแสดงบทบาทสมมติตามหัวข้อที่ได้รับ แล้วร่วมกันฝึกซ้อมจนเกิดความชำนาญและคล่องแคล่ว เพื่อเตรียมแสดงบทบาทสมมติในชั่วโมงถัดไป

๓. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

หนังสือ วิชาหน้าที่พลเมือง ฯ ป.๓

ชุดวีดีโอมารยาทไทย

เอกสารประกอบการสอน

๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ประเมินการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่าน เกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงาน กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่าน เกณฑ์
ประเมินความสามารถในการ สื่อสารความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ ทักษะชีวิต	แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของ ผู้เรียน	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่าน เกณฑ์
สังเกตความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และรัก ความเป็นไทย	แบบประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่าน เกณฑ์
สังเกตการแสดงออกถึงการ รักษาวินัย ประเพณีไทย อันงดงาม และมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เคารพผู้ใหญ่	แบบประเมินค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่าน เกณฑ์

เอกสารประกอบการสอน

สถานการณ์ที่ ๑

นาวันวิ่งแข่งแถวเพื่อนเพื่อจะรีบไปเข้าห้องน้ำเป็นคนแรก

สถานการณ์ที่ ๒

มะนาวกล่าวสวัสดิ์ทักทายผู้ใหญ่ที่เดินสวนกันระหว่างทางไปโรงเรียน

สถานการณ์ที่ ๓

ออยเก็บขายเสื้อไว้ในกางเกงตลอดเวลาที่อยู่โรงเรียน

สถานการณ์ที่ ๔

ชมพูใส่กระโปรงสั้นและเสื้อกล้ามไปทำบุญกับคุณแม่ที่วัด

สถานการณ์ที่ ๕

แดงชวนชมพูคุยตลอดเวลาขณะนั่งเรียนวิชาคณิตศาสตร์

๕. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

๕.๑ สารสำคัญ

๕.๒ สมรรถนะ

๕.๓ คุณลักษณะอันพึงประสงค์/คุณลักษณะอาเซียน/คุณลักษณะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/เอกลักษณ์ของโรงเรียน

๕.๔ ทักษะการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้

๕.๕ สิ่งที่คุณสอนต้องพัฒนา

๕.๖ ปัญหา/อุปสรรค

๕.๗ แนวทางแก้ไขและพัฒนา

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(พระรณชัย นโณกิจจิตโต)

ความคิดเห็นหัวหน้ากลุ่มสาระ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
(.....)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(.....)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(.....)

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี

[illegible]

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ดี (๓)	ได้คะแนน ๑๐-๑๕	คิดเป็น ๑๐๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปานกลาง (๒)	ได้คะแนน ๕-๑๐	คิดเป็น ๘๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปรับปรุง (๑)	ได้คะแนน ๓-๕	ต่ำกว่า ๖๐%

หมายเหตุ

ถ้าเกณฑ์การประเมินต่ำกว่า ๖๐% นักเรียนจะต้องทำการซ่อมชิ้นงานให้ผ่านต่อไปทันที

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....วิชา.....หน้าที่พลเมือง ฯ
 หน่วยการเรียนรู้ที่.....๑.....ชื่อหน่วย.....ความเป็นไทย.....เวลา.....๔.....ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....๔.....เรื่อง.....การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ.....เวลา.....๑.....ชั่วโมง
 ระดับชั้น.....ประถมศึกษาปีที่ ๓.....ภาคเรียนที่.....๒.....ปีการศึกษา.....๒๕๖๑.....

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

๑.๑ มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

๑.๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

๑.๓ สาระสำคัญ

การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย

๑.๔ สาระการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้(KPA)

ด้านความรู้ (Knowledge)

(รู้อะไร)นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Process)

(ทำอะไรได้)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ

ด้านคุณลักษณะ(Attitude/Affective)

(มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทยปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า

๑.๕ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์

☐ ซื่อสัตย์สุจริต

☐ มีวินัย

☐ ใฝ่เรียนรู้

☐ อยู่อย่างพอเพียง

☐ มุ่งมั่นในการทำงาน

☐ รักความเป็นไทย

☐ มีจิตสาธารณะ

๑.๖ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ☐ ความสามารถในการสื่อสาร ☐ ความสามารถในการคิด
☐ ความสามารถในการแก้ปัญหา ☐ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

๒. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ
๒. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมความพร้อมและซักซ้อมกันอีก ๑ ครั้ง ก่อนออกมาแสดงบทบาทสมมติ
๓. ครูสุ่มนักเรียนที่ละกลุ่มออกมาแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะในสถานการณ์ที่กลุ่มของตนจับสลากได้หน้าชั้นเรียน
๔. นักเรียนกลุ่มอื่นและครูร่วมกันสังเกตการณ์แสดงบทบาทสมมติ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น จากนั้น ครูให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ และกล่าวชมเชยนักเรียนกลุ่มที่แสดงได้ดีเพื่อเป็นการเสริมกำลังใจ

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

๕. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ โดยตอบคำถามตามประเด็น ดังนี้
 - ๑) วิธีการแสดงกิริยามารยาทอย่างมีกาลเทศะทำได้อย่างไรบ้าง
 - ๒) วิธีการพูดอย่างมีกาลเทศะทำได้อย่างไรบ้าง
 - ๓) วิธีการแต่งกายอย่างมีกาลเทศะทำได้อย่างไรบ้าง
 - ๔) วิธีการปฏิบัติตนกับผู้อื่นอย่างมีกาลเทศะทำได้อย่างไรบ้าง
๖. ครูให้นักเรียนแต่ละคนทำใบกิจกรรมที่ ๑.๑ เรื่อง การปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามกาลเทศะ เสร็จแล้วนำส่งครูตรวจ
๗. ครูสุ่มตัวแทนนักเรียน ๓-๔ คน นำเสนอคำตอบใบกิจกรรมที่ ๑.๑ หน้าชั้นเรียน ครูตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

๘. ครูแนะนำให้นักเรียนแต่ละคนนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมการปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
๙. ครูวัดและประเมินผลนักเรียนจากการแสดงบทบาทสมมติ และตรวจใบกิจกรรมที่ ๑.๑ ของนักเรียน

๓. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

หนังสือ วิชาหน้าที่พลเมือง ฯ ป.๓

ใบกิจกรรมที่ ๑.๑ เรื่อง การปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามกาลเทศะ

๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ตรวจใบกิจกรรมที่ ๑.๑	ใบกิจกรรมที่ ๑.๑	ร้อยละ ๖๐ ผ่านเกณฑ์
ประเมินการแสดงบทบาทสมมติ	แบบประเมินการแสดงบทบาทสมมติ	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
ประเมินการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
ประเมินความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และรักความเป็นไทย	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์
สังเกตการแสดงออกถึงการรักษาวินัย ประเพณีไทยอันงดงาม และมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เคารพผู้ใหญ่	แบบประเมินค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ	ระดับคุณภาพ ๒ ผ่านเกณฑ์

แบบประเมินการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะ

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ / ระดับคะแนน		
	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ปรับปรุง (๑)
๑. บทบาทการแสดง	สมาชิกทุกคนในกลุ่มแสดงบทบาทเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะ ได้เหมาะสมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มแสดงบทบาทเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะได้เหมาะสมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มแสดงบทบาทเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะได้ ไม่เหมาะสมตามบทบาท ที่ได้รับมอบหมาย
๒. ความสัมพันธ์ของผู้แสดง	การแสดงบทบาทของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง	การแสดงบทบาทของสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง	การแสดงบทบาทของสมาชิกส่วนใหญ่ไม่สัมพันธ์กัน
๓. การบรรยายเนื้อเรื่อง	บรรยายเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะ ได้ถูกต้องชัดเจน การแสดงสัมพันธ์กับบทบาททุกตอนพูดคำควบกล้ำถูกต้องทุกคำ	บรรยายเกี่ยวกับการปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะ ได้ถูกต้อง ชัดเจน การแสดงสัมพันธ์กับบทบาทเกือบทุกตอน พูดคำควบกล้ำถูกต้องทุกคำ	พูดบรรยายไม่ชัดเจน พูดคำควบกล้ำไม่ถูกต้อง
๔. ความคิดสร้างสรรค์	มีรูปแบบการแสดงแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร เร้าใจให้ติดตาม	มีรูปแบบการแสดง ไม่แปลกใหม่ คล้ายคลึงกับแบบทั่วไป แต่เร้าใจให้ติดตาม	รูปแบบการแสดง ไม่น่าสนใจ
๕. การตรงต่อเวลาในการแสดง	ใช้เวลาในการแสดงตามกำหนดเวลา	ใช้เวลาในการแสดงเกินกำหนดเวลา ๑ นาที	ใช้เวลาในการแสดงเกินกำหนดเวลา ๒ นาที

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	๑๒ - ๑๕	๘ - ๑๑	ต่ำกว่า ๘
ระดับคุณภาพ	ดี	พอใช้	ปรับปรุง

๕. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

๕.๑ สารสำคัญ

๕.๒ สมรรถนะ

๕.๓ คุณลักษณะอันพึงประสงค์/คุณลักษณะอาเซียน/คุณลักษณะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/เอกลักษณ์ของโรงเรียน

๕.๔ ทักษะการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้

๕.๕ สิ่งที่คุณสอนต้องพัฒนา

๕.๖ ปัญหา/อุปสรรค

๕.๗ แนวทางแก้ไขและพัฒนา

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(พระรณชัย ปโยควิจิตโต)

ความคิดเห็นหัวหน้ากลุ่มสาระ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
(.....)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(.....)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(.....)

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ดี (๓)	ได้คะแนน ๑๐-๑๕	คิดเป็น ๑๐๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปานกลาง (๒)	ได้คะแนน ๕-๑๐	คิดเป็น ๘๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปรับปรุง (๑)	ได้คะแนน ๓-๕	ต่ำกว่า ๖๐%

หมายเหตุ

ถ้าเกณฑ์การประเมินต่ำกว่า ๖๐% นักเรียนจะต้องทำการซ่อมชิ้นงานให้

แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน
วิชาหน้าที่พลเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง ๑. ข้อสอบปรนัย ๔๐ ข้อ

๒. ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X หน้าข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ลงใน
กระดาษคำตอบ

๓. ส่งโจทย์พร้อมกระดาษคำตอบ (ห้ามนักเรียนนำข้อสอบออกนอกห้องสอบโดยเด็ดขาด)

๑. มารยาท หมายความว่าถึงข้อใด

ก. การยืนเรียบร้อย

ข. การเดินเรียบร้อย

ค. การนอนเรียบร้อย

ง. กิริยาวาจาที่เรียบร้อย

๒. มารยาทไม่ได้ติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิด แต่ได้มาจากอะไร

ก. พ่อ-แม่

ข. การศึกษา

ค. สิ่งแวดล้อม

ง. ไม่มีข้อใดถูก

๓. มารยาทในการฟัง คือข้อใด

ก. ไม่พูดแทรกเวลามีคนพูด

ข. นั่งหลับ

ค. ส่งเสียงดัง

ง. ถูกทุกข้อ

๔. ทำนั้่งสุภาพและสำรวม หมายถึง ทำนั้่งในข้อใด

ก. นั่งค้อมตัว หลังงุ้ม มือประสานบนตัก

ข. นั่งพิงพนักเก้าอี้เต็มที กอดอก

ค. นั่งตามสบายวางแขนบนที่เท้าแขน

ง. นั่งหลังตรง แขนแนบตัว มือประสานกันบน

ตัก

๕. การไปงานศพ ไม่ควร แต่งกายแบบใด

ก. เสื้อกั๊ก

ข. เสื้อผ้าสีฉูดฉาด

ค. เสื้อเกาะอก

ง. ถูกทุกข้อ

๖. นาย ก ไปงานศพญาติผู้ใหญ่ แต่งกายอย่างไรจึงจะเหมาะสม

ก. กางเกงแดง เสื้อลายเหลือง

ข. กางเกงขาสั้น เสื้อแขนกุด

ค. กางเกงขมพู เสื้อเขียว

ง. กางเกงดำ เสื้อดำ

๗. นางสาว ข พนักงานบริษัทแห่งหนึ่งไปงานต้อนรับลูกค้าสำคัญของบริษัทช่วงค่ำ ควรแต่ง
กายตามข้อใด

ก. เปลี่ยนชุดราตรียาวปกมูกรอบอก

ข. เปลี่ยนชุดราตรีสั้นปกเลื่อมรอบตัว

ค. สวมตุ้มหู-สร้อยคอมุกเพิ่มเติมชุดเดิม

ง. ชุดไทย สุภาพเรียบร้อย

๘. ข้อใดคือหลักปฏิบัติในการเยี่ยมเยียนผู้อื่น

ก. ส่งของไปเยี่ยม

ข. ผู้เยี่ยมต้องกำหนดวันและเวลา

ค. เยี่ยมถี่ๆ ทุกวัน

ง. ส่งตัวแทนไปเยี่ยม

๒๐. ของสิ่งใด ไม่ควร นำไปเยี่ยมผู้อื่น
- ก. เหล้า
ข. บุหรี่
ค. ช่อดอกไม้
ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ข.
๒๑. อิริยาบถใดที่พึงหลีกเลี่ยงในวัด
- ก. อ่านหนังสือพิมพ์
ข. นั่งหวิ้มแตงหน้า
ค. สวดมนต์
ง. นั่งสมาธิ
๒๒. ข้อใดคือ “ข้อกลาง” ในการรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น
- ก. ช้อนที่มีอยู่ในจานกับข้าวทุกคน
ข. ช้อนที่มีอยู่ตรงข้ามแกงจืด
ค. ช้อนให้ทุกคนมีของตนเพื่อตักกับข้าว
ง. ช้อนที่เก็บไว้ให้ทุกคนเป็นกองกลาง
๒๓. บุคคลใดในข้อต่อไป ไม่มี มารยาทในโรงอาหาร
- ก. แดง วิ่งเล่นกับเพื่อน
ข. ดำ นั่งเฉยๆ
ค. ข้าว ต่อแถวซื้อขนม
ง. ถูกทุกข้อ
๒๔. มารยาท ข้อใดควรปฏิบัติ
- ก. พูดหยาบคาย
ข. แต่งกายไม่สุภาพ
ค. ไม่ส่งเสียงดังในห้องเรียน
ง. ชกต่อยเพื่อน
๒๕. ข้อใด ไม่ใช่ มารยาทในการพูด
- ก. พูดให้ตรงประเด็นใครพูดไม่ตรงประเด็นให้ตัดบททันที
ข. ใช้คำพูดที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ
ค. ไม่พูดจาเยาะเย้ยถากถาง ดุหมั่นเหยียดหยาม
ง. ไม่ผูกขาดการพูดและความคิดแต่เพียงผู้เดียว
๒๖. การปฏิบัติตนตามกาลเทศะตรงกับข้อใด
- ก. การแต่งกายให้ดูเด่นกว่าผู้อื่น
ข. การนั่ง ยืน เดิน อย่างมั่นใจ
ค. การนั่ง ยืน เดิน ด้วยความเหมาะสม
ง. เข้าไปทักทายทุกคนที่มาร่วมงาน
๒๗. สำนวนไทยที่ว่า “ไม่รู้จักกาลเทศะ” ข้อใดถูกต้อง
- ก. การแสดงวาทะไม่ถูกเวลาและสถานที่
ข. การวางตัวอย่างเหมาะสม
ค. การมีกิริยานุ่มนวลอ่อนน้อม
ง. การพูดจาสุภาพ ไม่พูดหยาบคาย
๒๘. นักเรียนไปงานแต่งงานกับคุณแม่ ข้อใดปฏิบัติถูกกาลเทศะ
- ก. ไหว้ผู้ใหญ่ทุกคนที่คุณแม่ทักทายและสนทนา
ข. เล่นโทรศัพท์เจี๊ยบๆ บนโต๊ะอาหาร
ค. หยิบแก้วน้ำบนโต๊ะอาหารด้านซ้ายมือมาดื่ม
ง. วิ่งเล่นไปรอบๆ บริเวณงาน
๒๙. ข้อใดคือ มารยาทไทย
- ก. การไหว้
ข. การวิ่ง
ค. การเรียน
ง. การนอน
๓๐. แยก ในที่นี้ หมายถึงใคร
- ก. ผู้ที่มาเยี่ยมบ้าน
ข. ครูในโรงเรียน
ค. เพื่อนๆ ในห้อง
ง. ไม่มีข้อใดถูก

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ง ๒. ก ๓. ก ๔. ง ๕. ง ๖. ง ๗. .
 ๘. ข ๙. ข ๑๐. ก ๑๑. ง ๑๒. ข ๑๓. ค ๑๔.
 ๑๕. ข ๑๖. ง ๑๗. ข ๑๘. ง ๑๙. ก ๒๐. ง ๒๑.
 ๒๒. ก ๒๓. ก ๒๔. ค ๒๕. ก ๒๖. ค ๒๗. ก ๒๘.
 ๒๙. ก ๓๐. ก ๓๑. ข ๓๒. ค ๓๓. ข ๓๔. ข ๓๕.
 ๓๖. ข ๓๗. ก ๓๘. ก ๓๙. ค ๔๐. ค
-

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ของแผนการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดถนนสมอ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าแผนแต่ละข้อต่อไปนี้ มีความตรงของเนื้อหาและความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วเขียนทำการประเมินของท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง เพื่หาค่าดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหา(Index of Item - Objective Congruence : IOC) ตามความคิดเห็นของท่าน ดังต่อไปนี้

+๑ ถ้าแน่ใจว่าแผนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 ๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าแผนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 -๑ ถ้าแน่ใจว่าแผนยังไม่มีมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ลำดับที่	องค์ประกอบแผน	ระดับความคิดเห็น		
		+๑	๐	-๑
๑	มาตรฐานการเรียนรู้			
	๑.๑ มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา			
๒	ผลการเรียนรู้			
	๒.๑ ผลการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา			
๓	สาระสำคัญ			
	๓.๑ สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา			
๔	จุดประสงค์การเรียนรู้			
	๔.๑ จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด			
	๔.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้			
	๔.๓ เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ถูกต้องตามหลักการเขียน			
๕	สาระการเรียนรู้/เนื้อหา			
	๕.๑ เนื้อหาสาระสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
	๕.๒ เนื้อหาสาระสอดคล้องกับตัวชี้วัด			
	๕.๓ การจัดลำดับเนื้อหาสาระมีความเหมาะสม			
	๕.๔ เนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับเวลา			
๖	การจัดการเรียนรู้			
	๖.๑ การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
	๖.๒ การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหา			
	๖.๓ การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเวลา			

ลำดับที่	องค์ประกอบแผน	ระดับความคิดเห็น		
		+๑	๐	-๑
	๖.๔ การจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามกระบวนการแผนเผชิญสถานการณ์			
	๖.๕ การจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ			
๗	สื่อการเรียนรู้			
	๗.๑ สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
๘	ภาระงาน/ชิ้นงาน			
	๘.๑ ภาระงาน/ชิ้นงานสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้			
๙	การวัดและประเมินผล			
	๙.๑ การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
	๙.๒ การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้			
	๙.๓ เครื่องมือที่ใช้วัดผลมีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือ
ปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี
คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อต่อไปนี้ วัดผลครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์
การเรียนรู้ที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วทำการประเมินของท่านโดยเขียนเครื่องหมาย (✓)
ลงในช่อง เพื่อหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Index of Item - Objective
Congruence : IOC) ตามความคิดเห็นของท่าน ดังต่อไปนี้

- +๑ ถ้าแน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
-๑ ถ้าแน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ยังไม่มี ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาท ในการต้อนรับผู้มา เยือน และการตั้งใจ ปฏิบัติตนเป็นผู้มี มารยาทในการต้อนรับ ผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่ มีคุณค่าและแสดงถึง ความเป็นผู้มีมารยาท ไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญ ของการมีมารยาทในการ ต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติ ตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง เกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มี วินัยในตนเอง มีมารยาทไทย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๑. มารยาท หมายความว่าถึง ข้อใด ก. การยืนเรียบร้อย ข. การเดินเรียบร้อย ค. การนอนเรียบร้อย ง. กิริยาจากที่เรียบร้อย			
		๒. มารยาทไม่ได้ติดตัวบุคคล มาแต่กำเนิด แต่ได้มาจากอะไร ก. พ่อ-แม่ ข. การศึกษา ค. สิ่งแวดล้อม ง. ไม่มีข้อใดถูก			
		๓. มารยาทในการฟัง คือข้อใด ก. ไม่พูดแทรกเวลามีคนพูด ข. นั่งหลับ ค. ส่งเสียงดัง ง. ถูกทุกข้อ			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทยปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๔. ทำนั้งสุภาพและสำรวม หมายถึง ทำนั้งในข้อใด ก. นั้งค่อมตัว หลังงุ้ม มือประสานบนตัก ข. นั้งพิงพนักเก้าอี้เต็มที กอดอก ค. นั้งตามสบายวางแขนบนที่เท้าแขน ง. นั้งหลังตรง แขนแนบตัว มือประสานกันบนตัก			
		๕. การไปงานศพ ไม่ควรแต่งกายแบบใด ก. กระโปรงย้วย ข. จี๊บบอง ค. เบาบาง ง. ถูกทุกข้อ			
		๖. นาย ก ไปงานศพญาติผู้ใหญ่ แต่งกายอย่างไรจึงจะเหมาะสม ก. กางเกงแดง เสื้อลายน้ำเงิน ข. กางเกงขาสั้น เสื้อแขนกุด ค. กางเกงชมพู เสื้อเขียว ง. กางเกงดำ เสื้อดำ			
		๗. นางสาว ข พนักงานบริษัทแห่งหนึ่งไปงานต้อนรับลูกค้าสำคัญของบริษัทช่วงค่ำ ควรแต่งกายตามข้อใด ก. เปลี่ยนชุดราตรียาวปักมุกรอบอก ข. เปลี่ยนชุดราตรีสั้นปักเลื่อมรอบตัว ค. สวมตุ้มหู-สร้อยคอมุกเพิ่มเติม สุกชุดเดิม ง. ชุดไทยสวยงาม			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทยปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๘. ข้อใดคือหลักปฏิบัติในการเยี่ยมเยียนผู้อื่น ก. ส่งของไปเยี่ยม ข. ผู้เยี่ยมต้องกำหนดวันและเวลา ค. เยี่ยมถี่ๆ ทุกวัน ง. ส่งตัวแทนไปเยี่ยม			
		๙. มารยาทในการเข้าบ้านผู้อื่น ควรปฏิบัติตัวอย่างไร ก. ส่งเสียงดัง ข. เรียงรองเท้าอย่างเป็นระเบียบ ค. มาอย่างรวดเร็ว ง. ลักขโมย			
		๑๐. เมื่อมีแขกมาเยี่ยมเยียนเจ้าของบ้านพึงปฏิบัติตามข้อใด ก. ให้การต้อนรับด้วยสีหน้าแสดงความยินดี ข. เชิญแขกให้พักในที่อันควร ค. ไม่ควรเอ่ยปากว่า มาทำไป ง. ถูกทุกข้อ			
		๑๑. ข้อใดเป็นมารยาทที่พึงปฏิบัติในสังคม ก. นาย ก ยืนนานจนรู้สึกลำบากจึงนั่งขวางทางตรงบันได ข. นาย ก หัดขับรถใหม่ขับช่องทางขวาตลอดทาง ค. นาย ก เห็นคนที่เดินและสวนทางกับเขาแต่งตัวแปลกจึงชี้ให้เพื่อนๆ ดูและวิจารณ์ ง. นาย ก เข้าไปรับประทานอาหารในร้านแห่งหนึ่งเงียบ ๆ			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทยปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๑๒. มารยาทในการต้อนรับที่ดีคือข้อใด ก. เดินชนผู้มาเยือน ข. เชิญผู้มาเยือนนั่งเก้าอี้ ค. พังความเห็นผู้มาเยือน ง. ยกย่องให้เกียรติผู้มาเยือน			
		๑๓. ในการต้อนรับข้อใดไม่ควรปฏิบัติ ก. ต้อนรับเฉพาะแขกสำคัญ ข. ต้อนรับเฉพาะผู้อาวุโสกว่า ค. ต้อนรับอย่างมีมารยาท ง. เดินหนีไปเฉยๆ			
		๑๔. มารยาทในการฟังที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร ก. จ้องหน้าผู้พูด ข. มองหน้าผู้พูด ค. สังเกตจุดบกพร่องที่ใบหน้าผู้พูด ง. หลับตาฟังนึกหน้าผู้พูด			
		๑๕. ข้อใดคือมารยาทพึงกระทำต่อผู้มาเยือน ก. คิดปองร้าย ข. ต้องมีอัธยาศัยที่ดี ค. หนีหน้า ง. ไกล่ลับบ้าน			
		๑๖. สิ่งใดไม่ควรนำมาต้อนรับแขกผู้มาเยือน ก. น้ำเปล่า ข. อาหารว่าง ค. กาแฟ ง. สิ่งเสพติด			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๑๗. คำใดในข้อต่อไปนี้ <u>เขียนผิด</u> ก. สุภาพ ข. มารยาด ค. เรียบร้อย ง. เหมาะสม			
		๑๘. ข้อใด <u>ไม่ควร</u> ปฏิบัติเวลาแขกมาเยี่ยมบ้าน ก. กล่าวคำทักทาย ข. เสิร์ฟน้ำ ค. เชิญนั่งพักในห้องที่จัดไว้ ง. เดินผ่านเฉยๆ			
		๑๙. มารยาทในการคุยกับผู้ใหญ่ ข้อใดควรปฏิบัติ ก. สัม พุดลงท้ายประโยค ครับ-ค่ะ ตลอด ข. เคঁก เดินหนีเวลาผู้ใหญ่เรียก ค. นำ พุดเร็วฟังไม่รู้เรื่อง ง. คำ ชอบเถียงผู้ใหญ่			
		๒๐. ของสิ่งใด <u>ไม่ควร</u> นำไปเยี่ยมผู้อื่น ก. เหล้า ข. บุหรี่ ค. ช่อดอกไม้ ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ข.			
		๒๑. อิริยาบถใดที่พึงหลีกเลี่ยงในวัด ก. อ่านหนังสือพิมพ์ ข. นั่งหวิมมแตงหน้า ค. สวดมนต์ ง. นั่งสมาธิ			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๒๒. ข้อใดคือ “ช้อนกลาง” ในการรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น ก. ช้อนที่มีอยู่ในจานกับข้าวทุกจาน ข. ช้อนที่มีอยู่ตรงข้ามแกงจืด ค. ช้อนให้ทุกคนมีของตนเพื่อตักกับข้าว ง. ช้อนที่เก็บไว้ให้ทุกคนเป็นกองกลาง			
		๒๓. บุคคลใดในข้อต่อไปนี้ <u>ไม่มี</u> มารยาทในโรงอาหาร ก. แดง วิ่งเล่นกับเพื่อน ข. ดำ นั่งเฉยๆ ค. ข้าว ตอแถวซื้อขนม ง. ถูกทุกข้อ			
		๒๔. มารยาทข้อใดควรปฏิบัติ ก. พุดหยาบคาย ข. แต่งกายไม่สุภาพ ค. ไม่ส่งเสียงดังในห้องเรียน ง. ชกต่อยเพื่อน			
		๒๕. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> มารยาทในการพุด ก. พุดให้ตรงประเด็นใครพุดไม่ตรงประเด็นให้ตัดบททันที ข. ใช้คำพุดที่สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ ค. ไม่พุดจาเียะเยี้ยถากถางดูหมิ่นเหยียดหยาม ง. ไม่ผูกขาดการพุดและความคิดแต่เพียงผู้เดียว			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๒๖. การปฏิบัติตนตามกาลเทศะตรงกับข้อใด ก. การแต่งกายให้ดูเด่นกว่าผู้อื่น ข. การนั่ง ยืน เดิน อย่างมีใจจดจ่อแล้ว ค. การนั่ง ยืน เดิน ด้วยความเหมาะสม ง. เข้าไปทักทายทุกคนที่มาร่วมงาน			
		๒๗. สำนวนไทยที่ว่า "ไม่รู้จักกาลเทศะ" ข้อใดถูกต้อง ก. การแสดงวาจาไม่ถูกเวลาและสถานที่ ข. การวางตัวอย่างเหมาะสม ค. การมีกิริยานุ่มนวลอ่อนน้อม ง. การพูดจาสุภาพ ไม่พูดหยาบค้าย			
		๒๘. นักเรียนไปงานแต่งงานกับคุณแม่ ข้อใดปฏิบัติถูกต้องกาลเทศะ ก. ไหว้ผู้ใหญ่ทุกคนที่คุณแม่ทักทายและสนทนา ข. เล่นโทรศัพท์มือถือบนโต๊ะอาหาร ค. หยิบแก้วน้ำบนโต๊ะอาหารด้านซ้ายมือมาดื่ม ง. วิ่งเล่นไปรอบๆ บริเวณงาน			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๒๙. ข้อใด คือ มารยาทไทย ก. การไหว้ ข. การวิ่ง ค. การเรียน ง. การนอน			
		๓๐. แขก ในที่นี้ หมายถึงใคร ก. ผู้ที่มาเยี่ยมบ้าน ข. ครูในโรงเรียน ค. เพื่อนๆ ในห้อง ง. ไม่มีข้อใดถูก			
		๓๑. ข้อใดเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายในการไปร่วมประเพณีทางศาสนา ก. แต่งกายตามแฟชั่น ข. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ค. แต่งกายตามความพอใจ ง. แต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาถูกแพง			
		๓๒. แต่งกายไม่สุภาพ คือข้อใด ก. กล่าวคำทักทาย ข. เป็นเด็กดี ค. สัม ใส่ขาสั้นไปทำบุญ ง. แพรวใส่เสื้อดำไปงานศพ			
		๓๓. อยู่ในวัดควรปฏิบัติอย่างไร ก. ส่งเสียงดัง ข. ไหว้พระ ค. วิ่งเล่น ง. ทิ้งขยะ			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรมอะไร)นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๓๔. สถานที่ใดเหมาะสมกับการต้อนรับแขก ก. ห้องครัว ข. ห้องรับแขก ค. วัด ง. ห้องเรียน			
		๓๕. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในการยกน้ำต้อนรับผู้มาเยือน ก. โนมัสการเล็กน้อย ข. ยกน้ำพร้อมจานรองแก้ว ค. กล่าวเชื้อเชิญให้ดื่ม ง. ยกน้ำด้วยมือข้างเดียว			
		๓๖. การรับประทานอาหารที่สุภาพต้องปิดปากเคี้ยวเพราะสาเหตุใด ก. ป้องกันการกีดกันตนเอง ข. ป้องกันอาหารหล่นจากปาก ค. ป้องกันผู้เห็นอาหารในปาก ง. ป้องกันการไอขึ้นขณะเคี้ยวอาหาร			
		๓๗. การแต่งกายไปงานมงคลควรแต่งกายแบบข้อใด ก. สุภาพรัดกุม ข. ชุดขาว-ดำ ค. ชุดออกกำลังกาย ง. ชุดนักเรียน			
		๓๘. สิ่งที่บ้านควรปฏิบัติอย่างแรกต่อผู้มาเยือน คือข้อใด ก. กล่าวเชื้อเชิญ ข. สอบถามว่ามาทำไม ค. บอกว่าติดธุระ ง. ยกน้ำให้ดื่ม			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
การเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือน และการตั้งใจปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาทไทย	ด้านความรู้ (Knowledge) นักเรียนบอกความสำคัญของการมีมารยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนได้ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจ ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective) (มีคุณธรรม จริยธรรม อะไร) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีมารยาทไทย ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณค่า	๓๙. ข้อใดแต่งตัวไม่เหมาะสมกับสถานที่ ก. น้ำ แต่งชุดนักเรียนไปโรงเรียน ข. โตง ใส่เสื้อยืดลงวิ่งในสนาม ค. แต่ง นุ่งกระโปรงสั้นไปวัด ง. แนน ใส่ชุดว่ายน้ำเล่นน้ำในสระ			
		๔๐. กิริยาใดไม่ควรทำกับผู้ใหญ่ ก. ยกมือไหว้ ข. ยิ้ม ค. แลบลิ้น ง. พุดจาสุภาพ			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

...../...../.....

แบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียน
ที่เรียนในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย
รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ
คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
ระดับ ๕ หมายถึง นักเรียนพึงพอใจมากที่สุด
ระดับ ๔ หมายถึง นักเรียนพึงพอใจมาก
ระดับ ๓ หมายถึง นักเรียนพึงพอใจปานกลาง
ระดับ ๒ หมายถึง นักเรียนพึงพอใจน้อย
ระดับ ๑ หมายถึง นักเรียนพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		๕	๔	๓	๒	๑
ด้านบรรยากาศ						
๑	บรรยากาศของการเรียนแบบมารยาทไทยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม					
๒	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น					
๓	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านพฤติกรรม					
๔	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเรื่องมารยาทไทยมากขึ้น					
๕	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาเรื่องมารยาทไทยมากขึ้น					
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้						
๑	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาต่อการการพัฒนาพฤติกรรม					
๒	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมารยาทไทยส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด					
๓	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดทำทางและการแสดงออกมากยิ่งขึ้น					
๔	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทางพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น					
๕	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีจิตใจดี สุภาพ เรียบร้อยมากขึ้น					

ประโยชน์ที่ได้รับ						
๑	การจัดการเรียนรู้ทำให้พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนได้ง่าย					
๒	การจัดการเรียนรู้แบบมารยาทไทยทำให้พฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้น					
๓	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจกับมารยาทไทยด้วยตนเองได้					
๔	การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำวิธีการแสดงออกตามแบบมารยาทไทยไปใช้ในวิชาอื่นๆ					
๕	การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะด้านการแสดงออกมากขึ้น					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓
โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี

[illegible]

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ดี (๓)	ได้คะแนน ๑๐-๑๕	คิดเป็น ๑๐๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปานกลาง (๒)	ได้คะแนน ๕-๑๐	คิดเป็น ๘๐%
การประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ	ปรับปรุง (๑)	ได้คะแนน ๓-๕	ต่ำกว่า ๖๐%

หมายเหตุ

ถ้าเกณฑ์การประเมินต่ำกว่า ๖๐% นักเรียนจะต้องทำการซ่อมชิ้นงานให้ผ่านต่อไปทันที

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระรณชัย ปโยควิจิตโต (จันทร์หอม)
- ว/ด/ป เกิด : วันพฤหัสบดี ที่ ๑๓ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๑๒๔/๒ หมู่ ๕ ตำบลโพประจักษ์
อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๔๐
- วุฒิการศึกษา : จบประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนวัดเสาชิงหิน
ตำบลโพประจักษ์ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี
: จบมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนท่าช้างวิทยาคาร
ตำบลถอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี
: จบประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากวิทยาลัยเทคนิคสิงห์บุรี
แห่งที่ ๒ ตำบลโพประจักษ์ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี
: สอบได้ น.ธ. เอก สำนักเรียนวัดจำปาทอง ตำบลโพประจักษ์
อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี
: จบ พธ.บ. คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- เข้าศึกษา : ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐
- สำเร็จการศึกษา :/...../.....
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๑๐๑/๕ วัดจำปาทอง ตำบลโพประจักษ์ อำเภอท่าช้าง
จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๙๕-๓๕๓๕-๒๓๐
E-mail Chanhom1312@gmail.com